

חרושי הרשב"ן

מסכת ראש השנה ופירוש יפה אף נעים למסכת קנים אשר
יסד וחיבר מורינו ורבינו מאור הגולה נר ישראל בעל
התשב"ץ זצוק"ל:

ואפריון נמטייה להדין גנרא כה"ר הנציר אברהם בן להרנ הגדול כמוהר"ר
רפאל מילדורף חסד נמן לכסף מוכח כרי להוציאו לאורה זכות
הרנ המחבר יגן עליו ועלינו סכ"ר:

הונה בעיני נמרץ וכתיב בח האפשרי על ידי הסניה הנאמן אחיו של בעל הדפוס כה"ר
משה מילדורף יג"ו:

בעיר ליוורנו יע"א

שנת התק"ה ליצירה

ירושלים תש"ל

הסכמת

הרב הכולל והמובהק כמוהר"ר רפאל מילרולה נר"ו בעל ספר פרשת
העיבור ובעל ספר מים רבים אשר לשעבר היה ר"מ ומ"ץ בק"ק פיסא
יע"א ואב"ד ור"מ בק"ק באיונה אשר במלכות צרפת וכל אנפיה יע"א
ולע"ע אוד תורתו זורח בק"ק ליורנו יע"א לר"מ במדרש הגדול
עץ חיים יצ"ו

מאת

ה' יצא הדבר אשר זה היום חשך את זרוע קדשו • לעיני הנזים נילה כדקמו •
לפרסם הני ספרי דכניעותא • והם דמוי פסקי גדה וקצור ר"ה והאחרון הבניד פי'
מס' קנים לארכה ולרחבה • שלשה המה נפלא"ו מ"ד החזקה • יד המרנה לנדון
נזים י"ס • ונפלאות חורמנו הקדושה משובח • ירו על העליונה כגן זכאי שדק בעוקצי טענה
עוקצי לדע"ת ושאר כל העוקצין לו תמה"ן ולא מיתמאין אשר יבאו מפה קדוש פה מדבר מדגליו'
ה"ה הנשר הגדול תגא והד"ר מפרש הנאון המפורסם בעל **התשב"ץ** ז"ל זי"ע • אשר עד הנה
היו חמדה גנוזה • דלא שלטא דיה עינא • מלוגא דבתרי • ורבה הקב"ה לזכות את ישראל לקיים
בס ומלאה הארץ דעה • והן הנרכה שורה דדבר הסמוי מן העין • אשרי העם שככה לו • ועמה
כדי להרחיק כל נזק וגרמא דנזיקין לבעל הדפוס • אשר ע"י מגלגלין זה הזכות להיות מוכה את
הרבים הנני גוזר נגזירת נח"ש שלא יסיג חס את גדולו לחזור ולהדפיסם לא כולס ולא מקצתם לא
ע"י עכמו ולא ע"י אחרים נמשך עשר שנים מהיום הזה והלאה מבלי רשות המדפיס הנ"ל •
וכבר קדמוני רבני הישיבות ה"ה כמונים נש"ת **הרשב"ש** בנו ז"ל • ושומע לנו ישכון בטח כ"ד
הבעיר כותב וחומס פה ק"ק **ליורנו** יע"א • נמדרש הגדול של **עץ חיים** היום ר"ח טבת
שנת התק"ה ליצירה

רפאל בלא"א כמוהר"ר אלעזר מילרולה ס"ס

מודיע חני לרבים איך המחלנו נע"ה להדפיס פירוש מהדמב"ן ולה"ה על פרק זה בורר
ממסכת סנהדרין ופירוש על מסכת סוכות וגם כן ספר הזכות שלו שהמליץ על
הריח"ף ז"ל כמה שהשיגו הראב"ד ז"ל • וכשם שזכיתי להגיה הספרים הנ"ל כך הזכיה להגיה
ספרים רבים ולהגדיל תורה ולחדירה אבי"ר • כ"ד הבעיר כותב וחומס פה ק"ק **ליורנו**
יע"א • יוס"ח טבת שנת התק"ה ליצירה :

רטה ותולעה משה בלא"א כמוהר"ר רפאל מילרולה ס"ס

מסכת ראש השנה

אחד

בניסן ראש השנה למלכי ישראל כדילפי'
משלמה ונפק' מינה לענין שטרי' שאם
עמד כב"ט בחדר כיון שהגיע כחחד
בניסן מונין לו שנה שנה ואם כתב הסופר שטר
בניסן וכתב בו נשנה ראשונה הוה לי' מוקד' ופסול
ואין השתא רגילנן לממני מתשרי של קודם כריאת
העולם שנה חדשים לר' יהושע דס"ל בניסן נכרת
העולם וי"נ חדש פחות מה' ימים לר' אישור דס"ל
ככ"ה נחלו' נכרת העולם ונחחד בתשרי היחה
כריאת אדם הראשון ובכר פורש זה הר"ז הלוי ז"ל
כס' המאור והרמב"ם ז"ל בהלכות שמטה ולהאי
מנינא ח"ט עה ספרא ולא כתב בתשרי התחלת שנה
אלא כתב בו הזמן שהיה רגיל לכחוכ קודם תשרי
הוה ליה מוקדם ופסול:

שטר חוב המוקדמין פסולין מפני שהוא טורף
לקוחות שלא כדין והמאחרין כשרין
דאפסיד אנפסיה' הא דמוקדמין פסולין מוכח
בגמ' כפ' איזהו נשך דדוקא למגני ממשעבדי ואפי'
מומן ההלוא' אבל למגני מכני חרי לא ומיירי שכתבו
העדים אותו שטר ללוה קודם ההלואה שלא בפני
המלוה דשטרי דלאו חקנייתא ואף ע"ג דלאו שפיר
עבדי כדא"ר חסי"פ ק"ד כ"מ מיהו לא מיפסלי בהני
דלאו רשיעי ניהו אי לא גמרי לה להא דרז חסי
אבל אם הקדימו זכוות קדימה הזמן כגון שהיו
עומדין בשנה שלישיית וכתבו שנה שניה אפילו מצני
חרי לא גני דערי חמס ניהו דבעדותא אחי למטרף
לקוחות שלא כדין ומיפסלי בהכי והיכא דגני מכני
חרי על פי אותו שטר ולא משתעבדי מיירי בשאין
כתב ידם יוכח ממקום אחר והעדים נאמנין לומר
אנו התמונהו אבל מוקד' הוא שכתבוהו שלא בפני
המלוה אבל אי כתב ידם יוכח ממקום אחר אין
גאמנין בכך וגני אפילו ממשעבדי מהזמן הכתוב
בשטר כ"כ הרמב"ם ז"ל כפ' איזהו נשך אבל הר"ז
הלוי ז"ל היה מוכיח מהירושלמי שאפילו ככתב ידם
יוכח ממקו' אחר נאמנין ונודאי דכל טעו' שהעדי'
עבדי למטעי היה השטר כשר ונאמנין לומר כך הי'
זליכא למימר דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד
והכי מוכח כפ' גט פשוט גבי ההוא חננא דהוה
חמים עליה רבה בר רב חנן ומוכח בגמ' כפ' אחד
דיני ממונות וכפ' גט פשוט דכל שטר שיש להסתפק
בו אם מוקדם ופסול או מאוחר וכשר מבשרי ליה
ואפי' היכא דליכא ריעותא כגון שנכתב זמנו בשנת
דאמרינן אומר אחרתו וכתבוהו והאי שטר מוקדם

א

דפסול למגני למשעבדי. מאחרי כתוב דאין הלוא
נאמן לומר פרעתי ואם יש בו גאמנות נוטל כלל
שנועה. וז"ל דדברי טעם הם דכיון דלא מיפסל
לא משום קנסא גזירה שמא יצנה מומן ראשון אם
כן תורה שטר עליו לכל ענין לגני בני חרי ומבי
למימר להו שטר כדרי מאי בעי ואפילו למי שקוצר
בכתב ידו יכול לומר פרעתי דדיו שנקנסתו שלא
לגבות מן המשועבדין כלל ואפי' מומן שני שמן הדין
יכול לטרוף לא משו' גזירה שמא יצנה מומן ראשון
מה שאין כן בכתב ידו דכלל כלל לא טריף לקוחו
דליה ליה קלא וה"ה גמי' שמועיל הגאמנות הכתוב
בו שאפי' בכתב ידו מועיל. והא דמאחרין כשרין
אמרי' בגמ' כפ' מי שמת בכתב ליה דקניתי ודאקנה
דאי לא אחי למיטרף לקוחות שלא כדין אם קנה
נכסים בין מומן הקנין לזמן הכתוב בשטר שאם לא
כתב לו כן לא נשתעבדו לו בשעת הקנין שהרי לא
היו לו ואחי למיטרף בין שקנאם קודם הזמן
המאוחר הכתוב בשטר. הרמב"ם ז"ל פ' נפירות
המשנ' המאחרין שוה בתשרי ולא כתב השטר עד
ניסן ולפי פ' זה א"כ לכתוב דקניתי ודאקנה וע"כ
לא כתבו בפכ"ג מהל' הלואה והדיון אחת הוא חקל
פ' המאחרין אינו כדבריו וכבר סתר דבריו הדב
בעל העיטור גאות זמן כמו שפירש שם בשטרי חוב
המוקדמין:

האומר תנו סלע זו לכדק' נשכיל שיחיו בני חו
נשכיל שאוכה לחי' העול' הרי זה כדיו
גמור. ומיהו טפי עדיף חי עבד מאכנה וכדתנן
באבות אל תהיו בעבדים המשמשין את הרב ע"מ
לקבל פרס וכו' וה"מ בישראל שהוא רגיל בכד ולכו
לשמים ואם מריעין לו בחייו אינו קורא תגר אלא
חולה ייסוריו בעוונותיו אבל עכו"ם לא שמוכיחים
ברעם ולבס' שלא לשמים הן עושין כ"א להנאחם
ואם אינם משיבין לו גמולו יקרא חגר:
שמי' רגל בפני עכמו לענין פז"ר קש"כ יתבאר
במסכת סוכה:

הנודר דקה לעניים עובר בכל תאחר לאלתר
דהא קיימי עניים ואי לא קיימי עניי' לא
מחייב לאהדורי אבתריהו חו"ג רגלים אבל לאחר
ג' רגלים כסדרן ואם המכות תחלה מחייב לאהדורי
בתריהו לשיטת החום ולשיטת הרב ר' ישעיה ז"ל
והרשב"א ז"ל בעשה עובר לאלתר בכל תאחר לאלתר
ג' רגלים אפי' היכא דקיימי עניים. ולשיטת הר"ן
ז"ל אפי' בכל תאחר עובר לאלתר דלא שייך רגלים
אלא בקרבנות מיהו היכא דלא קיימי עניים מחייב
לאפרשי לאלתר ולכשיבאו עניים יתן להם. אבל לא

ראש השנה

נאחד בנין ראש השנה לחדשים וכו' ויש
אומרים חף לשכירות נמים :

חניא המשכיר בית לחנינו אחד בנין וכתב לו
שנה ואפי' למ"ד יום אחד בשנה חשבו שנה שאני
הכא דלא טרם חנינ' למיגר ביתיה בכיר מחמת
יומן ואימא חשרי דאמר דניי אדם מזו מחשרי
וספי הוה מסתבר לימול נתר לשון אדם נבי הא
מלמקבע ניסן . ופריך כי אגר חנינ' ניהא לכלהו
ימות הגשמים אגר . ותנא דיון ותנא קמא דבריית'
בניסן נמי שכיחי קטריפי' עבים מחשרי והגשמי'
יורדין והוי ימות הגשמים כלומר וכיון שכן לא חוי
לאקבעי ריש שחא ניסן טפי מחשרי ומשמע דק"ל
הכא דהאי בריית' דר"ה היא ופליגי עליה תנא דיון
ומ"ק דידיה וכיון דסחמא דמחני' לא ס"ל נמי כי"ח
ונברייתא נמי פלגי' ח"ק ליתא לר"ה כך נ"ל . חבל
מסופקני נאומר לשנה זו מחי' ס"ל למחני דפליגי
עליהו דר"ה אי' ס"ל דתשרי הוי ר"ה לשכירו נמים
או דילמא ס"ל דליכא דר"ה כלל לא בן אחר שנה זו
בין אחר שנה סתם מונה י"ג חדש וכך היה לכאורה
ממה שלא כתבוהו הרמב"ם וז"ל דמשמע דס"ל דחין
לשכירות נמים דר"ה כלל אלא נכל ענין מונה י"ג
חדש מיום ליו . ומסתברא דס"ל להני תנאי דתשרי
הוי ר"ה לשכירות נמים דמשמע דסחמא דחלמודא
ס"ל דהני דקא מקשה ואימא חשרי ועוד שאין סבר'
לומר שהאומר שנה זו והאומר שנה סתם יהיו שוין
בדין וכן היה נראה נמי נאומר לחדש זו שאני
שוכרו אלא עד סוף החדש דאע"ג דלא אגר חנינ'
בכיר מחמת' יומין ה"מ נכחם חבל במפרש אפילו
יוס' ח' אגר . ואין מפרש יותר מזה שאומר לחדש זה
ולקמן מוכח דליכא מאן דפליגי ביום א' בחדש חשבו
חדש ואם אמר לחדש מונה ל' יום וכן נמי לשנה זו
ולשנה סתם דכוותה אלא דפליגי על י"ח במאי
דאכרע בניסן טפי מחשרי משו' גשמי' דבניסן נמי
שכיחי קטרי' והדרי לסברא . ולשון בני אדם אלא
שקשה לי ח"כ אמאי לא חני תנא דיון ח' בתשרי ר"ה
לשכירות נמים וצריך לי עיון . ונראה ודאי דר"ה
לשכירות נמים הוי תשרי ואם אמר לשנה זו מונה
עד תשרי . ואע"ג דתנא דמחני' לא חני ליה הא לא
קשיא דתנא וס"ד דהא נמי תנא דברייתא מוסיף
נדריס ותנא דמחני' לא חני לה כלל דמשמע דמיד
דחליא כלשון בני אדם ולא מוכחי לי' מקרה לא חני
תנא דמחני' ח' נדר' דהתחלה מיידי נראה השנה
דפסקה לא מיירי בדחמרי' נגמ' גני' עכורין ילנין
חם

מצינו שיבא חיי' לחור אחריהן וזהו דעת הרמב"ם
ז"ל בפ"ח מהלכות מתנות עניים . עוד כתב
שם חס' חין עניים יפריש עד שימכר עני' ואם
התנה שלא יחן עד שימכר עני' ח"כ להפריש וכן
חס' התנה וכו' ע"כ . יראה מדבריו דאע"ג דאמרי'
נגמ' דאמרו לא אפריש עבר נגל האחר כי היכי
דאפריש ולא יהיב והכא דאע"ג דליכא עניים ולא
מצי יהיב להו אפי' הכי היכא נדור סתם מיהייב
לאפרושי' . אפי' הכי היכא דאחני מהני תנאה שלא
לעבד' חס' לא יפריש דאי לא למאי כי אחני הא אפי'
סחמא לא מיהייבו לאהדורי בתרייהו היכא דלא
קיימי גביה לא ש"מ דמשום הכי אחני שלא ליהן עד
שימכר עני' כדי שלא לחייבו להפריש עד דליחו
עניים ויפריש ויחן כאחד . זה נראה לי לפרש
כוונתו ודעתו ז"ל :

וראיתי בספר יורה דעה שהביא לשון הרמב"ם
ז"ל וכתב עליו ז"ל יראה מדבריו שאין
התנאי מועיל אלא בשאין עניים . ולא נהירא ועוד
מה צורך תנאי בשאין עניים והלא חין עליו חיוב
אלא משום שנכל שעה עניים מצויים וא"כ פשיטא
שאינו חייב עד שיודמו עניים עכ"ל . ולפי מה
שכתבתי יפה אמר רבינו ז"ל דנלא תנאי מיהייב
לאפרושי' לאלתר אפי' היכא דלא קיימי עניים דכיון
דאיכא טריבו תרי קרחי חד להפריש ולא אקריצ' וקד
לא חק ולא אפריש ח"כ הוא למחר מחייב לאפרושי'
שחא יודמו לו עניים בין חינהו השחא קמיה ובין
ליחנהו דהפרשה לא חליא בקיימי גביה . וכיון שכן
צריך היה להחנות שלא יחייב להפריש עד שינאו
עניים ובהא הוא דאכטריך תנאה חבל לחא לעניים
לא היה צריך להחנות דנלא תנאי נמי לא מיהייב
אלא היכא דקיימי גביה . ומיהו כמד ר"ת שהבדקות
שאנו רגילין לידור בביית הכנסת כיון שאנו נודרין
לדעתנו ולן היינו משלמין אותה לגומר היה הנודר
נפטר בכך דמה יש לו עוד והגומר חס' ימחין עד
שינאו עניים הגונים או מחלקה מעט מעט אינו
עובר . גם מטעם זה חין לחוש חס' הנודר משהיה
אותה בידו עד שיתלקו כפי ראות עיניו דגומר .
ונ"ל דדוקא באופן כדקת שחדס נודר מעבמו חבל
כדקת שהכבוד פוסקין לאורחים או לשבויים או
לעניי העיר מיהייב ענה לאלתר דקא קיימי עניים
שפסקו להן אותן כדקא ולא לדעתו נדר אלא
לדעתן :

מתני' נאחד בניסן ראש השנה למלכים וכו' מ"ד

ראש השנה

ב

נטלה חידך לגבי דידה. אבל אם הראשונה הייתה
נטועה לסיג ולקורות ח"ג שהרכיב ע"ג חילן סרק
פע"פי שאינו ראשי יס"ו דין עולה והרמב"ן ז"ל
חזק המנהג שלנו עכשיו דכשם ענין לא נהגין
עולה נהגרכה והרכנה כלל בחוב' לארץ וכן דעת
הרא"ש ז"ל:

המודר הנאה מחנירו לשנה מו"י נ' חדש מיום
ליום ואם אמר לשנה זו חפ"י לא עמד
אלא בכ"ט בחלול כיון שהגיע יום ח' בחשרי מותר
ואע"ג דלא קי"ן ליום אחד נשנה חשון שנה הכא
שאני משו' דלכטערי נפשי קא מיביון והא חכטער
ואימא ניסן בנדר' הלך אחר לשון בני אדם. לע"ל
אמר דנא ק"ו ומה נדה שאין מחלת היום עולה לה
בסופה סוף היום עולה לה במחלת שנים. שיום
אחד עולה להן בסופן אינו דין שיום ח' עולה להן
במחלתן. וז"ל רא"ש ז"ל ומה נדה וכו' שנה' שנת
ימים מהיה נדמה מהיה נדמה כל ז' ולא תאמר
מקבת יום שביעי כולו ומטבול ביום סוף ה' עולה
לה במחלתה שאם ראתה סמוך לשקיעת הקמה
עלה לה יום זה נ' ימי נדה ואינה בריכה למנות
לה גשה והוא נדמה דאורייתא קאמר שאינה זקוקה
למנות ז' שלא בהכרח תורה בספר ז' לא לזכה
אבל לגדה חפ"י ראתה כל שבע' ופסקה יום ז' עם
שקיעת הקמה טובלת לערבי ומיהו עכשיו החמירו
נגות ישראל על עכאן להחזיקן בפק זכות לטעון
ז' ואין יום שפוסקת עולה למנין ז' וכרבה טעו
בשנועה זו ללמוד מכאן לספור יום שפוסקת בו
ועולה למנין ז' מהיו משרישין סוף יום העולה לה
במחלתה סוף יום שפוסקת בו עולה ליום ראשון
של ז' ימי נקיים וזה מדרש נגות כותים היא ששנינו
בהן יום שפוסקת בו עולה למנין ז' וסופרת עכ"ל
רא"ש וכתבתיו לפי שטועים בו רבים:

הנו רבנן חילן שחננו פירותיו וכו' אמר ר' יוחנן
נהנו העם בתרונן. בר' נחמיה אימריה
וכו' ולימא ליה. אלא אמריה לך מנהגא ואת אמרת
אסורא משו' דאמר' לי' במקום איסורא כי נהנו מי
שנקי' להו. מכאן יש להוכיח מילתא שאין להעמיד
המנהג במקום שיש איסור ולא אמרי' בכיובא דזה
מנהג מנטל הלכה ואין כ"ל שאם נהנו היתר בדבר
איסור נלי שום סמך שום סכרא בעולם אלא חפ"י
נהנו

אם שגרו קודם ר"ה ל' יום אינו מונה לא עד חשרי
אבל נפחות מיכן לא. חדא דהא קי"ל דל' יום נשנה
חשובין ולית לר' מאיר בדלקמן. ועוד דלא אבד
חינוש בציר מחלתין יומין ולהנדיענו דין זה לא היו
בריבין המחנדים ז' ללכתנה להאי בריית' ופלוגתא
דידה כיון דאיחייא הא דר"א. חידך סכרא חינוקות
של בית רבן יודעין אותה ולהודיענו דין ל' יום לא
היו בריבין מאחר שכתבו ההיא דפרק שואל דברך
להודיענו ל' יום קודם החג מההיא משמע דנכיר
מחלתין יומין מקמי שתא לא חשיבי כלל זה נ"ל.
וכן הא דמנא ועניתם את גפסותיב במשעה לחדש
תבאר במס' יומא פס"ד:

אחד הנוטע וא' המכריך וא' המרכיב אם נטע
או הכריך או הרכיב ל' יום להיות חשובין
שנה ושני שבתות לקליטא דהיינו ט"ו נאב עלתה לו
שנה ומונה אחר סוף שנה זו שני שנים והפירות
שיחננו נשנה שאחר שני מט"ו דשבת ולהלן מותרין
ויש להן דין רבני עד ט"ו בשבת של שנה אחרת
ופליגי בירושלמי אי דווקא נטיעה זו שקבת שנה
עלתה גש שנה אמרינן הכי או דילמא בכל נטיעה
אמרינן הכי דאינה נתרם עד ט"ו בשבת של שנה
רביעית וסרמב"ם ז"ל והרמב"ן ז"ל דווקא בהאי
נטיעה דמקילין בה במחילתה הוא דמקמירין לה
בסופה. אבל ה"ר"ם ז"ל דנכל נטיעה אמרי' הכי
ואע"ג דלא משתרו פירי עד ט"ו בשבת לא ענדינן
ט"ו בשבת ר"ה לנטיעה דאי הכי הוה רבני אמרי'
דל' יום קודם ט"ו בשבת יעלו לה לשנה להכי אהני
מאי דאמרינן דאמר בתשרי ר"ה לנטיעה ולא נהני
רביעי בחובה לארץ לא נכרם אבל לא נשאר חילנו
כן דעת החוס' והר"ז הלוי ז"ל ור' אחא משבחא ז"ל
מוסיף עוד לומר דאין רבני אלא נכרם אבל נגפן
יחידית לא. והרמב"ן ז"ל חלק עליו. והרמב"ם ז"ל
למד מק"ו אסוריא שאין רבני נוהג בה' כלל חפ"י
נכרם דיש להם הוכחה מהירושלמי. ומבאחי פס'
יורה דעה שהר"ר אשר ז"ל הוא מפכים לדעת
הגאונים ז"ל דנכרם מיהא נוהג ברבני נח"ל ויש
הנרכה שאין נה דין עולה כגון שעדין הוא יונק
הנ מן האב ולא נפסק והכי מוכח בירושלמי ויש
הרכב שאין נה דין עולה נגון שסדר ילדה בוקריה.
ח"נ ילדה בילדה לפי מט"ו שששני לילדה ראשונה

ראש השנה

חטין נמי ככללן שהיא מרבה בעצמה ועל פירות האילן וכ"ע :

בראש השנה כל נחי העולם עונדים לפני כני מרון וכלם נסקרין בסקירה אחת שנה' היוצר יחד לכל המנין לא כל מעשים' ומשום הכי אמרה תורה אמרו לפני מלכיות זכרונות ושופרות • מלכיות כדי שתמליכוני עליכם • זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה • ושופרות כדי שתעלה תפלתך בתרועה לפני • והא דאמר' אמרה תורה אמרו לפני פי' אמר' תור' תקעו לפני בשופר כמו שתוקעין בשופר לפני המלך ואומרים יחי המלך • ואותה תקיעה תעלה לפני לזכרון לפקוד אחכם לשלום כמלך המקלם על עבדיו העובדים אותו ומש' הכי תקנו חכמי' פסוק מלכיות זכרונות ושופרות • אבל ודאי פסוק מלכיות' זכרונות שופרות ח"א מדרבנן כדאי' בפ' בתרא דמכילתא • וניחא לי לפרש' הכי מלמימר דאמרה תורה לאו דווקא משום דנירושלמי בפרקין מוכח מהבא דהאי תנא ס"ל נסוך המים נחג דנר תורה משום דאמרה תורה נסכו לפני וכו' לאמא תורה דווקא ונחג נדונין על המים ומשום הכי אמרה תורה נסכו לפני מים נחג לפי שהוא פירוש שמים • ומכאן נחג דמוכח לה מקרא דכחיז וזה אשר לא יעלה מאת משפחות הדומה לירושלם להשתחוות למלך' כנאות ולא עליהם יהיה הגשם • כלומר שחותן משפחות שלא יבאו לחוג את חג המצות ולנסך מים נחג בירושלם דנחג הסוכות משתעי קרא לא יתברכו להם בשמי' של שנה ולא עליהם יהיה הגשם • ואדם דנדון בר"ה מאי שנה דנשלמא כולהו כל אחד נדון בזמנו אבל כל אדם כל • זמנו שיה דניו ככל השנה כולה י"א לפי שאדה"ר נברא בר"ה כדאיתא בפרקי דרבי אליעזר וכו' ביום חטא וכו' ביום נדון ואמר הקב"ה סימן זה לנביא כשם שעמדת לפני נדון ביום זה ויבאת נדימוס כך עמידת נביא להיות עומדין לפני נדון ביום זה ויבאין נדימוס ואלף בשמים ישאות כי מול החדש הוא מאזני' כי בו פלס ומאזני משפט לה' ומכאן סמך לקום בראשית השנה וכשחל ביום א' שבו היתה התחלת נביאית העולם וכשחל ביום א' אחי שפיר והאידנא לא מיקלע לפיכך מקדמין בהרבה

נהגו צוה וסומכין להן על חכם חן שומעין להן שבין שנתבטלו דברי אותו חכם מפני שרבו חכמיו עליו הרי הן כמו שאין כלל מיהו דווקא במקום שאינו מקומו של אותו חכם אבל במקום שהוא מכוי יכולין הן להתיר ע"פ רבן והא דלא פריך נגמ' דאדר' יוחנן במקומו של ר' נחמיה קאמר היינו משום דקושטא הוו ידעי דנכל מקום קאמר אפי' שלא במקומו של ר' נחמיה • ועוד שאלו במקומו קאמר לא שייך למימר נהגו דהודאה גמורה היא • וראיתי לתשובה דהרשב"א ז"ל שהוא מחיר לאנשי מקום שקנלו עליהן להתנהג על פי פוסק אחד לעשות כדבריו נקולותיו אע"פ שחולקין עליו ומני' ראיה מדאמר' במקומו של ר' אליעזר היו כורחין פחמין לעשות איזמל בשנמות וראיות אחרות הניא וכן ראיתי תשובה אחת בשם הרא"ש ז"ל שהשיב במורדת אחת שבפא את בעלה לגרש אותה על פי הרמב"ם ז"ל ואמר שבין שנעשה מעשה על פיו שאין להחזיר הדנר :

בארבעה פרקים העולם נדון בפסח על התבואה ומשום הכי אמרה תורה

הניחו לפנינו עומר בפסח לפי שהוא זמן תבואה • ונעכרת על פירות האילן ומשום הכי אמרה תורה הניחו לפני שתי הלחם נעכרת לפי שהוא זמן פירו' האילן • וי"א דאיתא כמאן דאמר שחבל אדה"ר חטה הימר • וי"א לפי שהן תחלה לזכורים שאין מניחין זכורים קודם שתי הלחם • ולי נראה דלפי שהן מהמינין אשתבחה בהן א"י ארץ חטה ושעור' ונפן וגו' וזמנה הוא עם פירות האילן לפי' אמרה תורה להניח הקודם בפסוק לרבות על הכל שזמנן ביחד דנראה שדינן של חטים נעכרת נמי הוא עם פירות הארץ ותבואה שדונות בפסח היינו שעורים וכל זרעא חרפא דדמי ליה שהוא זמנן אבל חטה למה תדון בפסח ואין זמנה עדיין שאינה מתברכת עם העכרת • וכן מכאן נחג דמוכח לה מקרא דאמרה תורה הנח שעורים בפסח שהוא פרק שעורים שמתברך עליך תבואה הנח חטים שהוא פרק חטין שיתברכו עליך פירות האילן מדתלי טעמא בפרקן משמע דאינו נדון באותו פרק אלא מי שהגיע פרקו וחננו' דקתני ברישא היינו אותה תבואה שהיא מתברכת ופירו' האילן דקתני בסוף

ראש השנה

ג

נר"ה וגזר דין נחתם כל אחד ואחד צומנו דמנינן
ובחג נדונין על המים ע"כ בירושלמי חגל נגמר
דילן לא אסיקנא הכי דאי הכי מתני' קמני אגזר דין
ואי הכי קשיא אדם דמתן נר"ה כל נאי עולם וכולי
דהא גזר דין שלו ניוה"ך הוא חגל אסיקנא דמתני'
תנא דבי שמואל הוא דאמר נפסח על התנואה וכו'
ואדם נדון נר"ה וגזר דין שלו נחתם ניוה"ך ובי
קמני אחתה דין וגם הראי' שהניא בירושלמי איני
מנין אותה ואיכא תנאי דאיה להו דאדם נדון בכל
יום ובכל שעה ולדידהו אחי שפיר האי דמכלין
אקצירי כלומר חולים ומריעי ת"ה שחשש כחן
מהלמוד דלא לחנא דמתני' כיון דגזר דין דיחיד לא
מיקרע מאי אהניא בלותן ומיהו הא אסיקנא נגמ'
דא"ה ממעטת הפורענות דאמר ר' יצחק יפה
בעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין
ותמני דמשום אידיך דבי הוא מבי לכלוי דאמרד'
דברים מקרעין גזר דינו של אדם ואלו הן בעקה
בדקה וכו' וניחא לי דמשום ההיא ה"מ לדידהו
דקצירי ומריעי דהפלחן יותר מקובל מתפלת אחרי'
עליהם בדכחיני כי שמעאי"ס את קול הנער באשר
הוא שם חגל אין דמכלין עליהו היינו דמשום
דיפה בעקה בין קודם גזר דין ובין לאחר גזר דין
א"כ איגזר דין שיש עמו שזועה דלא מיקרע א"ה
יפה בעקה למעט הפורענות ובהכי מיתרנן הני
תרי מומרי דר' יצחק דאמר יפה וכו' דאי לא קשי'
דידיה אדידיה דהתם אמר דמקריעין לגמרי והכא
אמר יפה לא ודאי כדאמרן דמשמע דר' יצחקס"ל
גדולה בעקה מהתשונה דנתשונה אינן מקרעת
גזר דין חלל דברים ובעקה אפי' ביחיד ולפינינו
אחרין בזה"ס ד' ולפי זה אפשר דלא ס"ל לחלמוד'
הכי ומשום הכי נמי אייתי אידיך דר' יצחק דאחיה
אינא דהלכתא ושנקה להו וכו' ע' וגרסי' פירוש'
דמילת' דרב חמרה כלס נדונין נר"ה וגזר דין שלה'
מחתם כל אחד וא' צומנו דמנינא דרב זה
היום חחלת מעשיך זכרון ליום ראשון וכו' ועל
המדינות נו יאמר איזו לחרב איזו לשלום וכו' ע"כ
מכאן בירושלמי ונ"ל דהכי פירושו מדאשכחן
בסדור ברכות של רב שהיה אומר על המדינות נו
יאמר איזו לחרב וכו' מכלל דס"ל דחננוא והפירות
והגשמים הכל נדונין נר"ה אי הו' רעב אי שבעלא

שור ה א י

אמ"ה

מפנינו בכאן באגזר יע"ה
לקום בשמורת לעולם אפי'
כשנת הסמוכה לר"ה אפי'
תבא ר"ה בכ"ג ע"כ

בהרבה מקומות יוס' ח'
שקודם כ"ה בחלול כמו
שהנראה הי'ה כיום ח'
חלל בשחל כ"ה יוס' ה'
דכיון דיום נ' הוא כיום
שבי כמו שנבאר אדה"ר

דמי קצת לזמן הנריאה וי"א דאדם נדון נר"ה
משום דמ' יוס' אחרונים שעמד משה בהר התחילו
נר"ה חלול וכלו ביוה"כ ונפי שבו כיום נתרכה
הקנ"ה לישראל ולמשה לפיכך הוקנע יוס' מחילה
לישראל ולפ"ז אין סמך לא לגזר דין שיחתם כיו"ה
חגל לר"ה שיהא לתחל דין אין סמך ואפ"ש שמא חתו
יוס' זחילך התחיל הקנ"ה להתרכות למשה וביוה"כ
נתרכה לגמרי ולפי זה אין לקום בכ"ה בחלול
באשמורת דמה ענין זה למאן דס"ל דלאו נתשרי
נבאר העולם ועל זה נהגו בקצת מקומות לקום
כ' ימי תשובה בלכד והוא יותר נכון ויש מקומו'
שמתחילין לקום נר"ה חלול וכלו ביוה"כ ולפי שבו
כיום נתרכה הקנ"ה לישראל ומחמתו יוס' התחילו
מ' יוס' אחרונים וזה היה יותר נכון מהכל לא שלא
נהגו בהרבה מקומות דלא רבו למיקס בהכי ומפני
זה ג"כ נהגו באשכנז לחקוע בכל יום בשופר בנקר
זנערב מפני שמכאנו בפרקי ר' אליעזר פ' מ"ו ר'
יהושע בן קרחא אומר ארבעי יוס' עמד משה בהר
וכו' נר"ה חלול אמר הקנ"ה למשה עלה אי ההר'
זה ענינו שופר בכל מחנה ישראל שהיה משה עלה
להר שלא יטעו עוד בע"ז והקנ"ה נתעלה בלוחו
שופר שנאמר עלה אלהים בתרועה וכן המקינו
חכמים שהיו מוקעין נר"ה חלול בכל שנה ושנה
בדי להזהיר ישראל שישובו בתשובה שנה' אס יתקע
שופר בעיר והעם לא יתדרו וכדי לערבב את השטן
סלא להשטין ע"כ ואע"ג דמתן נחתם דאדם
נדון בכל יוס' ח"ה אין גזר דינו נחתם חלל ביוה"כ
והנך כללו נדונין כל אחד צומנו וגזר דין נחתם
מיד הכי אסיק' נגמ' לחנא דידן ואיכא תנאי אחרוני
איכא מאן דאמר הכל נדונין נר"ה וגזר דין שלהן
נחתם ביו"ה"כ ואיכא מ"ד דהכל נדון נר"ה וגזר
דין נחתם כל א' צומנו נפסח על התנוא' ובעצרת
על פירות האילן ובחג על המים ואדם ניוה"ך
ובירושלמי אמרי' מתני' כמאן דאמר בולן נדונין

ראש השנה

מכיון שאחריהם לא מנודק ואפשר למרץ נזה שכן
חייב הדין שלא לנקות מתחלה כדי שיהיה פנאי
לנני העולם לחזור בתשובה ולקדש גור דין דהא
ק"ל דגור דין דכבוד מקרע בתשובה ואפי' דחיד
אפשר באותן ד' דברים בעקב דקה וכו' :

בשנכנסין לדן ישראל נכנסין מחלה ואחר כך
א"ה מלך וכבוד מלך נכנס מחלה
מקמי דלא ליפוש חרון אף - א"כ דלא אורח ארעא
למיחז מלכא מאבראי :

בנהג לחקוע בשופר של איל אעפ"י ששופר של
שאר מינין כשרין חוץ של פרה כדלקמן
ונהנו כן כדי שיחזור לנו הקצ"ה עקירת יבחק כן
אברהם ומעלה עלינו עקידת עצמינו :

אמר ר' יבחק למה חוקעין נר"ה למה חוקעין
רחמנא אמר חקוע אלא למה חוקעין
ומריעין כשהן יושבין וחוקעין ומריעין כשהן
עומדין הן עקר א"כ למה להם להקדים ולתקוע
מיושב כדי לערבנו וכו' פי' להכניע היצר בדכתיב
אם יתקע שופ' בעיר ועם לא יחרדו דשטן זה יס"ר
בראי' נבא בתרא - א"כ שטן ממש כמו שכתב בעל
הערוך דגרסי' בירושלמי כתיב בלע המות לנפש
וכתיב והיה ביו' ההו' יתקע בשופר גדול כדמשמע
קול שופר זמנא חדא כהיל ולא כהיל ובי חנון ליה
אמר ודאי ההוא שופרא דתקע שופר גדול מטא
זמניה להתבלע ומרתייע ומתערבב ולית ליה פנאי
למעבד קטגוריא ע"כ - ואשכחן באיוב דשטן למד
עליו קטגוריא ביום ר"ה כמו שדרשו בפסוק ויהי
היום וינאז בני האל"ס - ונ"ל דמשום הכי אקדימו
אותן שמיושב לפי שהיה מעורבב כבר באותן שהן
על סדר ברכות שהן עיקר - ומכאמי הוכחה לזה
בסדר ד' עמס דאמר הכי אשכחין ר' אהבנ נקסרי
מש"ת תש"ת ר"ת וכל כך למה כדי לערבב את
השטן דאמר ר' יבחק למה חוקעין נר"ה וכו' ע"כ
משמע דתקיעת דמיושב כדי לערבב את השטן הן
ומיהו אפ"ה אם יוצא ידי חובתו בהן אפי' למאן
דאמר מצות כריכו' כוונה דאע"ג דאותן שעל סדר
ברכות הן עיקר מתכוונין הן לכאח נהם - וכן
מכאמי בה"ג בלשון ההוא - והר"ן ו"ל כתב כדי
שלא יתרגלו בהן אם יעיוסו לנכסוף כיון שאין לא
לערבב אבל עכשיו לא יתרגלו באותן שהן
על

שגור דין נתתם בזמן - ונודאי דלכ"ע אדם שגור
נר"ה להני נדון לחיי בער אולחיי ריוח מרעב ושבע
ומאי דאמר' דנשאר פרוקס נדונין ה"מ היינו לכל
העולם בכלל ואפשר שיהיה העולם בכלל נכער
ויחיד נדון וכן הפך ודינו של יחיד הוא נדון נר"ה
ויגור דינו ביו"ך אבל מדחני דעל המדינות כו' יאמר
וכו' משמע דם"ל דהכל ברי"ה מדמדינות רבים ניהו
תניא תנואה שאירע נה קרי או אונס קודם
הפסח נדונה לשעבר אחר הפסח נדונה
להנא - פי' פסח זה שעבר עכשיו מקדון ואדם
שאירע בו קרי או אונס קודם יו"ך נדון לשעבר
לאחר יו"ך נדון להנא אמר רבא ש"מ חרי דיני
מחדא אמר אבי הילכך בדחוי אינשי דמכלא זרע'
אפלא ליקרס וליזרע חרפא דמקמי דמטי למדייניה
קדים וסליק ונעו בירושלמי ר' חייא בר נא חנואה
שלקת ערב פסח מאי זה דין היא לוקה אין חומר
מן שפאח דלעת עד כדין לא עלת אין תימר מן
שחא דנפקת הכא הוי מורבה כל שחא ומלקה
כדין לא שהם מחים בין ר"ה ליו"ך מאי זה דין הם
מחיס אין תימר מן שחא דעלת עד כדין לא עלת
אין תימר מן שחא דנפקת הוון מוכרין כל שחא
וממית נדון ולא שמיע אמר רבי כרוספדאי בשם ר'
יוחנן של פנקסיות הן אחת של בדיקים גמורין
ואחת של רשעים גמורים ואחת של בינוניים כדקי'
גמורים כבר נטלו אפוארתי של חיים מר"ה זו של
רשעים גמורים כבר נטלו אכופסין שלהן מר"ה
זו של בינוניים כבר נתן להם עשרה ימים שנין ר"ה
ליום הכפורים אם עשו תשובה נכתבין לחיים עם
הבדיקים ואם לאו נכתבין עם הרשעים ומה טעם
ימחו מספר חיים מספר לאו הרשעים וכו' ונראה
שהם חירבו שזה שמת בין ר"ה ליו"ך כבר נגמר
דינו נר"ה שהרי רשע גמור היה זכאלו אמר מאן
דאמר הכי כלומר בין ר"ה ליו"ך לא חס לקמחיה
דלא מבעיא ליה למימר הכי אבל העיקר הנביא
לא איפשיטא דאכתי איכא למבעי מת ערב ר"ה
למה האריך ברעמו עד עתה ומסתברא ליה דלא
קשיא מדי שלא היה דינו זה של מת עכשיו לזכות
עד עתה דאי זה טובה טענה גמנה לו חיי שנה
אבל אי קשי' תבואה זו מה הועיל לבעליה אריכות'
עד עתה ולמה לא היתה נחלה מנוהלת בראשונה

ראש השנה

ד

אודועי לחנדיה שט לו כך וכך עליו אס פייסו מוטב ואס לא ימסור דינו לשמים אבל כלאו הכי מזכיר עונותיו אס הוא כדאי להיות דינו הקב"ה ועון חפלה בגון שהוא סמוך לחפלו ובוטח שהוא נשמעת. אבל יש עיון חפלה אחר שאינו מזכיר עונותיו של אדם והיא ענינה שאין אדם ניבול ממנה כדאייתא פרק גט פשוט והוא שאינו מעיין בחפלו להתפלל בכונה ואין אדם ניבול מזה וכדאייתא בירושלמי דברכות ויש עיון חפלה שהוא טוב והוא המכוין בחפלו יפה ואוכל פירות בעול' הזה והקדן קיימת לעו'ה' כדאי' בפ' מפנין :

ואמר ר' יצחק ארבעה דברים מקרעין גזר דינו של אדם כדקה בעקה שנוי השם שנוי מעשה מעשה כלומר שנמרעתו. וג' להאי בחסונה מקרעת גזר דין ה"מ כדבור אבל ביחיד לא. כדאמרין לקמן השב נתיים וכו' והיינו דמוכתיין לה מאנשי גוה דכתיב וירא אלי' כי שנו מרעם ומדרכם הרעה. ואנשי גוה כדור ניהו ונהא עדיפ' שנוי השם דאפי' ביחיד מקרע גזר דינו כדילפיין מאברהם. ואפשר כיון דנפקי הכים מניה כרבים דמי כדאמר' בני שרה לקמן במכילתין ואין זה במשמע אבל כדקה אפי' ביחיד מקרע גזר דינו דקרא דזכקה מכל ממות לאו כדבור איירי. ונראה לי הטעם דאע"ג שהתשובה היא גדולה עד שמנעת עד כסא הכבוד כיון שנחאחר מלעשותה עד שיגזר דינו אינו נדון שיקרע גזר דינו שאינו מחקין את עצמו אלא באותו דבר עצמו שנתקלקל והיה לו למסר בזה קוד' גזר דין אבל כשהוא מתקן את עצמו בדברים אחרים כדאי הוא שמקרע גזר דינו שהרי גילה דעתו שלא מפני היראה הוא הולך בדרך טובים אלא שהוא מקנל עליו עובדת השי"ת כלל שלם וראוי הוא שימחול עונו ושיקרע גזר דינו ודומה זה למי שעבר על נזירת מלך ונתחרט ובקש מהמלך מחילה שאס נתחרט קודם גזר דין המלך מוחל לו ואס עמד במדיו עד אחר גמר דין ואח"כ נתחרט אינו נדון שימחול לו המלך אבל אס עשה נחת רוח למלך להשלמת רצונו או המלך משוך חמתו ומתרה לו. וקשיא לי היכי אמר ר' יצחק דבעקה מקרע' גזר דינו של אדם מדכתיב ובעקו חל'ה' ככר להם והא אמר' לקמן על בעקה קודם

גור ב גור

5 2

על סדר ברכו' אעפ"י שכבר יצאו ידי חובתן באותן שמיושב דהא על סדר ברכות הן עקר ולא יתשלמו כהן ויומר היה נראה לומר לפי שמעיקרא קודם שמד הראשון היה מחקיע ביוצר ואחר קריאת המורה היו מערבנין השטן ועכשיו שהחזירו אותן תקיעות של יוצר למוסף מפני השמד וכדאי' לקמן במכילתין אותן שמיושב ולא זזו מקומן. ונמתי דמוסיפין למחקיע ליכא משום כל מוסיף אע"ג דלעבור בזמנו לא נעי כוונה וכדאסיק רנא פרק ראיהו נ"ד משום דלא טיך כל מוסיף בעשיית המכזה שתי פעמים אח"כ מוסיף בעכס בגון ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם אלק פעמים כנכרת הנהנין אבל אס בירך וחזר ומנדראו אס נטל לולב חוזר ומנדרך לא :

וא"ר יצחק כל שנה שרישה נתחילתה כלומר שמנכרין בחפלה ונחמנוגים ידבר רש מתעשר' היא נסופה דכתיב מראשית השנה מרש' כתיב ועד אחרית השנה מכלל דאית ליה אחרית : **ואמר ר' חין** דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה שנאמר כי שמע אלי' אס קול הנער נאשר הוא שם. ואמר' כנ"ר אמרו מלאכי השדת לפני הקב"ה רבש"ע מי שעתידין בניו להמית נבך כמא אמה מרחם אמר להם באומה שעה כדק הוא או רשע אמרו לו כדק אמר להם נאשר הוא שם איני דן אההאדם לא בשעתו ונרסי' בירושלמי חזיריהון דרבנן בניו ואין הקב"ה רואה את הנוול ולמה צריך להמתין לבנינויים עד יזה"ך ידונם עכשיו ויכתוב ויחתום ע"פ מה שימצא להם ביוה"ך אס חיים אס מיתה והשינו ולא שמע אמר רבי סימון בשם ר' יהושע בן לוי חין הקב"ה דן את האדם אלא בשעה שהוא עומד בה ומה טעם כי שמע וכו' :

ואמר ר' יצחק כל שנה שאין חוקעין נתחלתה ובגון שלא חל ר"ה בשבת בן כתוב בה"ג מריעין לה נסופה דלא איערבנן שטן וסימן לדבר חין' שטן' ואין' פגע' רע שופ' ר"ת :

ואמר ר' יצחק שלשה דברים מזכירין עונותיו של אדם קיר נטוי ומוסר דין על חזרו בגון האומר ישפוט ה' בני וביניך ואיכא בי דינא בארעה ח"כ ליכא בי דינא בארעה רידעי ליה

ראש השנה

גזר דין וענין לאחר גזר דין חין ענין כיחידים ניהו
אפשר דר' יצחק אמר והוא פליג דאפי' לאחר גזר
דין היו ורבים ניהו א"כ אע"ג דיחידים ניהו
פליג ואמר דבעקה מהניא ליחיד אפי' לאחר גזר
דין ולפיזה כיון דאמר' דמכי למיפלג אתנאי אפשר
למימר בשגוי מעשה פליג ואמר דאפי' ביחיד מהני
וליה ליה ההיא דהשג דנתיים מוחלין לו וכו' וכו' ע'
וי"א חק שגוי מקום שואמר לך לך מארכך ואירך
ההוא משום זכותא דא"י :

אמר ר' חייב אדם להקניל פני רבו כנגד שנה
מדוע את הולכת אליו לא חדש ולא שנה
מכלל דנחדש ושנת מסייב ומבעי ליה למיזל ומאמר
שלום :

גרסינן הכא בירושלמי אמר ר' סימון כתיב כי
מי גוי גדול אשר לו אלי"ם קרובים ליו
ר' חמא בר חנינא ור' הושעיא חד אמר חיוו היא
אומה באומה הזו נהנה שבעולם אדם יודע שיש לו
דין לזכות שחורים ומתעטף שחורים ומגדל שערו
שאין יודע היאך דינו יוצא אבל ישראל חיוו כן לא
לזכות לבנים ומתעטפין לבנים ומגלחין שערן
ואוכלין דשוחין ושוחין שהן יודעין שהרבה נעשה
להם נסים - (ענין המסתפר בר"ה וללבוש לבנים
ולאכול ולשתות ולשמוח בר' הוענין המתענין ביום
שני של ר"ה) וחד אמר חיוו אומה באומה זו
בנוהג שבעולם השלטון אומר הדין היום ולסטיין
אמר הדין למחר למי שומעין לא לשלטון אבל הקב"ה
חיוו כן לא אם יאמרו כ"ד היו ר"ה הקב"ה אומר
למלאכי השרת העמיד' כמה יעמדו סגורין יעמדו
קטיגורין שאמרו בני היום ר"ה נמלכו ג"ד לעברו
למחר הקב"ה למלאכי השרת העבירו כמה יעברו
סגורין יעברו קטיגורין שנמלכו בני לעבר' למחר
ומ"ט כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב אם
חיוו חק לישראל כניכול חיוו משפט לאלהי יעקב
מכאן סמכו להסתפר ערב ר"ה וללבוש לבנים בר"ה
ולשתות ולשמוח וזה תשובה למתענין בו ומקרא מלא
דבר הכתוב בעזרא אכלו משמנים ושחו ממחקים
ושלחו מנות לארץ נכון לו כי קדוש היום לאדונו וז'
העבה כי הדות ה' היא מעוזכם ור"ה היא ואין
כ"ל בשנת דנתיים שאסור להחשנות ואעפ"י
שמקכת גאונים ו'ל הסירו חיוו נכון ואף ביום שני

הוא י"ט ור"ח חין להחשנות :

אמר ר' ברוםפדאי אמר ר' יוחנן ג' ספרים
נפתחין בר"ה אחד של צדיקים גמורים
וא' של רשעים גמורים וא' של בינוניים של צדיקים
גמורים

ראש השנה

ה

גמורין נכתבין ונחתמין לחתור לחיים פי' ה"ה לכל
 מיד' טובות רשעים גמורין נכתבין ונחתמין לאחר
 למיתה וה"ה לכל מיני כער ביעוני' תלוין ועומדי'
 מר"ה עד יוה"ך זכו נכתבין לחיים לא זכו נכתבין
 למיתה לפי' לה שחנו אדנענירה או כנטול מצות
 עשה אחת או שנתעבל מעשות תשובה שהיא מ"ע
 בימים לא חבל חס נשארין בנזניים כגון שעשו מצוה
 אחת שקולה כנגד מצות נטול התשובה חין
 נכתבין למיתה דהא קי"ל ככ"ה דאמרי דשלש כיתות
 ליום הדין ורנ' חסד מטה כלפי חסד דה"נ ליום
 ליה דני הכי ליום הדין מטה כלפי חסד דה"נ ליום
 ר"ה וכ"ע וכן נראה מפירוש הגאון ז"ל מעניר
 לקמן הילכך אם לא זכו חבל חסו ועונותיהם
 מרובין מזכותיהם והרי הן רשעים גמורים נידונין
 למיתה ביוה"ך ומוכחי מקראי דשלש ספרים
 נניחן מדרבתי ימחו מספר חיים וגו' א"כ מדרבתי
 ואם חין מחני נא מספרך וגו' וכלהו קראי מוכחי
 דרחמנא כחיד זכותא דכדיקי וחוני דרשיעי על
 ספרא כדדיקי כתיב וישמע ויכתוב בספר זכרון
 וגו' ונרשעי כתיב וחטאתם מלפניך אל מחמה וגו'
 וה"נ מוכחי דסקלי להו במאזני משפט כדכתיב
 יסקלני במאזני דקד' וכתיב פלס ומאזני משפט
 ובתיב במאזנים לעלות וכו' האי כדיקיס גמורים
 ורשעים גמורים ובינונים דקאמרינן לא לפי חשבון
 זכויות ועונות הוא שהרי אנו רואין כמה כדיקיס
 מחיס וכמה רשעים חיינן לא כדיקיס נדינן קאמרי
 מדכתיב והכדיקו את הכדיק והרשיעו את הרשע וכו'
 שיש רשעי' שעושין מקצת מצות שהקב"ה נוהן להם
 שכן נעוה' וזכותנן לחי' והדי' לא אע"פ שהרשעי'
 יבאו כדיקיס נדינן זה וכן יש כדיקיס שעושין קצת
 עבירות שחייבי' עליהם מיתה שהקב"ה נפרע מהן
 לעול' זה וזכותנן למית' והדי' לא יבאו נדינן זה רשעי'
 גמורים אע"פ שהן כדיקיס גמורין וזוכין לג"ע
 והראב"ד ז"ל יש לו דרך אחר בהשגותיו ונראה דהא
 דר' יוחנן אחיה ליבא דתנא דמתני' דפ"ק דקדושין
 דאמר דכל העושה מצות אחת יתירה על זכויותיו
 מטיבין לו וכו' חבל ר' יעקב דאמר התם מריעין לו
 ודומה כמו שדרך כל החמדה כולה משום דשכר
 מצות כהאי עלמא ליבא א"כ חין כדיקין חיי' ואין
 רשעים מחיס ולא בינויים נתלין דמאי מהני להו

חלייתן שאפי' זכו מריעין להם דמעתה לאו טובי
 העוה' ז' תלוי במצות ועבירות אלא במזל תליא
 מילתא דאמר רבא כפ' נתר' דמועד קטן בני חיי'
 ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזל תליא
 מילתא דאפי' במתני' דארבעה פרקי העולם נדון
 פליג ר' יעקב דהא דאמרה תורה הניא עומר וכו'
 חין שכרו בעולם הזה אלא בעולם הבא ונראה
 שאפשר לקיים דשכר מצות כהאי עלמא נמי איתא
 והעושה מצות ועבירות נותנין לו שכר המצות
 ונפרעין לו ממנו מן העבירות כגון דענדין ליה
 יום טוב ויום בש כדאית' התם נקדושין לא שהדבר
 גמור לדינו של הקב"ה שיש עבירה אחת קטנה
 מכרעת למיתה לכדיק גמור כחטאו של ארון
 הנביאים ויש זכות אחת מכרעת לחיים לרשע
 גמור שנא' הראית כי נכנע אחאב מלפני וגו' ומה
 שראה ר' יעקב מעש' נאיש שקיי' כבוד אביו ושלוח
 הקן ולא ארכו ימיו אפשר שכבר נידון למיתה בר"ה
 שער וא"ל לקרוע גזר דינו לשלם שכרו נעוה' ז'
 ושתלם לו לעוה' כ' א"כ ס"ל לה"מ דשכר מצות
 המפורש בחורה לימיה כהאי עלמא חבל מודה הוא
 דיש לו טובה קצת נעוה' ז' ועל אותו שכר הוא נידון
 חבל השאר המפורש בחורה שמור הוא לעולם
 שכולו ארוך א"כ אע"ג דס"ל דשכר מצות כלל
 כהאי עלמא ליבא ח"ה העולם נדון בפרקים
 הללו לטוב ולרע לא ע"פ זכות ולא ע"פ חובה לא
 נרצונו של הקב"ה ושלשה ספרים נפתחין בר"ה
 אלא שאין חילוק הכיתות בזכות או חסונה ואין
 לנו לידע חין כי אלהי משפט ולא נתכנו עלילות
 ומעשה שראה רבא שעליו אמר בני חיי ומזוני לאו
 בזכותא תליא מילתא אלא במזל תליא מילתא משו'
 דרבא ורב' חסדא כדיקי הו' מר מכלי ואפי' מטר'א
 ומר מכלי ואפי' מטר'א רב חסדא חייב חשעין
 שנין ורבא חיס ארבעין שנין ובי רב חסדא שנין
 הילולי ובי רבא שנין תכלי יבי רב חסדא נהמא
 דסמיר לכלל' ולא מיתבעי בי רבא נהמא דסמיר'
 לא משתכח וכן נמי עובד' דר' לעזר נן פדת במס'
 הענית דאמר ליה הקב"ה מאי בעית דאחרניה
 לעלמא ואיבני' דילמא סלקת בשעת' דמזוני אפשר
 לומר שדינו של הקב"ה כך גזר מפני' קצת עבירות
 שעשה דאדם חין כדיק נארץ אשר יעשה טוב ולא
 יקטל

ראש השנה

יתירה חלל שהעניות הן יתירות מהזכויות אין מטיבין לו וכו' אבל אם היה שקול הא חמריק ורב חסד מטה כלפי חסד וזע"ג דאמר' נמ' דנכידור חב ואם וכו' אבל אם היה שקולה מכרעת אבל באיך משמע דאינו מכרעת וזכ"י מתרחא מילתא שאם היה משאר מצות לא היה כח בידה להכריע דאכחירשע גמור שחובותיו מרובין מזכויותיו . ונכבוד חב ואם ואיך אחריני מכרעיתו להיות שקול וכיון שהוא שקול הקנ"ה נמדת רב חסד מטה כלפי חסד כך נ"ל וז"ע :

לעולם ירא' אדם את עצמו כאלו חביו זכאי וחביו חייב שאם יעשה מצוה ח' מכריע עצמו וכל העולם כלו לכף זכות . ואם עשה עבירה אחת הכריע כל העולם כלו לכף חובה ואם יראה אדם עצמו זכאי יתשלל נעשית המצוה ואם ירא' עצמו חייב יתייחס מן הרחמים וע"ז נאמר א תהיה צדיק הרבה וכו' :

צדיק גמור כל ימיו ומרד באחרונה נדון כרשע בתורה על הראשונות שנא' צדקת הצדיק לא תחילנו ביום רשעו . ורשע גמור כל ימיו ועשה תשובה נדון כצדיק שנא' ורשעת הרשע וגו' שאין לך דבר עומד בפני התשובה ואמרין עלה נפיהה ונפ' יום הכפורים נמי נגמרין ירושלמי ח' ר' יוחנן ולא עוד אלא כל העבירות שעשה נחשבות עליו זכויות שנאמר מור ואהללות קביעות כל צידותיך כל נגידות שנגדת בי הרי הן לפני כמר ואהללו :

זכות יש לה קרן ויש לה פירות שנאמר צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו . עבירה שעושה פרי' יש לה פירות שנא' ויאכלו מפרי דרכם ושאניה עושה פרי אין לה שנא' או' לרשע רע כי גמול ידיו ה' ישלם לו מחשבו' טובה הקנ"ה מכרפ' למעשה שנא' ולחשבו שמו מחשב' רעה אין הקנ"ה מכרפה למעשה שנא' חון אם ראיתי בלתי לא ישמע וגו' אבל בע"ז כתיב למען חפוס את בני ישראל בלבבם . וכן הא צפ"ק דקדושין . ומכאן נפיהה ירוש' דגמרי' עלה דהא דתימא בישראל אבל באומות העולם חילוף מחשבה טובה אין הקנ"ה מכרפת למעשה . דכתיב ועד מעלי שמשא הוה משדר להכלותיה ולא כתיב ושזניה . מחשבה רעה הקנ"ה מכרפה . וכי הרגו אלא מלמד שחשב עליו להרגו מעלה

יחטא להניחם בעניינים אלא למזלם ואלא לשנות עליהם המזל שלא יבנו מזכויותיהם . ומה שראה שהוא רע להן לצדיק' אינו לא טובה גמור' להרנות שכן וכדאמר ר' חנינא בן דוסא לדביתו החס בעית בלהו צדיק' לוכלו בפחורא דארבע כרעי ואין בפחורא דמלת כרעי משמע דהנהו צדיק' דלא אמו נשעתא דמוזני אין הקנ"ה רוצה לשנות להם המזל בשבך מצותיהן מפני קצת עבירות שעשו . ח' ב שהצדיקים עצמם יחא להו שיהא זכותם שמור ולהתנהג ע"פ המזל שלא למעט שכן בעולם הנא . ורב חסדא דהוה בשעתא דמוזני הועיל לו המזל שלא להכטרך לנכות מזכויות וגם עונותיו לא היו כל כך כדי שיגרמו לשנות מזלו . וגם אורז היומי הננים וקצורס הפל לפי הקץ הקצוב נעת שגולד דודאי שמואל לא היה חייב ברת שימות בן ב"ן שנים שהיא מיתת ברת כדאיתא התם נמועד קטן אלא שהגיע קצו . ח' שהוה רבה בכך וכדאמר במסכת תענית כרי שלא ימות שאלו נחיו וינטלו מעשה ידיו נחיו . וכבר הניעה מלכות בית דוד כדאמר התם נמי כנר דחקא רגליה דנר נתן וכן נמי הנא מדנית עלי הוה ומשום דעסיק בתורה חיה ארבעין שנין כדאיתא בפרקין . וכן נמי אפי' רבה לא קאמר הכי לא נחיי ומוזני ונבי אבל ככרבי אדם מכער וריוח נזכחו מליא מילתא הילכך אין לזוז לנו מהאי סברא דשכר מצוה בהאי עלמא איכא אלא שאין אנו יודעין היאך הוא השיקול ולא ידעו אלא משפטי ה' אשרי כל חובי לו ואלו דברים צריכין גדול . ויגר ונר יגר לפריקנון :

כל העושה מצוה ח' יתירה על זכויותיו מטיבין לו ומאריכין לו ימיו ונוחל את הארץ ארץ החיים דהיינו ג"ע לאחר מיתתו ואם אותה מצוה יתירה על זכויותיו הא כבוד חב ואם וג"ח והנחת שלום בין אדם לחבירו דהוי טוב לשמי' וטוב לבריו' אע"פ שאניה יתירה ממש אלא שהיא שקולה היא מכרעת להיות נידון כצדיק גמור וכן נמי זאת המצוה יתירה שאמרנו אפילו באמה עבירה בידו גיבול הימנה נחשבת לו כמצוה . ובסוף המסכת' כתבתי יותר וכל שאינו עושה מצוה ח' אין מטיבין לו ואינו נוחל את הארץ ואין מאריכין את ימיו ואינו נוחל את הארץ ז"ל דה"ק שאינו עושה מצוה אחת

ראש השנה

1

מעלה עליו הכתוב כאלו הרגו • ונ"ל דה"ק מדלא
כתיב ושיזניה משמע מקרא דלא שיזניה אלא הרגו
ואם מפני שהשליכו לגובה דאריותא ואשכנ להרגו •
גרסי' בירושלמי נמסכת פיה רונה זכיות ומעוט
עונות נפרעין ממנו מעוט עונות קלות שעשו
בע"ה נשכיל ליתן לו שכרן שלם לע"ה • רבו
עונות ומיעוט זכיות נותנין לו מהן שכר מצו' קלות
שעש' בע"ה כדי להפריע ממנו בע"ה אכל הפורץ
עול ומיפר כרית ומגלה פנים בתורה אע"פ שיש
צידו כל מעשים טובי' נפרעין ממנו בע"ה והקצין
קיימת לו לע"ה • ע"ו ונ"ל עריות ושפיכות דמים •
ר' יונה ור' יוסי חד אמר בקלות וחד אמר נחמורו •
כמה חנן קיימין אס' נאותו • שעשה תשובה חן כל
דבר עומד בפני התשובה • אלא כדן קיימן נאותו
שלא עשה תשובה ע"כ •

שלש כיתות ליום הדין הוא היום הגדול והנורא
העתיד לבא אחר ימות המשיח • אחת של
בדיקים גמורים וא' רשעים גמורים וא' של צינורי •
הני בדיקים ורשעי' וצינורים לאו כהנהו דלעל דג'
ספרים לא בדיקי' ממש שרובן זכיות ורשעי' ממש
גמורים שרובן עונות • וצינורים הם השקולים
בדיקים גמורי' נכתבין ונחתמין לאחר לחי' הע"ה
רשעים גמורים נכתבין ונחתמין לאחר נביהם
וגדונ' שס' י"ב חדש ואח"כ עולים למנוחה • בדאי'
במשנת עדיות שנה ורבים מישי ארמא עפר יקיצו
לה לחי' עולם ואלה לחרפות ולחרטון עול' צינורים
רב חסד מטה כלפי חסד • והרי הן כבדיקים
גמורים ולחי' עולם ועליהם אמר דוד אהנני וגו'
הזמור דלומי מן המבזה ואע"פ ולי יהושיע ואם
יש נחמיה עונות שלהן עון פושעי ישראל נגוסן
בגון קרקפתא דלא מנה תפילין • וה"ה שהוא מזה
שאר המבזה שנגוסו בגון כיצית לאפקורוסים אס'
נמנע מזה מפני גודל המבזה בעיני' אלו הצינורין
יורדין לגיהנם מכפצפין ועולין שזועקין מעט
מייסורי גיהנם ועולי' לחי' עולם • ועליהן אמרה
תגה ה' ממת ומחיה מוריד שאל ויעל • ופניהם
דומים כשולי קדרה • רשעים שיש בכלל עונותיהן
עון פושעי ישראל נגוסן ובן רשעי גרים הפושעיין
נגוסן בערי' יורדין לגיהנ' וגידונ' י"ב חדש לאחר
שנים עשר חודש גופן כלה וקשמחן נשרפת וגיהנם

ב"ה אומר רב חסד מטה כלפי חסד היכי עניד
ר' לעזר אומר כונס שנה יכנוס עונותיו
מכאחי נוסחאות על פירש' ז"ל מטמין מן העונות
תחת כסא הכבוד כדי שיכריעו הזכיות מלשון נהדי
כנשי דרחמנא למה לך והכי מוכח בפ"ג דערכין
ע"כ • פי' דאמר' התם דרנא דאמר כדקמ' בהררי
אל משפטיך תהום רבה ס"ל כרני אליעזר דאמר
כונס כלומר שאין המדה להגביה העונות לא ליטול
מהן אחת כדי שידרו הזכיות • ואפשר היה לפרש
כונס כפשוטו שהוא מוריד הזכיו' למטה ואחי' שפיר
משפטיך תהו' רבה לא דקרא לא משמע הכי דאמר
יכנוס עונותיו • והוא לים למימר לפי זה יכנוס
בדקומו • אכל בירושלמי נראה דמפרשי לה הכי
דאמרין נפלא ירושלמי א"ר אלעזר ולך ה' חסד
ומשמע שכתב זכות הוא עושה מדת החסד כי אחיה
תשלם לאיש כמעשהו ואין לית ליה חסד יחיב לי' מן
דיך היא דעתיה כר' אלעזר דאמר ורב חסד מטה
כלפי חסד משמע שכתב זכות הוא עושה מדת חסד
להוסיף וגם מה שפי' לר' אלעזר מפרשי לה התם
לר' יוסי דאמ' נוס' ופי' התם חוטף שטר מן העניות
והזכיות מכריעות הילכך אינו נראה זה הפירוש •
ומכאחי נוסחא אחרת מפרש' ז"ל ופי' הכי כונס
את כף המאזנים של זכות ומכריעין את העונות
יכנוס

ראש השנה

נמחק שנשעת מיתתו מהשנין זכיותיו אם הם יותר מעונותיו הרי הם כלן בטליו ואם לו כשם שנמוטטו עונות כך היו ממועטין זכיותיו כלם מבטרפין הן לזה ונחשנין וקרובין דבריו לפי רש"י ז"ל זה היה ג"ל פירוש הגאון ז"ל אבל יש לר"ן ז"ל ענין אחר בפירושו עיין עליו :

אמר רנא כל המעניד על מדותיו שאינו מרדק למרדוד מדה כנגד מדה למצערין אותו מענירין לו על כל פשעיו ואפילו אם נגזרה עליו גזירה של מיתה קורעין לו גזר דינו כדמוכח הכא בפרקין ומוסיפין לו על ימיו ימים שחכרו לנחנה בלא משפט כדמוכח בחגי' ואפילו נשמע' כדמוכח בחגי' ומי' ליה ומפייס' ליה ומפייס' אכל אי לא מפייס' ליה מונעי ליה למינקט בלבים ולהיו' נוק' ונוטר כנחש בלא מקום ולא תטור נחמון הואי הכי איתא ביומא פ' בראשונה ונראה דה"מ הוצא דאיכא בזיון תורה טוב לו למחול כדמוכח פ' בני העיר ואע"ג דלא מפייס' ליה וכן דעת הרמב"ם ז"ל בה' תלמוד תורה לשארית נחלתו א"ר אחא בר' חנינא ליה וקוץ בה לשארית נחלתו ולא לכל נחלתו למי שמשים עצמו כשירים :

ויעבור ה' על פניו ויקרא ה' וכו' אמר ר' יוחנן אלמלא מקרא בתוכא א"ל לאומרו מלמד שבעטף הכ"ה בשליח כבוד והרא' לו למשה בסיני כל זמן שישראל חוטאין לפני יעשו כסדר הזה ואני מוחל להן ראיית' בם א"ה בתב רב נתן שאין מנהג ליחיד המחשבה לומר י"ג מדות ואני יודע מה חשש בדבר שאינו לא בקורא בתורה שהרי אמרו חכמי' ז"ל לא כל דבר שנקדושה אין אומרים אותו בפחות מעשרה ואינו דבר שנקדושה אלא קדיש וקדוש וברכו ע"כ ואני אומר לישב המנהג שכיון שמה שאנו אומרים אותו אינו אלא מיהא ר' יוחנן אם כן אין לאומרו אלא דרך שהראו הקב"ה למשה בסיני בשליח כבוד שהקב"ה היה דווגמה לש"כ לכל ישראל שהיו כריכין ומנקטין רחמים וברת עמקן ברית שלא יאדורו ריקס אכל שלא כיוכא בזה אין לנו סמך בזה וא"כ מה לו ליחיד לאמרן והא אינו כרץ עכשיו לקרות אותן פסוקים יותר משאר פסוקי התורה שיאמר' בקורא בתורה ואע"ג דלא חקן להו במחני' גבי' אין פורפין על שמע פחות מ' וכו' היינו משום

יבנוש עונותינו יכריעם ע"כ והוא עיקר וי"מ מכוונם כלומר מכוונם העונות להחזיק המיעוט את המרובה ונראה לפי זה שאין זה נמשקל דמשקל אינו משתני בשני הכניסה לא במדה מיירי שנמדוד עונות בונש העונות ומכניסן במקום מועט וקרא דמשפט' תהום דבה לא אתי שפיר להאי פירושא ר' יוסי בר' חנינא אומר נושא שגא' נושא עון ועובר על פשע פירש' ז"ל מגניה כף מאוני' של עון ע"כ והכי מוכח נמי בפ' דערכין דאמרין התם דרבי יהודה דאמר אלמלא בדתקך כהררי אל מי יוכל לעמוד מפני משפט' תהום רבת כ"ל בר' יוסי בר' חנינא דאמר נושא כלומר שהוא מגניה העונות להררי' א' תנא דבי ר' שמעל מעניד ראשון ראשון וכן היא המדה פירש' ז"ל עון שנראשונה הבא' להחם חכך מענידו ושומטו שאם היו מחכה על מחכה כיון שחבר' א' מהן מכריע הזכות אמ' רבא ועון עצמו אינו נמחק אלא טמון לכד א' דאי איכא רובא עונות כהדי הוא עון מיחשוב כהדי' והו' ונמנה עם הרשעים מעניד ראשון ראשון וגו' פי' רש"י ז"ל כשעשה מצוה א' וענידה אחת מענידה מעל פניו וכן בכל העניירות בזמן שעושה מצוה כנגדן וכך הוא המדה והמנהג מקמי דליפוש חרון אף אע"ג דאיכא מחכה עונות ומחכה זכיות כיון דאיכא עונות טובא איכא חרון אף דאע"ג דאיכא מחכה עונות ומחכה זכיות כיון דאיכא עונות טובא איכא חרון אף ושמה ח' מטה כלפי עונות וכו' ז"ל לא פירשם אלא דג' עונות ראשונות ומענידן כדי שיכריעו הזכיות אם הוא שקול עם אותן שלש עונות אכל מי איכא רובא בלאו דידהו מי חשיב כהדי' והו' וכן נ"ל שהוא דעת רמב"ן ז"ל שהוא יסד ברהוטה שלו כך ואמר ורב חסד להעניד חטא ראשון יחסד' לכן נשקלו סכר נגד הפסד עלי הטה חסד ונראה שהוא כמו שפירש' ז"ל ומה שכתב אח"כ ענין אחר הוא והגאון ז"ל פירשנו בענין אחר ונראה שהגאון סובר שאין זה דווקא בג' עונות ראשונות אלא בכל עונות שהוא עושה אם הוא יהא מהמורות ולפעמים חוטא בקלות אין הקב"ה חושבן כלל לא מענידן אחד אחד וקמא קמא קא נטיל וזה הוא פי' ורב חסד כלומר מעניד שאם הם שקולים יטה כלפי חסד ועון עצמו אינו

ראש השנה

ז

עליהם לאסרן באכיל' ושתי' בלא הפסקה מבעוד יום כתענית יחיד. ועוד האידנא לא נרצו חליל מילתא שהרי יש שמד ואין שלום ומדינא אסירי ופורץ גדר ישכנו נחש:

מעשה וגזרו תעני' בחנוכה בלוד ויחד ר' ליעזר ורבן ר' יהושע וספר ח' ל' ר' יהושע באו והתענו על מה שהתענות מכאן יש להוכיח שהתענה בימים האסורין להתענות תענית חלום דמינעי ליה למיקס תעניתא אחתעיתא כדאמרין בשבת דשבת לאו דיוקא דה"ה חנוכה ופורים וכ"ש ר"ה וחולו של מועד:

מכריז ר' יוחנן כל היכא דמטו שלחי ניכין ולא מטו שלחי תשרי ליענדו חרי יומי גזרה ניכין אטו תשרי. רבה הוה רגיל דתיב כתעניתא חרי יומי זמנא חדא חשבה כוותיה מכאן נהגו חסיד' ותנשי מעשה באשכנז לעשות ב' ימים ויה"ך שמתענין שני ימים ולפעמים היו מהן עשרה וכו' מתפללין ב' ככל סדר של ויה"ך וראיתי כח' שגדולי הדור היו מוחין בידן לענין חפלה ואני אומר דהדין עם המוחין דכיון דאינן נקיאין בקיבועא דירחא ומשום מנהג אנהימין הוא דענדן חרי יומי דאיסור המלאכה וכלוחא היכא דנהוג חניה מחייבין און למינה כוותיהו משום ואל תטוש תורת אומך אבל היכא דלא נהגו לא וקרוז הדבר להיות נרכה לנטלה כל אותה חפלה ולא יבאו ידי חובת תפלת החול אבל לענין שאר דיני היום אס רובה להחמיר על עבדת הרשות בידו הילכך אפי' אחרים לא ינטלו לו. וי"א שבין שקבל עליו פעם א' שוב איתו יכזל לחזור בו. וי"א שיכול לישא עליו וכן מסתבר:

הלכתא נטלה מגלת תענית בשאר יומי. וכתב הראב"ד ז"ל ה"מ ליחיד אבל בצבור אין גוזרין בהם תענית והילכתא לא נטלה בחנוכה ופורים:

סליק פרקא בס"ד

פרק ראווה בד

כל השפחות נשרין נדיענד בן כפופין ב"ן פשוטין חוץ משל פרה שאין קטיגור נעשה סניגור

משום דלא חנן ההם לא מה שהוא נוהג חובה אבל קריאת י"ג מדות אפשי רחמי ניהו ואם לא אמרן יבאו ידי חובת דתפלתן. ומבאחי נס' רב עמרם ז"ל הכי אמר רבנו נתן און מנהג אכלינו לומר יחיד י"ג מדות וכו' ואין רש' ליחיד לומר אותם נחפלתו אלא בצבור וב"כ נוטין דנריו ז"ל למה שכתבתי ולוחי כשהכזור מחקנאין ומתענין ומכוונין את לבם לאניהם שנשמים הקב"ה מרחם עליהם וכו' לפיכך א"א אותם לא בצבור ע"כ נוטין דנריו למה שכתבתי. ומיכיו יחיד המתפלל יכול לומר וידוי דאכל חטאנו ואע"פ שלא נהגו היחידים נב' ובה' לאומרו אחר והוא רחום כשמתפללין ביחיד אבל אני נוהג לאמר. ובדווי של ויה"ך אומרו יחיד לאחר חפלתו. ה' ה' אני הוא קודם שיחטא האדם ואני הוא לאחר שיחטא האדם. מכאן יש להוכיח דהשם קמא מ"ג מדות הוא. וי"א שאין השם הראשון מן המנין ומונין ארץ אפים לפי שפי' ארץ אפים לרשע' ולבדיקים וי"א שאף זו היא אחת לא שמונים נוכר חסד לאשים לשנים לפי שמדה טובה מרובה ממדת פורענו' אחת מחמש מאות דהתם עד רבעים והכא לאלפים אבל לא יקרה איהם מדה טובה שאינו לשאין שבים:

תשובה מקרע' גזר דין בצבור שאין עמו שנוע' מיהו היכא דאפשר בלא קריעת גזר דין לא מיקרע. וכדאמר חמיר עיני אלהיך בה עמים לטובה עמים לרעה וכו' להוסיף עליהם אי אפשר קלם הקב"ה מורידן בזמן על הארץ שברכה להן וגזר דין שיש עמו שנועה אפי' דבבור לא מיקרע וגזר דין ליחיד אפי' בלא שנועה לא מיקרע הילכך יש לתרבות כחשונות ב' ימי תשובה. ויש נוהגין לטעה עכמס מכל טומאה מלאכול פת של גויס ב' ימי תשובה ויש הוכחה לזה בירושלמי שחייב אדם לראות את עכמו כאלו חכיו זכאי וחכיו חייב ושמו דינו חלוי עד ויה"ך וחפלתו נשמעת באותן ימים אחר משאר ימות השנה. ומיכיו אפי' לאחר גזר דין יפה בעקה לאדם ויחידים מכונסים במקום אחד נספינה און דייסם לא כיחידים לא בצבור:

האידנא אסור ליחיד לפרוץ גדרן של ראשונים שלא להתענות בד' צומות שתקנו לנו בניאוס דהשתא כבר נהגו כל ישראל ורצו לקבלם

פרק ראוהו בית דין

לחקוע קודם חפלה ערנית דכיון דזכר ליוה"ך של
יוכל הוא קצת מבוש יש נדרר וזין לחוש להנדלה
וכמו שטנו מדליקין קודם הנדלה משום דכורך
הנדלה לנדר גורם מאורי האש וטוב היה להנהיג
שיאמר התוקע שימקע קוד' המנדיל כין קדש לחול
גלא גרבה ונהכי כפי לפי מה שנראה בפרק שאל
מפ"ר ש"ז ל:

שובר שנסדק לאחריו י"א דאפילו נסדק כל שהו
פסול לפי שהוא ממקע חט' פי' שדנקו
מיהו אם הידקו במשיחה הישב עד שנהדק כשה
שהרי החוט מעמידו שלא יתקע וז"ל שאל סדקו
לרחנו במקו' שהוא סדוק לאורך דהשתא לא יתרחב
יותר אם נשמי' בו שיעור חקיעה בשר כדן נסדק
לרחנו ויראה לפ"ו הדעת שאל הוא סדוק כנר
מראשו לכוף דשוכין לו חקנה דאינו קרוי שובר
אלא חתיכת שובר ואני מסופק בזה לפי דעת זה
אם נסדק ונשאר ראשו אחד קיים אם אפשר לחקנו
במשיחה או שאל נעין שיטאר מעט למעל ומעט
למטה וזכימניך נרבת שנסדקה בל זה לפי שטת
פ"ר יהונתן ז"ל וכן במכ הראש ד"ז ל

חנבל גשיטת הכשב"ח ז"ל בל שגשאר ממנו מקבתו
קיים כשר ואם נסדק על פניו בולג פסול ולא מהני
כיה דבוק ולא סוס חיקון וז"כ יש לי לשאל אם
גשאר ראשו אחד קיים מהו ומסתברא דכשר והא
דאמר' דאם דנקו פיסול רבותא היא וח"כ לומר
אם לא דנקו ולי גראה דנסדק לאחריו דאמרין
דפסול אפילו לא נסדק כלו פסול דומיא דנסדק
לרחנו והי"ל נחזקתא וז"ל נסדק לרחנו שיהיה
נסדק כלו דפשיטא דכיון שנחלק לגמרי ממנו הרי
הוא כשובר אחר וזכיון דנסדק לרחנו איירין כיה
נמקבת כי ה"ל דנסדק לאחריו לאו בגללה איירי'
אלא נמקבתו וזריתו נספד ח"ח שפנד כן נסדק
לאחריו פסול אפי' בל שהו פסול וז"ל שאל דנקו
אבל דנקו כשר והוא שדנקו במינו וזאי ידע
שיטה וזמנין לו דלסי' הראש"ל ז"ל דפוסל נסדק
כל שהו לא מהני דבוק אלל הידוק משיחה ולשיטת
הרשב"ח ז"ל אפילו בלל דנקו כשר ונראה שהוא
מופס שיטת הרשב"ח ז"ל עיקר לא דלרות' דמילתא
מכריכו כי דבוק במינו וכל שכן דמהני ליה הידוק
ודייקא ודינק י"א שהוא אינו מינו וי"א דלא
וראית

סניגור ועוד שאינו נקרא סופר בכל מקום
אחד קרן זה"ה לראש וכני רודאי פסולין ולא
כריך למחיצתו שאין סופר כלל שאין לשון סופר
לא חלול מלשון שפופרת וכן נמי זכרותו של שופר
אם קדשו לא יבא אף"כ קדשו עם השופר בדלקמן
ואע"פי דכפיד חשבתן דהי"ל דאיכרי קרן וכשום
דוכחא לא איכרי שופר אפ"ה לא נפיק מכלל כנשי'
כדלקמן והני פסולין אפילו נדיענר אכל שאר
כלהו בשרין נדיענר אפילו נכשטין אלא דלמבזה
נענין שיהו בפופין כדי שיכפפו לנפס למפילה
ולמבזה מן המונחר אף חוקעין לא בשל איל לזכור
עקידת יצחק והרמב"ם ז"ל דכוף פסולין נדיענר
חון משופר של איל הכפוף ולא גרשו דבריו כלל
ויש מי שנסתפק בקרנים של טמאין אם הם כשרין
משום דאמר' לא הוכשרו למלאכת שמים לא בשל
נהמה טהורה או דילמא וכו' ושופר כיון דלזכרון
קדשי כלפנים דמיי ואני מסופק בענין זה דקרנים
סימן טהרה הם לה' וסי' כדא' בפ' אלו טריפות
וסתמא כפ"ה סימן כוונתה מהאי טעמא מכריעין
כפ"ה מדליקין דהשטקור הוא משו' דקין חסד
יש לו נמבחו:

במקדש היו חוקעין שופר שהיה פיו מכופה
זהו מנחון וטרי חבוכו' משני כדדן
שופר מאריך וחבוכות מקברות שמבזה היום
בשופר ואע"ג דחרי קלי מתרי צברי היבא דמצינא
ליה משתמע להכרח בעלמא הוא דענדי הכי
נר"ח ומקדש אלל צמדינה מקום שיש שופר כר"ה
והענין שגורין על הכבוד נשכיל ברה שלא תבא
על הכבוד אין חבוכות טנא' בחבוכו' וקול שופר
הריעו לפני המלך ה' דווקא אלל בעלמא לא דעין
חבוכות האידנא דאמרין זה היום חפלה מעשך
אמאי כר' אליעזר:

צוהנו לחקוע מוצאי יו"ד בשופר חקיע' ושנרי'
ותרועה וחקיע' זכר ליוה"ך של יונל דכיון
דאין אנו חרעין אי זו שנה היא יונל נהנו לחקוע
בכל שנה ושנה כן מצאמי בתשובה לרבי' הא"י גאון
ז"ל ויש מקומות שאין חוקעין אותה אלל לאחר
חפלה ערנית והנדלה ונראה לפי שהקיעת שופר
שבות היא וחסור לאדם לעשות מלאכה עד שינדיל
משום הכי חוקעין עד שמנדילין ואנו מנהגנו כאן

פרק ראוהו בית דין

וראיתי בירושלמי דנקו פסול למי נכרחה לר' נתן
ע"כ ונראה דה"פ דאע"ג דר' נתן מכשיר נמינו
נעקב כדלקמן • הכא פסול • מכאן גרסה הדבך
אינו מינו שהכל הוא חוזר דבר אחד • ולכלהו פי'
בשנסדק על פני בולו • אף לו חקנה נסדק מקצתו
להרש"ג ז"ל כשר אפי' בלא חיקון לראב"ד ז"ל אם
הדקו כשר דנקו פסול • לא"ה אם דנקו כשר נמינו
ז"ל באף בדנקו נשארנו מינו פסול ולכלהו פירושי
פני הדוק נסדק משני • דר' נתן ודבר סדקו זה ע"כ
זה פסול :

נקב • אע"פ שגמיה קולו כשר אם לא סתמו
שכל הקולו כשרין נשאר הכי ליחא בירוש'
זכ"ע אי נעין נשתייר רובו קודם קיים אי נמי אי
נעין נשתייר בו שיעור חרועה לכד הפס' כרץ
נסדק לרשנו סתמו אם היה אם לא היה קולו אחר
הסתמיה כמו שהיה קודם שנקב פסול דהכי מוכח
סתמו דמתני' לא היה מעכב את המקיעה אלא
שחזר קולו לליחא • בלישנא קמא דרבי יוחנן נעין
סיסתמו נמינו ונשתייר רובו שלם וכן דע' הגאונים
ז"ל וללישנא בתרא נחז מהני או סתמיה נמינו או
שיור רב שלם כיון שאינו מעכב את המקיעה והיבא
סנתייר רובו שלם וסתמו שלא נמינו דפסול לדברי
הגאונים ז"ל • כתב בעל העטור ז"ל שאם נשתייר
בו שיעור חקיעה כשר • באלו נסדק לרשנו בלחז
מקום ודחו סברתו • ואני מפקפק בדחייתם דלמא
לא נחשבו כאלו נחתקו • נמינו שאמרנו דנסדק
לרשנו • מיהו אם איתא לסברא דידה דווקא לכד
הפס' אכל אם לא נשתייר לכד הפס' אע"פ שנשתייר
למטה אינו נראה שיהיה כשר אפילו לסברתו שהוא
מכשיר כן דנסדק לרשנו וכמו שאכתוב לקמן בס"ד •
ויש כאן שיטה אחרת לר' דסתמו נמינו כנשתייר
רובו שלם כשר אע"פ שמעכב את המקיעה אינו
מעכב את המקיעה ונשתייר רובו שלם אף על פי
סתמו שלא נמינו משמע דפוסק בלישנא בתרא
דסני בתרא למעליה אע"ג דהיא דנריעות' הוי
מעכב את המקיעה ולזה הסכים הרא"ש ז"ל :

היה ארוך והכרוז נשתייר בו שיעור חקיעה כשר
גרדו בין מצנפים בין מנחון והעמדו על
גלודק כשר כשהו זהב במקום הנחת פה לכד
פני פסול וכן אם הוא נקטעם על זהב נראה פסול

לפי שמפסיק בין פיו ובין שופר זכ"ה אם הרחיק
השופר מפיו וס' לדבר אל חכך שופר שלא במקום
הנחת פה כשר כשהו זהב מצנפים פסול • מנחון
אם נשחקה קולו מכמות שהיה פסול ואם לאו כשר •
לפיכך חזן לעשות בידיו נשאר שם יטו את קולו
נמן שופר בתוך שופר ומקע בו אם קול פנימי לבדו
שמע יבא והוא שלא נשחך קולו וכגון שהוא עודף
על הראשון משני ראשו ואם קול חיבון לבדו שמע
לא יבא ואם קול שופר שניהם שמע • י"א דיבא
דחיה לית דרי קלי דריחא דחניה לה משמע
ואפי' היה קול ח' פסול והב' כשר ואפי' היו הרבה
הפסולין החזקים והכשר ח' וחלוש ונתייחדו כחצרות
ושופר ח' ומסקין במה דמשום דחזק ליה יהיב
דמתייעליה וטמע • אבל הרמב"ן ז"ל בכתבדלל
כתב דלא אולין בתרי שופרי והוה להו דרי קלי לא
נתייחדו וזכור ליה דתרי קלי מחד בתרא ולא
משמע דמתייעליה דזכור ונחזור כדל' בנח' ולפי זה
אפי' יחזקע נשחך שופרות נחת לא יבא ונתייחדו הרב
ז"ל קת' דאיה לזה מכפרה וזה מנחון שאם נשחקה
קולו מכמות שהיה לא יבא וכו' הפכו ומקע בו בין
דחפכיה ככתובת בין שקבר את הרחב והרחיצ את
הקבר לא יבא ולא עוד אלא אפי' מקע מכר ח' של
הרחב לא יבא סימן לדבר מן המכר קראתי י"א
הוסיף עליו כל שהו בין נמינו בין שלא נמינו ואפי'
היה בו שיעור שופר כשר פסול :

נסדק לרשנו כשר אם נשתייר בו שיעור חקיעה
ו"א דווקא רובו אכל מעוט • הוי כנקב
ובשר ודוק' לכד הפס' משורחין דכל מה שלמעלה
ממנו נטל וברך נראה שהוא דעת הרמב"ם ז"ל כה'
שופר • אכל כפי' המטה לא נראה כן מפירושו •
אכל בעל העיטור ז"ל מכשיר ככל ענין וכן דעת
הרא"ש ז"ל • כמה שיעור חקיעה פי' רש"ג ז"ל
כדי שיאחזנו אדם בידו ויראה לכתוב ולכתוב • פירוש
דהוי טפח ולא נחזקע קאי לא ברוכבני ארסדל"ב
לימא הכל לפי מה שהוא אדם קדמו בזכרותו כשר
דמין נמינו אינו חובץ אבל אם הוכיח הזכור ונקט
ומקע בו לא יבא • היה קולו דק או עבה או כרור
כשר שכל הקולות כשרין נשופר :

חזוקע למוך הסוד ולחוך הדות ולחוך הפסס
אם קול שופר שמע יבא ואם קול
הנרה ב ו ב הנרה

פרק ראוהו בית דין

שחולקין שם :

המורדר הנאה משופר מותר לתקוע לו תקיעה של מצוה והמורדר הנאה ממעיין נימות הנשמים טיבל טיילה של מצוה ונ"ל דכ"ט טיילה שאינה של מצוה דליכא לא הנאת גוף ולא הנאת מצוה ורנחא אשמועינן משום דמצות לאו ליהנות ניתנו אבל לא נימו' החמה שכן נהנה גופו ומשמע דשופר כמעין נימות הנשמים דמי' וליכא הנאה כלל א"כ נראה שאפילו שופר שאינו של מצוה יכול לתקוע בו וז"ע ונראה דלהתלמד לתקוע בו אסור שהרי יש לו הנאה צמה שמתלמד לתקוע וזע"ג דסוף למוד זה אינו אלא מצוה ומצות לאו ליהנות ניתנו השתא מיהא הנאה אית ליה צמה שמתלמד כדי שלא יהא צריך לילך אצל צמו להוציאו ודוקא באומרו קונס עלי קול שופר דכיון דמצות לאו ליהנות ניתנו לא חייב עליה נדר אבל אומר קונס עלי שופר לתקיעתו שגדרו חל עליו דהא נדרתי חלן על דבר מצוה אסור כ"מ וצריך לעיין דבאומר קונס קול שופר לא היינו צריכין לטעם זה דמצות לאו ליהנות ניתנו דהא אפי' נדרנא דרשו אינו חל דאין הנדרים חלן אלא על דבר שיש בו ממש כגון שופר לתקיעתו ופי' לדרורו וכן באומה קונס שופר לתקיעתו כיון דמצות לאו ליהנו ניתנו אין הנדר חל דהא נדרתי חלים על דבר מצוה היינו כשיש הנאה באותה מצוה כישיבת סוכה שנהנה מהכל אבל תקיעת שופר מה הנאה יש לו שיחול הנדר עליו אי' לאו משום הנאת מצוה והיה לאו הנאה היא דאטו מי שגדר הנאה ממעיין נימות הנשמים דפי' מי מתבאר כלל וזהו לית ליה הנאה כלל וצריך תלמוד אבל האומר שנוע' שלא אשמע קול שופר של מצוה לוקה ומקע תקיעה של מצוה שאין השנועה חלה לבטל את המצוה אלא ככולל באומר שלא אשמע קול שופר שכולל קול של מצוה עם קול רשות וחייילא השנועה עליה שהשנועות חלן על דבר שאין בו ממש ונ"ל דוקא בתקיעות דאורייתא משום דמשמע ועומד מהר סיני אבל בתקיעו' דרבנן כגון סל תענית שנועה חלה עליה' כדמוכח פ"ג דשנועות זפ' נהרא דיומא וזכ"פ זה הנשבע שלא ישמע שופר של מצוה אסור לשמוע בתקיעות של יום טני דליהנהו אלא מדרבנן משום

מנהג

הנדה שמע לא יכא ומיירי בשעת השמד ודווקא לאותן העומדי' חוץ לבורוכו' אבל לאותם העומדי' בבורוכו' יכא דשומעין הן קול שופר לעולם וזהו מנ"ס ז"ל סוד דנפיטס דכל ענין נעיין שישמע קול שופר ולא קול הנדה לפי שהנדה יותר גדולה מבנר ודופ ואם היה מקע ועולה מהבנר ומקע מקצת תקיעה דבנר ומקצתה שלא דבנר יכא ולא חייטין דילמא מפיק דישיה זכתי שופר דבנר וקא מערבנן קלא שמע מקצת תקיעה קוד' עלות השחר ומקצתה לאחר עמוד השחר לא יכא דסוף תקיעה בלא מחלחה ומחלחה בלא סופה לא יכא : **שופר** של עולה ושל שלמי' לא יתקע ואם תקע יכא דמצות לא ליהנות ניתנו וכן של ע"ז ומשמיה חנוני ונשלו ישראל ע"מ שלא לזכות בו לא יתקע משום דממאיסי ואם תקע יכא מהאי טעמא נמי אבל תקרובת ע"ז של חנוני א"כ ע"ז ומשמעין של ישראל לית להו דטלה ושופר של עיר הנדחת אי תקע בו לא יכא דכתובתי מיכתת שעורא : **ורסינן** נירושל' פ' לולב הגזול שופר של ע"ז ושל עיר הנדחת ה' גיעור או' בשר תני' ר' פייא כשר תני' דני' הושעיא פסול אבל הכל מודים בלולב שהוא פסול מהבין לולב לשופר' ר' יוסי בגלגל כתי' ולקחת' לכם ביום הראשון משלכם ולא משל חיסורי הנא' נרס הכא יום חרוע יס' לכם מ"מ א"ר לעזר חמן בגופו הוא יוכא דהם הכא נקאלו הוא יוכא ויש קול אסור בהנאה כלומר בתמיה וכן היא נפ' מצות חליכה זמכאן יש ללמוד לשופר גזול שהוא כשר אם משום טעמא דרבי אליעזר וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל אי משום טעמא דר' יוסי וכמו שכתב הראש"ד ז"ל בהשגות כנ"ל : **המורדר** הנאה מהבנר מותר לתקוע לו תקיעה של מצוה דמכור לאו ליהנות ניתנו ואפי' תקיעות של תענית דהא מצוה איכא מ"מ שלא כדנרי' הר"ז הלרי שאינו מתי' לא בתקיעו' דאוריית' וזע"ג דמדרבנן ניתנו מצות דרבנן נמי לא ליהנות ניתנו וכתב הר"ן ז"ל שאם אמר לחננו קודם ותקע לי אסור משו' דשויה שליח זהבית ראייה מפ' אין בין מורדר ודומה לזה אמ' הרמב"ן ז"ל לגבי מורדר הנאה מחנירו שמוחר ללמדו מדרש שאם אמ' לאחר שילמדנו אסור מפני שיעשה שליחותו אבל יש

פרק ראוהו בית דין

זה כוון לבו וזה לא כוון לבו את שכוון לבו יבא ואת שלא כוון לבו לא יבא אין הכל הולך לא לאחר כוונה לבו שנא' תכין לבם מקשיב אזנך ואומר הנה בני לבך לי ועיניך דרכי תנכורנה ומשמע מהבא דאפי' בעומד שם עסיקין אבל בירושלמי מבאחי ח"ר יוסי בר' חנינא לא אמרו אלא בעובר אבל בעומד חזקה כיון ואע"פ שבעומד רחוק יבא דלא בעינן שיהא עומד מנפנים שלא להטריף לי' אבל לבאח בכל מקום שהוא שומע הוא יבא :

א"ר זירא לשמיעה חיכוון וחקע לי דבעינן דעת משמיע שאל"פ שמתכוין לעבמו אם אינו מתכוון לשומע לא יבא השומע או דעת שמיעה או דעת מכוה ועל פי הסברות שכתבנו למעלה וש"כ דעתיה אכ"ע :

הכל חייבין בחקיעת שופר כהנים לויים וישראל גרים ועבדים משוקררין וטומטום ואנדרוניוס ומי שחזיו ענד וחזיו בן חורין . טומטום אינו מוכיח את מינו ולא את שאינו מינו אבל לעבמו מוכיח אנדרוניוס מוכיח מינו בלבד . וכתב הרמב"ם ז"ל דהיינו למ"ד אנדרוניוס נריה הוא אבל למ"ד חזיו זכר וחזיו נקבה אפילו עבמו אינו מוכיח דלא אחי כד נקבות שנו ומוכיח כד זכרות . מי שחזיו ענד וחזיו ב"ח אף לעבמו אינו מוכיח וברך שחקע לו אחר :

כל הנדרות כן אע"פ שיכא מוכיח ואפי' נרכת הלחם של מכה ונרכת היין של קדוש היום חזן משאר נרכת הנהנין . ובירושלמי מוכיח עוד נרכת המזון וק"ש ומפילה . וה"מ ביודע לדרך אבל נאם אינו יודע לדרך סופר מנרד ונדר יבא וכן פורס אדם לגניו ולגניו כימו כדי לחבדן במכו' אבל לא לאורחין כהלל ובמגלה אע"פ שיכא מוכיח :

סליק פרקא בס"ד

פרק יום טוב

יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת אין תוקעין שופר ומפרש טעמא בגמ' משום דכתוב אח' אומר יום מרועה וכתוב אחד זכרון מרועה הא כיצד כאן כ"ע שחל להיות בשבת כאן

מנהג אבותיהן כיון דנקאין נקנועא דירחא . ולפי זה אף בחקיעות של יום ראשון חלה שנועה נמה שמוסיפין מפני הספק שנפל נחרועה אי גנוחי חיילולי :

כפאוהו פרסי"ם ואכל מכה ואפי' למי שפוסק רמכות בריכות כוונה הכא אפשר לומר דיבא שכן נהנה באכילתו וכן דעת הרמב"ם ז"ל וכתב הר"ה ז"ל דדוקא כה"ג שידע שזו מכה ועבשיו פסקא לא שנאנם באכילת ולא נתכוון למכוה אבל אם סבור לאכול נשר ואכל מכה או סבור חול הוא לא יבא דאם איתא למה לי למינקט בכפאוהו פרסי"ם :

התוקע לשיר כלומר לשורר ולומר ויש גורסין התוקע לשד כלומר להנריח רוח רעה מעליו ואין מתכוין למכוה יבא למכות אינן כריכו' כוונה מיהו בעינן כוונה שמיעה מיהא שאם סבור דחמור בעלמא איהו דקא מנכח נכוחי לא יבא ולעבור על כל חוסיק נזמנו לא בעי כוונ' אבל שלא נזמנו כגון היסן בשמיני נסוכה בעי כוונה . וכן פסק ר"ח ורי"א ז"ל והר"ה והרשב"א ז"ל מיהו כתב רשב"ם ז"ל דה"מ נסתם אבל במתכוין שלא לבאח אינו יבא ולפ"ז כתב הרב ז"ל שנהגו להבדיל בנית אע"פ ששמע הבדלה בנ"ה הכנסת וגם מטעם אחר יש לעשות כן דמ"מ דעת משמיע להשמיע בעי ואע"פ דש"כ דעתיה אכ"ע ה"מ לאותה שרובין שיהיה הוא שלוחן אבל אם אינו נדון שיהא הוא שלוחן בעל כרחן . אבל הרי"ף ז"ל והרמב"ם ז"ל והרמב"ן ז"ל דם לדמכות כריכו' כוונה וכן הר"ה ז"ל וכן כה"ג ז"ל . ויש להחמיר בדרך דלכאח בעי כוונה ולעבור נזמנו כגון הטוטפות וארבע נרפות של נרכת כהנים אפילו בלא כוונה יהא עובר אבל שלא נזמנו לכ"ע אינו עובר הילכך מותר ליסן בשמיני נסוכה :

היה עובר אחורי בית הכנסת ושמע קול שופר אם כוון לבו לבאח או לשמוע על פי הסברות שכתבנו למעלה יבא ואם לאו לא יבא . ומבאחי בתוספתא דתניא הכי רועה שהרביץ באנו אחר בית הכנסת וכן חולה שהיה מוטל אחר בית הכנסת ושומע קול שופר או מגלה אם כוון לבו יבא ואם לאו לא יבא אע"פ שזה שמע וזה לא שמע

פרק יום טוב

ימות עולם • הנ' זכור ימות עז ירכנהו על נחמי
 ארץ • הנ' ירכנהו על נחמי עז ירח' ה' וינח
 ע"כ ששה פסוקים לכל פרק מבין חילך שמונה
 פסוקים לפרק • הר' וירא' ה' וינח עז לולא כעם
 אצ"ה' הה' לולא כעם אצ"ה עז כי ידן ה' עמו • הו'
 כי ידן ה' עמו עז וכפר ארמנו עמו • כ"כ רש"י
 ז"ל • אבל הרמב"ם ז"ל בתנ' האצ"ה זכור ירכנהו
 וירא' לו חזמו כי אש • וכן נהנו וכן כתוב בסדר
 העצמי לר' עזרא גירונדי וכן מחלקין אותו בתפלו'
 ברכות • חזר רב חנן בר רבא כשם שחלקין כך
 חלקין בניה הפגש סקוראין אותם כך • הקוראין
 בספר חור • והשביעי קורא מן השירה ואילך והכי
 נהוג עולם • הסיח איתחם דאזמנה לדינא וכו'
 יתפרש במס' סנהדרין בע"ה • אין הכהנים רשאים
 יתפרש במס' סוטה כרס דרעי במס' י"ט • לשון של
 זהרית במס' יומא :

סדר ברכות אבות וגבור' וקדושת השם ומשמע
 שאין משני גהן • אבל נהנו עכשיו לומר
 וברנו ומי כחך וכן וכן וכן וכו' לחיי' וכספר
 חיים וזאת' דאמר' לא ישאל אדם ברכו אלא בג'
 ראשונות ולא בשלש ראשונות שאני הכא דכורך
 רבים הן • וכה"ג אומר שאין לאמר • ורש"י
 כתב שיש לאמר וכן נהנו ויש ראיה ממס' סופרי'
 וי"א שאם לא אמר אותם שמחזירין אותו ודבר
 תימה הן וכו' הרמב"ם ז"ל כשם הנאמרים ז"ל שאין
 מחזירין לא לחיד ולא לש"כ וכן הסכמת אחרונים
 ז"ל ונהנו לומר אות' כל עשרת י"א אבל וכן וכן
 וכן לא נהנו דה אלא כר"ה וזה"ך • ויש ממהין
 דבר וג"ל שכיון שאמרו במסכת סופרים דבקושי
 החירו בימי' של להוסיף כל זה בברכות ולא הזכירו
 באותה מסכת' לא שני ימים של ר"ה וזה"ך עכשיו
 שהחירו להם הכבוד אף בימים שבנמים לא רבו
 להי' וכן וכן כד' שלא יהא המוסף יתר על
 העיקר • אבל כתב הרמב"ם ז"ל כסדר תפלותיו
 שיש מקומות שנהנו לאמר כל עשרת י"א • אבל
 בחימת המלך הקדוש והמלך המשפט שחזמן
 בימים שבנמים אס' טעה מחזירין אותו שאם טעה
 בהמלך הקדוש חוזר לראש ואם טעה בהמלך
 המשפט חוזר להשיבה שפטינו אס' נזכר קודם
 שיקרא את רגליו ואם עקר את רגליו חוזר מראש
 וי"א

כחן כי"ט שחל להיות בחול • ויראה שמבין למדו
 אותן האומרים כשחל ר"ה להיות בחול וחתן לנו
 ה' אלהינו בלהנהיח יום הבדולח הזה יום מרועה
 וכן נראה ממס' סופרים שכתוב שם ואם חל ר"ה
 להיות בשבת ח"א יום מרועה אלא זכרון מרועה
 לפי שאין חקיעת אופר דוחה את השבת בגבולין
 משו' גזרה ע"כ • משמע כא' בחול אומר יום מרוע'
 אבל רבינו האי גהן ז"ל סובר שאין מנהג לומר לא
 זכרון מרועה כין בחול כין בשבת וכן פשוט המנהג
 ויראה לי דכיון דבחול וזכרון גמי איכא שהרי קורין
 פסוקי' שופרות בתפלה משום הדי' אמרין מילתא
 דאיתא כין בחול כין בשבת שלא לשנות המסבד מיהו
 האי טעמא לא אליך נמאס דלא אצטרך קרא
 למעוטי הקיעה שהרי חבמה היא ואינה מלאכה לא
 משום גזרה שחל יטלנה בידו ויעברו ארבע אמות
 בר"ה וכו' דמתני' לעקור דבר מן התורה בשב' ואל
 תעשה :

רבן יוחנן בן זכאי המקין שהיו חוקעין בכל מקו'
 שיש שם כ"ד קבוע ודעת הר"ף ז"ל דכל כ"ד
 קבוע של ג' חוקעין וכן היה נהוג הוא לחקוע ככ"ד
 אבל לא נהוג כן בשום מקו' דהוקא ככ"ד של עשרים
 ושלושה חוקעין אבל לא כשאר נתי' דנין וכן כתב
 הרמב"ם ז"ל וכן דעת הר"ז הלוי ז"ל :

בראשונה היה לולא נטל במקדש וכו' יתפרש
 במסכת סוכה בע"ה בראשונה היו
 מקבלין עדות הקדש וכו' יתבאר במס' י"ט בע"ה :
תמיד של ר"ה קרב כהלכתו ואומרי' של חול לפי
 שרוב שנים לא היו באין עדים אלא אחד
 תמיד של שחרית במוסף אומרים הרנינו לאלהינו
 הרנינו לאלהינו יעקב • נמנחה אומר קול ה'
 יחיל מדבר להזכיר זכות קול שופר דמחן חורה
 וכשחל ר"ה בשמיני בשבת ששיר של חול הוא הרנינו
 לא היו אומרים בשחרית הרנינו מפני שחזרו כופלו
 אלא אומר הסיבותי מסכל שכו' לפי שנה"ה יבא
 יוסף מביא האמורין ובמוסף אס' נאו עדים אחד
 תמיד של שחר' ואמרו הרנינו לפי שעדיין לא נאו
 עדים אומרי' הרנינו אע"פ שכבר אמרוהו בשחר'
 חני' ר' עקיבא אומר נראשון מהו אומר וכו' נמוספי'
 שבת מאי אומר חני' אומר רב הו"ו ל"ך פי' פרשת
 האצ"ה חולקין לשש שבתות הראשון האצ"ה עז זכור

פרק יום טוב

נשלט רגלים וכן נהגו שלא לאומרו • אצל והנה'לנו
אני יודע למה נמנעו מלאומרו ואפשר כיון דנשי'
מעין חתומה סמך לתמימה שיש לאומרו וזה
שואמרו ודברך אמת וקיים • למדנו פירושו מדברי
הגדה מראמרי' התם כמדרשתלים לעולם ה' דברך
נפץ בשמים אמר דוד לפני הקד"ה רבש"ע דברך
שהצנח לאדמה ר' נוש • הזה לדון את בניו ברחמים
פאשר דברת וכל השנה והליץ עליו אשר בן מעשה
לנו לא כך גזרת על אדמה ר' כי ניום אכלך ממנו
אמ' להם שמת פירשתי יום משלך יום משלי אמרתי
אני נותן לו תחק"ל ומניח למולדותיו ע' • לפי אמת
דוד רבנו העולמים למלא שנה את אדמה ר' ברחמי'
נשעת שאל מן האילן לא היה אפי' טעה אחת
והתקנת עמו ברחמי' כך התקנת עמו שאלה דן את
בניו ו"כ ברחמים :

במוסף אומר אבות וגבורו' וקדושת השם כמו
בשחרית וקדושת היום אמה בחרמנו
ומשני חטאינו ואינו מזכיר ר"ח כלל בזכרון אחר
עולה לבאן ולכאן • ויש מקומו' נוהגין להזכיר פסוקי
המוסףין ובאחת מקומות אין מזכיר פסוקי ר"ח
לא אומר מלכד עולת החדש ודי ור"ח חיקן שיאמרו
ושני שעירים לכפר אצל כסדר רב עמרם כתיב
ושעיר לכפר ויש הוכחה בחוספת' דשנועות לדברי
ר' תוכן פירש בערוך חיזהו חג שהחדש מתכסה בו
שאין אומרים בו פסוקי ר"ח ואינו לא נהגנו להזכיר
פסוקי מוספין אלא בשנת ור"ח משום דעלו נהו
חינשי ולא חתו למטעי נהו אצל כסדר מוספין לא
שלא יבאנו לעצמות נהו וכו' ה"כא דחיכא ספק
דיימי' כנון' במוספי' חג הסוכות ומכיון למעבד
הכי מדאמר רב חננאל כסוף פרקין ליון שאמר
ובחורתק' ה' לאינו כתוב לאמר שוב אינו פריך לפי
פירש"י ז"ל וכן בירושלמי פ' תשלח השחר גרסינן
אפילו אמר נעשה לפניך חנוכהונו נתמידי יום
ובקרנן מוסף יבא הילכך אומר כמו שבשנת עלינו
בחרתק' ע' • נושה ענדך מפי' כנוךך באומר ודי
אכל את מוספי' יום הזכרון אומר כדי
שכלול בו מוספי' ר"ח ואפי' לא היה קרב שעיר
ר"ח נר"ה יש לנו לאומרו מסוס עולות חדע דהא
נשנת ליכא שעיר וכשחל מוסף אחר נשנת אנו
אומרי' את מוספי' דעולות נמי מוספין ינהו וכו' ש
שעיר

וי"א שאינו חוזר נהן ולא הסכימו האחרונים ז"ל
כן • ויש מדרקקים שלא לאמר זכרנו לחיים בשת"ח
הלמ"ד אלא נש"א כי לחיים משמע לא חיים נדל'
נדר' דלחולן כמו לא חולין • וי"א וכתבנו כספר
חיים ולנסוף וכחונ • לחיים טובים כמו שעה דוד
המלך ע"ה שכתלה בקש על השניחו' נקיתי מששע
הנ' שניחות מי יבין מנסתרות נקני' ולנסוף על
הזכונות והמרדים אומר גם מזדים כמשל הכותי
ששאל מים ואח"כ פת וזכו ונקתי מפשע רב אח"כ
וכן נראה מהנוסח שחלקת הנכבה לארח חיים •
אכל בעל המנהיג ז"ל כחכ שהאומר זכרנו לחיים
טובים הרי זה פקח ונשמה והנא' ראיה מפלגש
נבצעה שער שלא נהנו חס' לנכח חס' להנכח ראה
מה עלמה לכן • ואני אומר דלנסוף מזכיר חיים
טובים לא הפסיק בנכונות ויודע לרבות את בוראו
ושפתי כדק יביעון רבון • ועוד שהחכמי' הסוכרי'
האומרי' אומרי' כי אין לאומרו לפי מספר האומרי'
שכריסין כאומה בנפס' יאומר קדוש' היום בערבי'
ושחרי' ומנחה אמה בחרמנו וי"א ותמן לנו ה' אהינו
באהבה מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון את
יום הזכרון הזה משום דק"ל דר"ה וי"ה כרגלים
לענין אצל ואינו לא נהגנו כן ואין לשנות המנהג •
וכן לא נהגנו לומר ואלא יום מקרא קדש הזה אע"פ
שנשאר רגלים נהגנו לאומרו וגם אין לשנות דאך
בשאר רגלים יש שאין אומרי' אותו אצל נהגו לומר
מקרא קדש זכר ליציאת מצרים • ובמז רב פלטוי
ש"א יעלה ויבא ויש שאין אומרי' אותו לא במוסף
ולפי דרכנו למדנו שהיו נוהגין לאומרו הכל במוסף
ואינו נוהגין לאומרו בין במוסף בין בשאר תשלות
ואע"פ דבשאר רגלים אין אומרי' אותו במוסף לא
אומרים במקומו משני חטאינו טוב הוא לכללו עם
זכרונות שיעקרה זכרון הית • ונ"ל שאין להזכיר
בו של שנת כשאומרו בזכרונ' דלאו נקדושת היום
רמי' לרבה שהרי כשאומרי' אותו נעבודה אין שם
זכר שנת ומי שאומרו שם אומרים עליו מעוט עם
האדך היה ואין מזכירין של ר"ח דזכרון אחד עולה
לבאן ולכאן • ואומרים מלך על כל העולם ואפי'
יחד אומרו לפי שאמר הקד"ה המליכוני עליכם •
כתב רב עמרם ואומרים והשיאנו והרבה חכמים
אומרים שאין לאומרו לפי שכרכת מעריך שיך לא

פרק יום טוב

השחר כנלי וירושלמי שהן כנגד תשע זכרונות שיש בתפלת חנה וכתיב בה' ידיו אפסי ארץ ומשום הכי שייך למסמך להו' ברכת דיוס' הדין ויחיד לא יתפלל מוסק' בשלש שעות ראשונות כדאיתא ב"ק דע"ז :

ובגמרא מוכחין הני ברכות מלכויות זכרונות ושופרות מקראי דאמרי' זכרון אלנו זכרונות תרועה אלנו שופרות חני' ה' אלהיכם אלנו מלכויות ולאו למימרא דמדאורייתא ניהו דהא אמרי' לקמן דמדרבנן ניהו אלא אסמכתא בעלמא תדע דבג' נמי אמרינן מנין שאומרים אבות שנאמר הנו לה' בני אלים וכו' ואין ספק דאסמכתא בעלמא הוא דהא עיקר תפלה ותיקונא מדרבנן היא וכנגד תמידין תקנוס' אלא ודאי' כדאמרן וכבר פירשתי למעלה מאי דאמרי' אמר הקנ' דאמרנו לפני מלכויות וכו' :

אין פוחתין מעשר מלכויות ועשר שופרות ועשר זכרונות כנגד עשר הלולין שאמר דוד בהללו אל בקדשו וכנגד עשרת הדברות שנאמר לו למשה בסיני' וכנגד עשרה מאמרות שבהן נברא העולם ואע"ג דסמכין להו' להני עשר כתבו הפסוקים ז"ל שאם בא להוסיף מוסיף כמו שמוסיפין בעשרה פסוקין שקורין בנית הכנסת דסמכי' להו' נמי להני וכן נהגו מיהו ה"מ דנעי עשר דווקא לכתחלה אבל אם אמר אחד של חורה ואחד של כתובים ואחד של נביאים יבא דהא פסוקין הלכה כר' יוחנן בן נורי' וכתב רי"ף ז"ל והיכא דנהיגי למימר עשרה מנהגא מילתא היא ואסור לשנות :

אמר רב חננאל אמר רב ביין שאמר ונתורתך ה' אלהינו כחזן לאמר שוב אינו כריך פי' ס"ל כר' יוחנן בן נורי דאם אמר אחד מכולן יבא ואתא איהו ואמר דאע"ג דלא אמר פסוק' לא אמר כמו שכתוב בתורתך וכן בדברי קדשך וכן על ידי ענדיך הנביאים יבא ואחרים אומרים שאין כריך אלא כמו שכתוב בתורתך דכללא נביאים וכתובים ומ"מ אם הזכיר פסוק של חורה יש לו להזכיר פסוקי נביאים וכתובים שלא כתב כי הרמז"ס ז"ל שכתב שאם אמר פסוק אחד תורה והפסוק יבא דא"כ רב דאמר להוכיח במאן לא עשר ולא ג' אמר אלא ודאי כדפי' רש"י ז"ל פירשה להא דרב חננאל בפסוקי

השער ר"ח היה קרב בר"ה כדמוכח בתוספתא דשנועות וי"א שאין אומרים ונראשי חדשים בפסוקי הקרבנו' אחר פרשת התמיד כדי שלא יבאו לאומן ביום שני ויבאו לזולזל ביה"ק ובמועדות שיבאו למנות מיום שני' ואחרים אומרים שאין לחוש לזה שהרי באותן מקומות שנהגין להזכיר פסוקי מוספין נתחלה אינן חוששין להזכיר ביום שני ובחדש השניעי' נאחר לחדש' (בענין אם אומרים ביום שני של ר"ה את מוספי כמו ביום א') ואני אומר דכ"ש שיש לומר ביום שני את מוספי יום הזכרון הזה ולא את מוסף דודאי אין ר"ה בלא ר"ח וכיון דסמכין אמנהג אבהתין למעבדיהו תרי יומי ר"ה ה"נ עבדינן להו' יומי ר"ח ואעפ"י שנשתנה משאר ר"ח דמנינן מיום שני והכא מנינן מיום ראשון מה בכך - וכמו שאם חל ר"ח ביום שני ויום ראשון אנו מזכירין את מוספי ביום שנת אעפ"י שהיא יום ראשון של ר"ח ואין המנין ממנו וזה ליום שני של ר"ה מזכירין את מוספי אעפ"י שאין המנין ממנו ואין לחוש לזולזל שקדוש החדש לב"ד נמסר ולא לעם וב"ד לא יבאו לזולזל וכ"ש שאפי' נאחר מוספין אפשר לומר את מוספי אעפ"י שאין שם אלא מוסף יום אחד מפני רבוי העולות והחטאות וכן תמצא בסדור ברכות של הרמז"ס ז"ל שכל המוספין אומרים את מוספי יום פלו' וכו' ולשון תלמוד הוא מזכיר תפלת מוסף בלשון רבים ומוספין כל היום ומיהו לענין פסוקי הקרבנות שלאחר פרשת התמיד אם לא הזכירו לא הפסידו לא בר"ה ולא בראש חדש אחד שהרי תפלת המוספין לפניו וכ"כ בעל המנהיג ז"ל שאין להזכירו כלל שאין להזכיר פסוקי מוסף קוד' תפל' השחר שהיא כנגד תמיד של שחר ואומרים עלינו לשנה ורב עמרם כתב שאין ליחיד לאומרו במקום שיש ש"ץ ואין המנהג כן - ורב משה גאון כתב דאי גמיר' ליבא למריה אבל אחילה לאל איפשר שאין לאומרו אלא לש"ץ שכן נראה מתוכו אבל נהגו הכל לאומרו וכ"כ בעל המנהיג ז"ל ואמר על כן נקוה לך בפסוקי מלכויות דקי"ל כר"ע דאמר כולל מלכויות עם קדושת היום וחומת מלך על כל העולם וכו' ואומר זכרונות ושופרות ועבודה והודאה וברכת כהנים דהוו להו תשע ברכות ואמרי' נפ' תפלה

פרק יום טוב

יא

הרבה ולומר כך פשתן יפשו וכוונתו כדי לקיים מנהג אבות ולומר במקו' ידנו יפשו מחד הוא אבל יש לחוש לקרבנו של קין שהוא פשתן ולהשעה אליו קדשי ישראל וכן כרתי שהן פורו'ש ונקראין כן בלשון ערבי חין נמצאין כאן ויש מביאין דג מפני שהן פרין ורבי' ואין שולטת בהן עין רעה אבל יש לחוש לשמו' ור' מאיר נדיק בשמא ומבינו בעזרא דאג וכל מכר באלף רבינו הא"י ז"ל מסמך להו בלהו אשמיהו ומנהג אבות בכל זה חורה היא ואל מנוז כי זקנה אמך אבל אם נא להזכיר פורענות אומות העולם מזכיר בגון ה' מלך ידגו עמים ובגון ה' מלך לעולם ועד אדנו גוים מארצו ובגון וה' אל"ס בשופר תקע והלך בשערות חיון ונאמר ה' בנאות יגן עליה ואומר אחרת ה' כנאו' גן עליכם ה' בנאות יגן עלינו ועל עמו ישראל ברחמים וכן נהגו :

פקדונות הרי הן נזכרות בגון זה פקד' את שרה ואע"פ דאמרי' חין אומרי' וזכרון של יחיד בגון זכרה לי אל"ס לטובה שאני שרה דנפקי מינא רבים כרבים דמיא ולא נהגו לומר פקדונות כלל שאו שערים רחשי' ראשונה שנים ושניה ושלש דנר' יוסי ר' יהודה אומר ראשונה אשחא ושניה שמים דמי' זה מלך הכבוד חינו מן המנין וקי"ל כר' יוסי ואפי' הכי אמרי' קראי טובה ולא מעיליתן נפשי' בפלוגתא דתנאי' זכרון שיש בו חרועה בגון שנחון זכרון חרועה אומרי' בזכרונות ואומרי' בשופרות דר' ר' יהודה אומר חינו אומרי' כלל עם הזכרונות בלכד מלכות שיש עליו חרועה בגון ותרועת מלך בו אומרה במלכות ואומרה בשופרות דר' ר' יהודה אומר חינו אומרה לא עם המלכות בלכד חרועה שאין עמה ולא כלום בגון יום תרועה יהיה לבס אומרה עם השופרות דר' ר' יהודה אומר חינו אומרה כל עיקר דם ל' לר' יהודה דבני' שופר אבל חרועה בלא שופר לא וקי"ל כר' ידווק' חרועה סתם אבל תקיעה שיש עמה חזכורות חינו אומרי' כל עיקר על כן אומר הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל דטעות רן הדברים אמורים האומרים חוץ החורמין בשופרות ותקעם בחזכורות לא אומר לא הביט חין ביעקב כד יוסי שאמר אומר במלכות ובשופרות או יום תרועה יהיה לבס אבל בסדר

נפסוקי המוספין וכן המנהג שלא להזכיר פסוקי המוספין כלל ואמרי' עשר מלכיות וכו' :
אין אומרי' פסוקים של פורענות בגון חי חני נאם ה' אל"ס אם לא ביר חוקה ונזרוע נטויה אמלך עליכם ואע"פ דאמר רב נחמן כל פי דחין ריחחא ליחחא הקנ"ה עלן ולפריקן כיון דנרתחא חמרה אדכורי ריחחא בריש שתא לאו חורה חרע' מכאן נזהרין שלוחי כבוד שלא להחזיר פסוקי פורענות בגון נגוע מוכה אל"ס של זולת חבל אפרעה אכבע אל"ס יש להחזיר שהרי מזכירין פורענות של ח"ה אבל לא נהגו כן וכיון דאמרי' דסימנא מילתא הא משום הכי נהגו לאכול כר"ה ראש בהמה כלומר נהיה לראש ולא לזנב ור' מאיר דהוטב דורק ז"ל היה אוכלו של חיל זכר לאילו של יצחק ומן המנהג לאכול ריאה מפני שהיא קלה ויש אוכלין תפוחין שהם השנה מחוקה אבל הא"ע ז"ל דרך כחות מחוקה שנת העונד כעונד הא"שנה שלו מחוקה כלל זכות תפוח ואמרי' בפ"ק דכריתות וכן בהריות חמר אפי' השחא דאמרת סימנא מילתא היא יהא רגיל חניש למחוי (נ"ח למכלי) כריש שחא קרא דובי' כרתי סלק' אמרי' וס' קרס"ח ורש"י ז"ל נתן הטעם בזה לפי שהן גדלין הרבה וממהרין להכמיח' וכמנו הגאונים ז"ל שבך היה מנהגו של רבינו הא"י נאון ז"ל שמביאין לפניו כל שבו מינין הללו ופושט ידיו ונוטל דלעת ואומר יקרע רוע גזר דינו רובי' ירבו וכוונתו כרתי' כרתו שונאי' סלקא יסתלקו עונותינו חמרי' יחמו עונותינו או שונאי' וזאנונו ולא המינין ידוע' הן ודאמי' במשנה שהיו מביאין לפני רבינו הא"י ז"ל פול המכרי ולא הזכירו רובי' ונראה דרובי' הוא פול המכרי אבל רש"י ז"ל פי' תלתין ונפ"ק דר"ה פירשו פירושול"ש בלע"ז וחס הוא פול המכרי נראה שהוא אוחו שקורין פריש"ל בלע"ז שהוא שחור צאמבעית דאמר בירוש' פ' במה אשה מה מן דגן חזויי ההן פולא מכריה כד הוא רסיב חינו בוחין ליה לזכירו כגן חנון בוחין ליה פול המכרי הדא חמרה וכו' וזה המין נקרא בלשון ערבי לובי"א ונראה שעדיין נשאר בידן זה ה' שהיו קורין לו בשמות לח ואינו נמצא בלשון הארצות וטוב היה להנחיק להניח פשתן שם הוא מחצה

פרק יום טוב

תפלותיו של ר' עמרם זכר הרמב"ם ז"ל נכסו פ' אהב' הניאו פסוק זה: ואלו הרא"ה"ז לטוב הוא לאומרו משו' דמהאי קרא מוכיחין בספרי נלכיות זכרונות וזכרונות שופרות מוחקעתם זכרונות מוכיו לכס לזכרן מלכיות מחני ה' אלהיכם וכו' כ הרא"ה"ז ל שאין לשנות מנהג אבות וכן מוכיח בירושלמי ונראה דסגי בהכי דהא קי"ל כר' יוחנן בן שרי דאמר אם אמרן שלש שלש יבא וזהו דאמר ר' עמרם דאסור לשנות מנהג אבות וכו' שנהגו לומר זה הפסוק אין לשנותו ובהכי סגי ובלא חת ידי כל זה הוציח לומר אחר זה פסוק יום תרועה יהיה לכם :

בתחיל בחורה ומשלים בנניא ומשמע דאומר בחונים בלחצו זכר וכן איתא במסכת סופרים וכן כתבו רבינו הא"י ז"ל ונראה שהטעם דמתחיל בחור' משו' דעדיק ומעלי לאתחילי בה ואלו אחריו כתובים ואלו כ' נביאים דמעלין נקדש ואין מורידין וכן מכלל מוכח דלענין הנחה זה על זה במו"ב ונביא' שוים ומה שאנו מקדימין של בחובי' מפני שדור אחרון והוא היה קודם לנביאים זר' יוסי אומר משלים בחורה כלומר דמכוח מן המונסר שאלו פסוק עשירי סיהיה של מורה וכן הלכה דומיקין היו משלימין אותה בחורה כמעשה הרב ושיעלין נבמ' בשלמה זכרונות ושופרות איכא טובא חלל מלכיות תלחא הוא דהויין לא הכיט טון זיהי ביטורן ה' ימלך ואלו דתלמודא נסכי להו הכי חן בסדר הכתובים בחורה אמר' להו וכו' כ' דנינו הא"י ומהדרינן אמר ר' יהודה תנא שמע ישראל מלכו דר' יר' יהודה אומר אינה מלכות זכר וידע' היום זהשיבות לא לנכך וגו' וכן אתה הראית לדעת וגו' זק"ל כר' וזמנהא למימר שמע וכן זכרונות' אנו אומרים וזכרתי להם דרית דאשונים וזכרונות' וכו' שחיתכס לא שאנו מפסיקין ביניהם לשאר פסוקין לפי שהפסוק נוכל על לשון התפלה ויש שנשפגשו כזה ואמר שאלו מן המנן מפני שאין סמוכין כמו שמע ישראל למלכיות היום הרת עולם פסוק הוא בירמיה ורמזה הרת עולם ורובה לומר היום הרינונו של עולם כי העולם כמו הרה מתחיל ללדת מפני פחד שהוא יום הדין או ר"ל היום היה הרינונו של עולם כי בתשרי נברא העולם כמו שאנו אומרים זה היום תחלת מעשיך ואנו נוהגין לאמר

אמן

פרק יום טוב

אמר דיוקאל הנה יקרה לי דירמי והפסיקו ניוקאל
כניהן מפני המקראות שהן דומין לנרית געורים
ולא רבו להקדים יחזקאל לירמיה לפי שאין כן סדרן
של נביאים דירמיה אביו של יחזקאל היה ואינו יודע
למה לא החמילוהו יקרא לי ואח"כ זכרתי לך חסד
געורין ואח"כ של יחזקאל ויארע טוב היה זה לשונות
פסוק הנביא עבדו מלהפסיק כניהן ואפשר שלא
רבו להקדים המאוחר נביא ח' ואומר יעלה ויבא
וזכרנו בזכרון טוב וחות' בתורה וזכרתי להם נרית
ראשונים בשופרות אומר שלש מורה ויהי ניום
השלישי ויהי קול השופר וכל העם רואים שלש
נפטר תהלים עלה ל'ס נתרועה בנחצרות וקול
שופר חקעו נחשט שופר ונהגו להוסיף עשר הלול'
הואיל וכנגדן נחקנו משו' דל"כ' נהו הללוהו נחקע
שופר ויש בו חמו' לשיעור תרועה דחקיעה שיש ה'
הלולים עד הללוהו נחקע שופר וה' הלולים עד
הללוהו ככלכלי תרועה שלש נביאים כל יושני
חבל נישעיה והיה ניום ההוא יחקע נישעיה וה'
עליהם יראה ויבא דזכרה בסדרן של נביאי' ואומ'
חקע נשופר וכו' וחות' בתורה וכו' שמתחכם ואם
ר"ל ונחשט השניעי לבא ח' יי כלן ה"ז זכ' ונשכ' פי'
היום הרע עולם היום הדיונו של עולם ואמר' ליה
חליבא דר' חליעור דאמר נר"ח נדרה העולם נפ"ק
דמכלתין וכנה כחנתי למעלה פי' אחר ואינו יכול
לישט המקרא יפה מפני משמעות זה

העובר לפני התיבה ב"ט של ר"ה מתקיע שהיו
נוהגין שהיו משנין הש"ך לאחר חפלת
שחרית בתפלת מוסף והיינו דאמר' השני מתקיע
ואע"ב דזרזין מקדמין למכות נשעת השמר גזרו
כדי וכן הוא בירוש' פעם אחרת תקעו בנחשונה
והיו השוגאים סוגרים שמת עליהם הן הולכין
שמדו עליהן והרגו' מן גז דליון חמין להו קריא'
שמע ומכלו וקרו דאורייתא ומכלו וחקעין חיון
חמרין כנמוסיהן חיון עסקין והרמב"ם ז"ל פי'
נפי' המשנה לפי שהשומרים היו עומדים שם כל
זמן תפלת שחר בלנד ואח"כ הולכין להם וכן רש"י
ז"ל עוד דירושלמי ר' יהושע בן לוי שמע לה מן הדא
שמעה להי יבחק וזק"ש הקשיבה ריגתי זה ריעון
תורה האזינה מפלתי וזתפלה בלא שפתי מרמה זה
מוסף (נר"ה חס ש"ך יכול להיות חוקע) ומה

נתיב נחמה מלפניך משפטי יבא • וגראה שמכאן
יש לסמוך לפחות ש"ך באלו הפסוקים כמו שהננו
ביוה"ד וממה שהזכרנו לטעם זה נראה לר"ב בעל
המאמר ז"ל שיש להתפלל בכל תפלות של ר"ה תשע
ברכות ואין ברכות של מוסף בלנד שחס לא כן
תפוסק ליה דעל סדר ברכות יש לו לחקוע ואין
מכאן רחיה דתי' לאו האר טעמא היה להן לתקן ט'
ברכות בשחרית לחקוע על סדר ברכות ולהקדים
במכות וצידוש' דפ"ק לשנועו' מפו' שאין מתפללין
נר"ה ט' נרכו' לא במוסף • ופוק חזי מה עמא דגרי
ומדקאמר השני מתקיע דקדק רבינו הא"י ז"ל שאין
ש"ך חוקע דומיא דמאי דאמר' פרק חין עומדין
העובר לפני התיבה לא יענה אחר הבנים חמן
מפני הטיורף מיהו חס הוא מונעט שלא יטרף
חוקע ויהי מוכח' הכי דאין עומדין ונשעת ההלל
הראשון מקרת את ההלל מה נקוט לישט דמקרא
משום שהוא מקרא את הכבוד בדאמר הוא ואמר
הללויה וכן אומרי' הללויה • (בדקתך נר"ה שחל
להיות בשנת ואינו מלכנו) מדקאמר נשעת ההלל
משמע מכלל דנר"ה לא חמרין הלל מ"ט חמר ר'
אבהו אמר מלאכי השמח לפני הקב"ה רבש"ע מפני
מה חין ישראל אומרים שיהא לפניך נר"ה וביוה"ד
אמר להם חשט מלך יושן על כסא דין וספרי תיי'
וספרי מתים פתוחין לפניו וישראל אומרי' שיהי •
מכאן הוכיחו קצת באונים ז"ל שאומרים בדקתך
נר"ה שחל להיות בשנתה הכלל מסוב בידם שיום
הלל חין נו בדקתך משע שהוא כדוק הדין דמשה •
ויש באונים אחרים חולקין דמ"מ ר"ח הוא • ובפ"ק
דר"ה חמר' על יום שנאחריו תפוסק ליה דהיה ליה
יום שלאחר ר"ח • והרב אל ברכלונ' ז"ל כתב שאין
לומר בדקתך ולא חמרין מלכנו לא נר"ה ולא ביוה"ד
ויש נוהגין לאומרי' ביוה"ד חל לא נר"ה ואין נוהגין
לומר חמרין מלכנו בין

נר"ה בין ביוה"ד חל
בדקתך חין חנו אומרי'
חוזו נר"ה שחל להיות
בשנת תלא ביוה"ד שחל
להיות בשנת ובספר
הטורים כתב שאומרים
בדקתך נר"ה •

אמ"ה וכן כתוב בשמואל' ב"ב
כס' רמ"ח ובספר כ"ב כס'
קצ' ובספר מאמר חזון
כסדר בענין חין נופלין על
פניהם וכן נהגו שלומי
בבב •

ז ב ז ב שופר

פרק יום טוב

שאסורות לנכר :

הא דאמרינן אין מעבדין את התעוקה מלתקוע אמרי' עלה נבא ח"ר אלעזר ואפי' בשבת פ"י שחל ר"ה להיות בשבת אבל שבת דעלמ' לא והרמב"ם ז"ל פירש שאפי' בשבת דעלמא אין מעבדין אותם מלתקוע ואייתין ברייתא ורמי' סיפא דהדי רישא דמרישא משמע דמעבדין בשבת ומסיפא משמע דלא ומשני לא קשיא כאן נקטן שהגיע לחינוך כאן נקטן שלא הגיע לחינוך ופי' רש"י ז"ל דנקטן שהגיע לחינוך כיון דמחייבי' לחנוכי וברוך שילמוד כדי לתקוע לאחר מתעסקין עמו אבל אם לא הגיע לחינוך אין מתעסקין אבל מעבדין דאע"ג דקטן אוכל נבלות אין ב"ד מכווין להפרישו שאני הכא דמפרסמא מילתא ונסיק מינה חורבא ואע"ג דבהגיע לחינוך לא חיישינן לחורבא שאני התם דאי חינוך מבוזה כג"ל והו' חורף פירש"י ז"ל וכן פ' ר"ף וכן פ' הרמב"ם ז"ל כפי' המשניות ויש הוכחה לזה הפירוש בירושלמי וי"מ איפכא דבהגיע לחינוך מעבדין כיון שהוא חייב בשמירת שבת אבל לא הגיע לחינוך אין מעבדין והירושלמי הוא כותר זה הפי' וכן י"א דאיתן שמעבדין אותם מלתקוע אם תקעו מעבדן אין מוחין ביה ולשון מעבדין אין מוכיח כן ורבי' אפר' וזהו' הלו' וזכרם לזכרה אומרי' דה"מ ביננה שהיתה תקיעת שופר דוחה שבת אבל עכשיו אין מתעסקין עמהן ולא יראה כן דעת הגאונים ז"ל וכן דעת הרמב"ם ז"ל שנכלל וכן הוא מותר וכן נראה דעת כל האחרונים ז"ל :

סדר תקיעות שלש של שלש שלש דב' פעמי' איכא תרועה ב"ה וביה"ד וגמרי' כג"ש דשניעי שניעילתן את האמור של זה ושל זה בזה ושהן בשופר ושיש תקיעה דהיינו פשוטה לפניו ופשוטה לאחריה שהן בין הכל תשע ולתנא דמחני' התרועה הוא היללל שהן קולות קצרי' מבד ותכופין ונירוש' קראוס טרימוטין וזהם הקרואים במשנה יבנות ותרועה היא ג' יבנות ולתנא דמחני' התרועה הוא הגניחה משע' ארוכין בלדס הגונח מלכו וקראוס לשנרים ושיעור התרועה לתנא דברייתא הוא שלש' שנרים וקא מפלגי' באמיה דסיסרא דכתיב זה ומיבד ותתנוס תרועה יבנא מר סנר גנוחי' גנח ומר סנר ילולי' ילולי' ושיעור התקיעה היא כשיעור התרועה

שופר של ר"ה אין מפקחין עליו את הגל אע"ג דשבות הוא ואין מעבדין עליו את התחור' וח"כ שאין עושין בו מלאכה של חורב לפי ש"ט עשה ולא תעשה ושופר עשה ולא אתי עשה ודחי לא תעשה ועשה וכ"ש דנעידנא דמיעקר ליה ללא לא מקיים עשה ולא דמי למילה נכרעת לא חכמים עשו חיזוק לדבריהם הכא בשל חורב' וז"ל שאם היה בחוד חנית שזכר אותה ומוציא ממנה כדן גרונת כדאיתא בשבת כפ' חנית :

המתעסק לא יבא והשומע מן המתעסק לא יבא ואפי' למ"ד מכות אין בריכות כונה ותוקע לשיר יבא מתעסק לא יבא דתוקע לשיר מתכווין הוא לעשות הקיעה כהלכתא אבל מתעסק אינו מתכווין לא מתעסק עוד י"ל דנרע מתעסק מתוקע לשיר והתם כיון שאינו מתכווין צ"ס מכוה נעולם כיון דמכות אין בריכו' כוונה יבא אבל מתעסק כיון שהוא מתכווין למכות אחר לחכך התינוקות אינו יוצא ידי מכוה זו דומה למה שאמרנו בשמעתא קמיי' דזכאי' עולה שחטטה לשם חטאת פסולה לשם פולין כשרה דבת מינה מחריב כה דלאו בת מינה לא מחריב כה :

ואין מעבדין את התינוקות מלתקוע ודייקין דגמ' הא נשים מעבדין ור' יהודה הוא אבל ר' יוסי פליג' ואמר דאין מעבדין נשים מלתקוע דנשיה סומכות רשות בראשון דמיכל בת כושי היתה מנחת תפילין ואשהו של יונה היתה עולה לתג' ולא מוחו חכמים :

ולענין ברכה כתר ר"ת ז"ל שיכולת לנכר וליכא משום ברכה לנטלה זיכולות לומר אשר קדשנו במצותיו ובזנו דבין שהאנשים נכחו ואף הן נוטלות שכר מדא"ר יוסי בר' חנינא גדול המכוה ועושה ממי שאינו מכוה ועושה מדקאמר גדול אלמא נוטל שכר ב' מי שאינו מכוה ועושה שיר מצו אמרי' זכותו דנעל העטו' ז"ל כתב שאין אדם תוקע להוציא הנשים אחר שתקע והוציא לעצמו אלא קודם ששמע התקיעות כדי שיבא הוא ויכרך לעצמו וכן שומעו ואכחות אבל אחרים אומרים שאפי' אחר שהוציא לעצמו יכול להוציא לנשים ולנכר ולהוציא השופר מרשות לרשות בשבילן ולזה הבאים הוצ' ש"ז ו"ל והרמב"ם ז"ל כהל' שופר כתב

פרק יום טוב

התרועה האמצעי' אם של תש"ח כשיעור ג' שנים
 אם של תר"ת כשיעור ג' טרימוטין ושל תש"ח היא
 גדולה כשתיהן ולפי זה יש להזהר שיאריך מאד
 בתקיעות של תש"ח שיהיה בכל אחת מהן כשיעור
 ג' שנה' וג' טרימוטין והרמז"ס ז"ל כתב שיעור
 תקיעה בחצי תרועה ואינו נראה שטרימוטין וחצי
 הוא חצי תרועה לא מיקרין פשוטה . ולדברי
 הראשון ד"ר ז"ל אין מחלוקת כלל כשיעור התקיעה
 שלדברי הכל שיעור תקיעה הוא שיעור כג' שנים
 שהן תשע טרימוטין ולפי זה אין להאריך בתקיעה
 של תש"ח יותר משל תש"ח . ומכאן נראה שיש
 לחוש לפי האשון ולהאריך בתקיעה של תש"ח ואינו
 אומר שגם יש לחוש לפירוש הראשון ד"ר ז"ל ולהאריך
 בתקיעה של תש"ח ושלא לעשות כשיעור ג' טרימוטין
 אלא שיעור תשעה :

אתקין ר' אבהו בקשרי תש"ח דילמא גנח ויליל
 כי הדדיו וכן תש"ח דילמא גנח וכן תש"ח
 דילמא יליל אכל תש"ח לא דיליל וגנח לא ענדי
 חניני וכתב רבי הא"י גאון ז"ל שהדורות הראשונים
 היו נוהגין לתקוע כל אחד כפי מנהגו כי מתרע
 בהו מילתא או גנח או יליל או גנח ויליל כי
 הדדי לפי שיש טעם בן וכולן היו יוצאין ידי חובתן
 אכל ההדיוטות היו חושבין שהיה חלוקה בדבר
 לפיכך התקין שהיה חוקעין הכל בליל ואת"ג דקי"ל
 שמע ט' תקיעות בתשע שעות ביום יבא איפטרין
 לחיקוי כל בני בני ולא כפי בדנא דתש"ח לחוד
 משום דאין פשוטה ופשוטה לאחריני נעין ואת"ג
 שיש כינהו זמן מרובה אכל אם הפסקין בקול פסול
 אינו יוצא ידי חובתו לפיכך התקין כל אלו הנכונות
 ואת"פי שיש חולקין בדבר זה ויש להן דרך אחרת
 בזה יש לחוש ולהחמיר שלא להפסיק בקול פסול .
 וכתב ר"ת ז"ל דשלשה שנים כריך שיעשה אותם
 בנשימה אחת דבמקום תרועה קיימי אכל ג' שנים
 ויבנות דתש"ח לא מסתבר . והרמז"ס ז"ל חולק
 עליו דכי הכי דא' ריבועה פ' החליל אין בין תקיעה
 ותרועה ולא כלום ה"ל לדין שנים ויבנות הכי
 הכי דלר' יונה תקיעה ותרועה הוו מכוה אחת
 הכי נמי לדין הוו מכוה אחת שנים ויבנות ואין
 להפסיק ביניהן וא"ל שאם הפסיק ביניהן בקול
 פסול שלא יבא . נראה לפי הראשון ד"ר ז"ל שפי' שיעור תקיעה
 כג'

תקיעה ותרועה ולא כלום שלא היה מפסיק נתיים
 לא כדי נשימה דמשמע דכדי נשימה לא קרי הפסק
 והיו סיוע להפסק תקיעות שלש . ונפ"ק דחולין
 אמרי' דתוקע ומריע בנשימה אחת הוא בהפסק א'
 דמ"ד הכי פליג אמ"ד חוקע ומריע מחוץ תקיעה
 כלומר קודם שיסיים התקיעה ומ"ד חוקע ומריע
 בנשימה אחת מפסיק נתי' וכ"כ רש"י ז"ל והרי"ב
 ז"ל כן נראה דעתו שאין מפסיק בשנים ותרועה
 דכלהו חד ומשום הכי לא קא חשיב להו ל' קולו' אלא
 כג' קולות . וזה הסכי' הראשון ז"ל למוכח בירוש'
 דתקיעה ותרועה בנשימה יבא דקולות מופרשין הן
 ורישא אית ליה וסיפא לית ליה . ומכאן נראה
 דתקיעה ותקיעה בנשימה א' לא דתקיעה מופסקת
 בנשימה א' חדא תקיעה היא ונתקיי' המנהג וכ"ע
 ויש שואלין למה כריך להתקין ל' קולות כג' קולות
 ליסגי דתקיעה אחרונה של תש"ח אחרון למה לא
 העלה לתקיעה של תש"ח ראשון וכן סוף תש"ח
 לחלת תש"ח שאם ישנו לס' האחר אינו לס' האחר
 וחידכו בתוספות דשם אם יתקע ויתחיל יתעו
 ויחמרו שא"כ לעשו' באחר' אלא ש"ת ש"ת ומקלקלי
 בתקיעתא וכן נהר"ח . נמצא שיעורן של קולות לא
 שיעור תרועה ג' קולות קברים והם יבנות ששנים
 במשנתנו והן טרימוטין בירושלמי . וכן פירש"י ז"ל
 ולא ראינו מי שהוסיף על זה השיעור אלא הרמז"ס
 ז"ל שכתב שם בתרועה שיעור שנים . נראה מי
 שכתב שיש מי שאומר שהן ג' קולות קברים ג' ואין
 בין השנים ליבנות אלא שהשנים אינו תכופו' אלא
 מופסקין ואינו נראה שהנשימה אינו קול כל שהוא
 וכ"כ רש"י ז"ל גניחות ארובות קומפלנסי' נטע
 בלע"ז ע"כ . ונראה גכון שהשנים הם כט' יבנות
 כל אחד כשיעור ג' יבנות ואם נא לקצר אינו רשאי
 וראיתי בספ' א"ח שכתב כריך לומר בשנים שלא
 יארו' בכל שנה כג' יבנו' שהן ג' כחות כל שהוא שאם
 כן יבא מכלל שנה ונעשה תקיעה שהרי שיעור
 תקיעה ג' קולות כל שהוא . וכ"כ הרמז"ס ז"ל בשם
 רבי' שמעון ז"ל וכזה עליו שופר עיין וטוב לומר
 ונ"ל דלא דק בעל חורח חיים דתקיעה של שנים
 היא כשיעור ג' שנים ואי גנח לא יליל ואי יליל
 לא גנח א"כ למה לא יאריך בשנה יותר מנ' יבנות .
 וא"כ לומר לפי הראשון ד"ר ז"ל שפי' שיעור תקיעה
 כג'

פרק יום טוב

בג' שנים חפ"י נסיון חר"ה ז"ל - וי"א שמחריץ
בהן כל מה שירצה ונלכד שחיה הקיעה יואר
חרובה וגם זה חינו נראה דמ' קולות קברי קצת
בעין דמו לגנוח ואם האריך אומן עד שאפשר
להיות פשוט מה יועיל להן חריבות הקיעות
שעמקן על כן נרחץ דברי הר"ן ז"ל שאין להאריך
בכל שכן יותר מן' שנים ניגויים שהן כשיעור פ'
יבנות שאם האריכן כל כך יבאו מכלל שנה וגם
בכלל פשוטות הילכך שיעור כל ח' מהן למטה כג'
יבנות ושיעורן למעלה עד ט' יבנות - ויש חוקעין
שהן חופפין השנה האחרון של חסר"ת עם היבנות
ועושין אותן קצר הרבה ולא שפיר ענדי - וי"א
שאם נא להוסיף שנים ולעשות מהן ד' וה' הרשות
בירו דהא יבנו אנו מוסיפין בהן יותר מן' הכי נמי
שנים מוסיף ואינו נמנע דשנים לחנה דברייתא
ביבנות לחנה דמחני' - שיעור הקיעה של חסר"ת
כשיעור י"ב טרימוטין ולדברי הרמב"ד ז"ל כשיעור
ט' ויש לחוש ולהחמי' ושל חסר"ת כשיעור ט' טרימוטין
לכ"ע - ושיעור הקיעה של חסר"ת כשיעור ג' יבנות
ול' נראה שיש לחוש לדברי הרמב"ד ז"ל ולעשות כן
חריבות כשיעור ט' יבנות הנקראות טרימוטין ואם
נא להאריך בחקיעות הרשות בידו :

הילכך עכשיו לכאח ידי כל הספיקות יש לנו
למקוע אחר קריאת המורה חסר"ה ג'
פעמי' ית"ת ג' פעמי' - תר"ג ג' פעמים והס' ל'
קולות כנגד ל' חקיעות שהיו חוקעין במקדש
ואח"כ כשמחזיר ש"כ הפלת מוסף חוקע למלכות
חסר"ה ולזכרונות חסר"ה ולשפירות חסר"ה כן כתב
רי"ף ז"ל - והכי נהוג עלמא ואע"ג דהוה לן למיחש
לספיקות ולמחקק חסר"ה חס"ה חס"ה למלכות
וכן לזכרונות וכן לשפירות משום טירחא דצינורא
איקלו בהו כיון שכבר יבאו ידי חובתן וכדי שלא
להפסיק בחפילה דחקיעות שאין צריכו וכל שכן
לדברי רבינו הא"י גאון ז"ל דס"ל דמן המורה או
גמור או ילולי יילל כלהו חרועה נינהו - ור"ה ז"ל
הנהיג לחקוע בכולן חסר"ה ואמר מוטב ניוש
לספיקות ולא להפסקות ובעל הערוך כתב שחוקע
ל' קולות מיושג ושלשים קולות מעומד כשמחפלין
הצבור בלחש ול' כשמחזיר ש"כ תפלת המוספין וי'
חסר"ה חס"ה חס"ה לאחר הפלה והן מלאה כנגד
מלאה נעיות דנעיה חמייה דס' סרח כדדרישין הן
פלגס מחין ופענכס מחפע ממאה פעיות שהחשה
פועה פלורחה חשעה וחשעים למיאה ואחח לחיים
ואר עשרה קולות האחרונים נהגו בהן הגמון ז"ל
כדי לעדנב השטן וכתב רבינו הא"י גאון ז"ל דלאו
בחורח מנהגם כלבדס נהגין בהן לא מדאמרי'
דגמל מבי מסיים ש"ס תקיעה כינה לא שמע חניש
אזניה מקל מחקיעא מפאן ל"ל שאין לחוש לשנות
חקיעה ניוס ד"ה לחקוע תקיעה שאינה כריכה
שהרי

בג' שנים חפ"י נסיון חר"ה ז"ל - וי"א שמחריץ
בהן כל מה שירצה ונלכד שחיה הקיעה יואר
חרובה וגם זה חינו נראה דמ' קולות קברי קצת
בעין דמו לגנוח ואם האריך אומן עד שאפשר
להיות פשוט מה יועיל להן חריבות הקיעות
שעמקן על כן נרחץ דברי הר"ן ז"ל שאין להאריך
בכל שכן יותר מן' שנים ניגויים שהן כשיעור פ'
יבנות שאם האריכן כל כך יבאו מכלל שנה וגם
בכלל פשוטות הילכך שיעור כל ח' מהן למטה כג'
יבנות ושיעורן למעלה עד ט' יבנות - ויש חוקעין
שהן חופפין השנה האחרון של חסר"ת עם היבנות
ועושין אותן קצר הרבה ולא שפיר ענדי - וי"א
שאם נא להוסיף שנים ולעשות מהן ד' וה' הרשות
בירו דהא יבנו אנו מוסיפין בהן יותר מן' הכי נמי
שנים מוסיף ואינו נמנע דשנים לחנה דברייתא
ביבנות לחנה דמחני' - שיעור הקיעה של חסר"ת
כשיעור י"ב טרימוטין ולדברי הרמב"ד ז"ל כשיעור
ט' ויש לחוש ולהחמי' ושל חסר"ת כשיעור ט' טרימוטין
לכ"ע - ושיעור הקיעה של חסר"ת כשיעור ג' יבנות
ול' נראה שיש לחוש לדברי הרמב"ד ז"ל ולעשות כן
חריבות כשיעור ט' יבנות הנקראות טרימוטין ואם
נא להאריך בחקיעות הרשות בידו :

חקע כדאשונה ומשך בשניה חין בידו חלה אחת
דברי חר"ה ז"ל - והרבה חכמים חנה
עולה זאת הגיה חפ"י לאחח ואין כן דעה הרמב"ם
ז"ל מיהו פשוטה שיטמע מקצתה מן המחקק לא
יבא דלא רישא חית ליה סיפא ולא סיפא
חית לה רישא וכן נמי חס שמע מחלה הקיעה בלא
סיפא או סיפא בלא מחלה לא יבא כדאיתא בפרק
ראוהו כ"ד :

ולעין מי שטעה חס חקע והריע וחזר והריע
וחקע - וי"א שאינו חוזר דדוקא חרועה
עין השצרי' לחקיעה או שצרי' בין חקיעה לחרועה
הוי הפסק אצל שנים ושצרי' או חרועה וחרועה
לא הוי הפסק והרמב"ן ז"ל פוסל כזו אף זו -
והניח רמ"ה מהתוספתא וכן ש' שאם הפסיק בניהן
בחקיעה ומחמסק שאינו עולה לו דהוי הפסק ואם
טעה ועשה שני שנים - והמחיל בחרועה וקידם
שגמר חרועה נזכר יש מי שאומר דלא הוי הפסק
דחרח חרועה ה"ה ג' שנים ויבנות לא שמחלקלה

פרק יום טוב

היו יודע אלא מקצתן לא יתקע אומן על יבך
אומן - מ"ט אומר רב אומר הקנ"ה אומר לפני בר"ה
מלכות זכרונות ושפלות - מהיו ואס ידע מש"ה
כלל או מר"ה כלל יתקע אומן ס' שידע דמעיקר'
מן הספק נחקו ושמו אומן יתקע הוא שאמר
מורה וב"ש לדעת רבי' הא"י ז"ל דמן המורה בכל א'
ממן יבא ובראמון לעיל :

הצבור מנרבין וחוקעין אומן על סדר ברכות
אכל לא יחיד ואס ברכו ואחר נחמנה
להם שופר חוקעין ומריעין :

שתי עיירח בלחד אפילו ספק חוקעין ונאחם
וחאי מנרבין הולכין למקום שחוקעין
דעיקר הם החקיעות ולא הברכות :

יחיד שלא תקע חכרו חוקע לו יחיד שלא ברך
אין חכרו מנרב לו דאע"ג דאמרין בחיך
פירקא כל הברכות כולן אע"פ שלא יבא מוכי' הא
אפיקו מהאי כלל בברכות ירושלמי חפלה וברכות
לעיל ואע"ג דאמרין ואס סדר סופר וא בור סופר
מנרב ובור יוכי' הני מאי בברכות המון וברכות
המכות אכל לחפלה שלא נתנה אלא בלחש וכן כחב'
הרי"א ז"ל והנן סדר רב שפירא אין רשות
למחפל להשמיע קולו ולהוכי' את שחינו נקי עד
שירד לפני התיבה :

שליח צבור מוכי' את הרבים ורי חובתן בר"ה
משום דאסי ברכות שכן תשע וארבעות
ומטענות ואין הכל בקיאים - ובתכ הרב בעל העמוד
ז"ל דדוקא למי שאינו נקי ולא כחבו בן שאר
המחנכים ז"ל אלא נקי נקי בן שאינו נקי מוכי' -
ודדוקא בברכות של ר"ה אכל לשאר ימות השנה אינו
מוכי' אלא את שאינו נקי - ונר"ה דמוכי' הכל
דוקא אומן שכן נכ"ה מרחש החפלה ועד סופה'
אי גמי עם שנסדו דאניסי אכל אי לא אניסי ולא
אחי בני בנשפא אינו מוכי' - אכל עבשו גראו
להתפלל כל יחיד ויחיד ואין בומכין על חפלה ש"ב
דאמא לא ישמעו כל החפלה שמו יעדרם שום אדם
ואס היסר אפי' תיבה אחת שלא שמע לא יבא ואין
כל אדם יכול לעמוד חס על כן טוב הוא לכל יחיד
להתפלל - ונר"ה שנימי הגאון ז"ל לא היו מתפללין
הצבור בלחש אלא שבע ג' ראשונות ו' אחרונות
ואמב שיה אחס בשרשע ומפני סטניו עד כהלכין
וכ' :

שהרי החכמים שהיו מרבים להקיעות ולא חשו כלל
לאיסור שנות :

כתב רי"ף ז"ל שחין לשים שיחה של כלום בן
חקיעות שמישנ לתקיעות שמעמוד
דומה למה שאמרו שכן תפלה לתפלה ענין היא
בירו ואחרים סולקין ומכל מקום רחמי הוא
(נ"א אינו) שלא לרד בן כלל שלא לבדוק הואיל
ונפק מפומיהו דרננותא ז"ל :

שמוע תשע תקיעות בט' שעות מהיו' יבא זהוא
שישמע בסדר תקיעה וחורעה ותקיעה
וכן כולן לפיכך אס שומעין מט' בני אדם בלחד לא
יבא דליכא פשוטה לפני' ופשוטה לאחריה ורש"י
ז"ל שכתב ריבא לא נרדו דבריו - וז"ל שאס תקעו
ג' בני אדם כל אחד מהן נבא אחת יבא דהא קיימא
במרי קלי' מתריגברי משתמע' במילתא דחכינא ליה
והרי י' פשוטה לפני' ופשוטה לאחריה - ונראה
דיבא די שלשה בני דומים דשמע זהלל ואמרין
בירושלמי פ' הקורא את המגילה למפרע היה זה
ברך פשוטה ראשונה וזו פשוטה אחרונה תקיעה
אחת מוכי' את שניהם :

ראיתי בס' עמודי גולה שהחוקע בריך לעמוד
אפי' בתקיעות דמיושנ משום דכתי' יום
חרועה יהיה לכם וילפיין מלכס דכתיב גבי עומר
וספרתם לכם ונעומר כתב מהחל חרמש נקמה
נקומה כתיב - ואינו יודע מניין לו ג' ש"אכל בן נהגו
ויש נוחנין סימן למכות שמעמוד הסכ"ס ושמוע
ה"א הלל ס' סוכ' שברך לנרך לישנ בסוכה מעומר
כדעת הרמב"ם ז"ל כ' נהנים בלומר ברכות כהנים
ח' חפלה - ו' דרוי - ס' סופר - מ' מגלה ע' עומר
כן ראיתי בס' אורחות חיים - ומה שמנרבין לשמוע
קול סופר ולאו על חקיעת שופר משום שאין
החקיעה עיקר המבזה אלא השמיעה דהא החוקע
בנור' וראשו סוף לכור לא יבא אע"פ שחקע כיון
שלא שמע קול סופר לא קול' הבר' וכן גמי מי שאינו
נקי לתקוע חנרו חוקע לו והיו יבא בשמיעה אלא
עיקר המכבי' בשמיעה היא ולא מנרבין עליה :

תקיעות וברכות של חשיית אין מעכבות או
את זו שאס אינו יודע אלא קנה
הברכות או קנה החקיעות השאר אינו מעכב אכל
חקיעות וברכות של ר"ה מעכבות זו את זו שאס

פרק יום טוב מסכת קנים

וכו' מלך וקדוש וחזק מקדש ישראל ויום הזכרון ואחר ש"כ מוכיחין ממלכות זכרונות ושופרות והרמזין ז"ל טרח לקיים מנהגן ואנו נוהגין כיוצא בזה בכ"ד נרכות של מעניות חבל הרי"ג ז"ל כהב שהוא קבל מחכמים גדולים שיש ליחידים להחפול חשע וכ"כ הרא"ש ז"ל ואמר דאדרבה מי שמתפלל שבע היו נרכה לנטלה מפני שמענה מטבען של חכמים בנרכות וכנה נהנו להחפול יחיד ט' ולא שמעתי שמתפללין שבע בשום מקו' :

א"ר אלעזר לעולם יסדר אדם תפלתו להיות שגורה בפיו ודוקא בתפילות של ר"ה ושל פירק' כגון מתלחין לתלחין כד' יהודה דהוה מכלי מתלחין וימין לתלחין וימין אפי' שהיה מחזיר תלמודו ולא היה מתפלל לא פעם ח' כל יום :

אסיקנא דחונה לומר זמן כ"ה וכו' ה"י ויש גאונים שאומרים שאין לאומרו ביום כ"ה לא נקידוש ולא נחקיעת שופר ורש"י ז"ל ורשב"ם ז"ל אומרים שיש לאומרו : וראיתי מי שמכיר ראה לזה מדלא אמרין פ' ערבי פסחים גבי יקנ"ה לא ליל ז' של פסח והרא"ש אומר לפאת ד' ספק זה ליקח פרי חדש וינחנו לפניו ויהא דעתו על הפרי דחקת חתא אמרין זמן אבל אנו נהגנו לומר זמן בין בשופר בין נקידוש וכן דעת נוטה ועיקר ונליל הכפורים דליכא כוס נהנו לאומרו כד"ה וס"כ מוכיח ס"ח ומכרך זמן :

סליקא מסכתא • **בסייעתא דגלי**
עמיקתא :

מסכת קנים

פ"א חטאת העוף נעשית למטן וחטאת בהמה למעלן • עולת העוף נעשית למעלן ועולת בהמה למטן אם שניה כזה ומה פסול :

הפירוש מזנה החיצון הנקרא מזנה העולה ומזנה הנחשת כמה שנינו בברייתא של מלאכת המשכן היה נחלק בנהו לשנים ונמס' מרות פ"ו שנינו חוט של סיקרא חוגרו בלמכעיתו להנדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים

וזנח' פ' איזהו מקומן אמרי' מתה"מ ח' חנה נר רב קטינא והיתה הרשת עד חצי המזנה המורה גתנה מחיצות להנדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים שאם נתן דמים העליונים למטה מחוט הסיקרא או נתן דמים התחתונים למעלה מחוט הסיקרא פסול וכן שנינו בבריית' של מלאכת המשכן חוט הסיקרא חוגרו בלמכע להנדיל בין דמים התחתונים לדמים העליונים מחוט הסיקרא ולמטה ה' אמות אמה יסוד ושלש אמות חלק ואמה סובב וס' היו נותנין סיירי דמים הניתנין למעלה ומחוט הסיקרא ולמעלה חמש אמות אמה קרנות ושלש אמות חלק ואמה כולו עוביה וס' היו נותנין דמים הניתנין למעלה דמים הניתנין מחוט הסיקרא ולמטן אס' נתן מחוט הסיקרא ולמעלן פסול והניתנין מחוט הסיקרא ולמעלן אס' נתן מחוט הסיקרא ולמטן פסול וזנח' פ' חטאת העוף שנינו חטאת העוף שעשה למעלן כמעשה חטאת לשם חטא' כשרה וכו' עשה למטן כמעשה כולן פסולה וחטאת בהמה נעשית למעלן ונפרק איזהו מקומן גרסי' חטאת הכבד והיחיד כיכר ס"ד מתן דמן היה נעלה לכבש ופונה לסובב כל לו לקרן דרומית מזרחית וטובל אכבדו הימנית המיומנת שנימין מן הדם שזמזרק וסומך בנדל מלמעלן וזאכבד קטנה מלמטן ומחטא ויורד כנגד סודו של קרן עד שיכלה כל הדם שזאכבד וכן כל קרן וקרן והחם פלגי תנא ר' זור' לעזר כר' שמעון אי' נעיש דווקא חודה של קרן ואי' לא עבד בחודה של קרן פסול אי' עבד אמה חילך ואמה חילך כשר כריעבד וכן נמי פלגי בהא מלחא ר' יוחנן זר' לעזר ומייתי' החם ברייתא דתניא דמים העליונים ניתנין מחוט הסיקרא ולמעלה דמים התחתונים ניתנין מחוט הסיקרא ולמטה ד' ר' אלעזר כר' שמעון אומר כד"ה בעולת העוף אבל בחטאת בהמה היה עבמה לא נעשית אלא על חודה של קרן והחם מפרש פלוגמיהו מקראי' ועולת העוף נעשית למעלן וזנח' פ' חטאת העוף שנינו עולת העוף שנעשה למעלן כמעשה עולה לשם עולה כשרה וכו' עשא' למטן כמעשה כולן פסולה ועולת בהמה למטן ונפ' איזהו מקומן שנינו עולה קדשי קדשי' וכו' ודמה ניתן פ' מחנות שהן ד' ואמרי' בנגו' היכי עבד

מסכת קנים

טו

ענין רב אמר נוחן וחוור גוהן ושמואל אמר מחנה
 אחת מהן נוחן כמין גמ"א ואמר' התם כתנאי
 וזרקו יכול ויזרקו זריקה אחת ת"ל סניב אי סניב
 יכול יקיפנו נחוט סיקרא וזרקו הא כיכר דמה
 טעון שתי מחנות שהן ד' ר' ישמעאל חומה נאמר
 כאן סניב ונאמר להן סניב מה להן פיסוק וד'
 מחנות אף כאן פיסוק וד' מחנות אי מה להן ד'
 מחנות על ד' קרנות אף כאן ד' מחנות על ד' קרנו'
 אמרת עולה טעון יסוד וקדן דרומי מזרחי לא היה
 לה יסוד ומהכא נמי ילפינן דכיון דטעונה יסוד
 שהם ניתנין למטה ואם שנה בזה ובה פסל ונכל
 מקום שנינו פסל יובא לבית השרפה ויש מקומות
 ששנינו שם שנה כשרים חלא של עלו לבעלים
 לשם חובה כמו ששנינו בריש זנחים ובריש מנחות
 ואמר' התם דנפקא לן שהם כשרים חעפ"י של
 עלו לבעלים לשם חובה מדכתיב מוכא שפתך
 השמור ועשית כאשר נדרת נדבה נדר הוא וקריליה
 נדבה אם כמו שדרת עשית ואם לאו יהא נדבה
 ומהאי טעמא אמרי' נזכחים פ' חטאת העוף ועולת
 העוף שעשה למטן לשם חטאת כשרה חלא של
 עלת לבעלים לשם חובה וחטאת העוף לשם עולה
 פסולה והוא הדין לחטא' נהמ' לשם עולה פסולה
 בדאיתא בריש זנחים אבל שני מקומות הדמים
 דר חמנא קפיד במקומן זה למעלה וזה למטה
 עיכונא איכא במילת' ואם שנה בזה ובה פסולין:
 מהני' ב' סדר קנים כך הוא החובה ח' חטאת
 וח' עולה בנדרים ונדבות כולן עולות אי
 והו נדר האומר הרי עולה אי' זו נדבה האומר הרי
 זו עולה אין בין נדרים לנדבות חלא שהנדרים מהו
 או נגנבו חייב באחריותן נדבות מהו או נגנבו אין
 חייב באחריותן:

הפירוש סדר קנים כך הוא כל קרבן העוף
 הוא נכלל בשם קנים מלשון כי יקרא
 קן כפור לפניך ובפרט' מהם עולות ומהם חטאות
 ומהם נדרים ונדבות ומהם חובות ומהם תורים
 ומהם בני יונה ונפ' ויקרא הקדים הכתוב לפרש
 עולת העוף הנאה בנדר ונדבה שאחר עולת נהמה
 הנאה בנדר ונדבה כתיב ואם מן העוף עולה
 קרבנו לה' והקריב מן התורים או מן בני היונה את
 קרבנו ויניח פרידה אחת או שתי פרידות כפי נדרו

מסכת קנים

במשנה זו דמסכת תעניות שיליה פ"ק אמרי' דכל היכא דתני אין בין ליכ' למימ' חנא' ושיר' וחוינ' דבין נדרים ונדבות שיר' דנמנחו' פ' התודה האומר הרי עלי חודה הרי עלי שלמים הואיל זהם דא'ם חתה לא יביא לא מן החולין וכן בפ"ק דמעשר שני שנינו אין מביאין קניזבין וזבות וקני יולדות חטאות 'אשמו' מדמי מעשר שני ומשמע דנדרו' יביא מדמי מעשר שני וא"כ אע"כ דתנן אין בין איכא שיעורא ופ"ע' ומשנה זו של איזהו נדר היא כפ' שלוח הקן בנמ' ובפ"ק דר"ה :

מתני' ג' חטאת שנתערב' בעולה ועולה בחטא' אין כשר לא כמנן חטאות שנחונה וכן עולה שנתערבה בחונה אין כשר אלא מנן עולות שנחונה בין שהחונה מרובה והנדרנה מאועטת בין שהנדרנה מרובה והחונה מאועטת מנן שחיהן שוות :

הפירוש חטאת שנתערבה בעולה והעולה בחטאת וכו' נקרבין עוף קא מיירי ונקרבין בהמה נמי אפשר אע"כ דחטאת נקבה ועולה זכר אשכח זכר בחטאת שעיר נשיא ושעיר רגלים ועולה אפשר להיותה שעיר ג"כ כדאית' בפ' התערובות שס' שנינו הכל מתערבין חוץ מחטאת ואשם שהחטא' נקבה ולא זכר ואשם זכר ולא נקבה ושעיר נשיא שהוא זכר הוא שעיר ואשם כמר ואינו מתערבין ומיירי כגון שנתפרשו בלקיחת בעלים כדאמרי' בפרק נהרש דבריות ומייתי לה בפ' בכל מערבין וביומא פ' טרף בקלפי ובפ' הרני גזיר' א"ר הסבא' אין הקנין מתפרשות אלא בלקיחת בעלים ובעשיית יבן והבא נתפרשו בלקיחת בעלים שאמר בשעת לקיחה זה עולה וזה חטאת ואח"כ נתערבו מיירי וכיון שנתערבו אין להם חקנה שהעולה דמיה גיחנין למעלה והחטאת דמיה ניתבן למטה ואשם שני' פסל משו' הכי ימותו ואפי' א' נדרו' לא נטלי משום דכ"ח חסיני ולט נטלי ואין להם פדיון סהרי' שנינו בפ' נהרש דבריות ומייתו לה בפ' טרף בקלפי אין פדיון לעוף וכדאיתא' היא בספרא דפרשת שמעתי הקול בסדר ויקרא ואפי' למשך א' מהן ולהקריב כדן הרוכ' א"ל משום דהוה ליה קבוע וכל קבוע כמחכה ועל מחכה דמי ואפילו להפרידן ולשול א' מהן ונימא כל דפריש מרונה

קא פריש א"ל נורה שמה יטול מן הקבוע כדאיתא בפ' כל הונחי' שנתערבו והתם אמרי' וכן בתמורה בפ' כל האסורין דטעמא דמילחא דלא נטלי נרונה משום דאיסורי הנאה כגון חטאות המתות ושאר הנסקל דרונע וגרנע וע"ז ויין נסך לא נטלי ואוסרין כל שהוא ואמרי' בפרק התערבות אמר רבא השתא דאמור דבין לא מקריב אי מקריב לא מרבי פי' דאפי' דיעבד לא הורכב וכריך להביא אחרים ואותיב רנ יהודה נר הונא לרבא ממחני' דהכא דתנן חטאת שנתערבה בעולה ועולה שנתערבה בחטאת אפי' א' דריבא ימותו כלן כר' א' נכהן נמלך אכל ככהן שאינו נמלך ועשאן למעלה מחכה בשר ומחכ' פסול למטה מחכה כשר ומחכ' פסול א' למעלה וא' למטה שחיהן פסולות שאני אומר חטאת קרינה למעלה ועולה קרינה למטה וקושא' זו היא מורכבת מנ' משנתה ה' היא משנה זו דפ"ק דמכילתין וה' היא דריש פ"ג דלקמן והכי חנן לה התם נד' א' נכהן נמלך אכל ככהן שאינו נמלך א' לזווא' לזו ב' לזו ו' לזו ג' לזו ו' לזו עש' כלן למעלה מחכה בשר ומחכה פסול כלן למטה מחכה בשר ומחכה פסול וה' היא בפ"ג במשנה שלישית ממנה והכי תנן לה התם חטאת לזה ועולה לזה עשה כלן למעלה מחכה בשר ומחכה פסול כלן למטה מחכה בשר ומחכה פסול חסיה למעלה וחסיה למטה שחיהן פסולות שאני אומר חטאת קרינה למעלה ועולה למטה זמ"מ איכא תיובתא ממחני' לרבא דאמר דאי חקריב לא מרבי דהא כהדיא אמרי' דדוקא איכא דגמלך הכהן אי מקריב אי לא מקריב אמרי' דכולן ימותו אכל אשם עשאן ואפשר שעשה א' מהחטאות למנן או א' מהעולות למען דכשר ודחירבא דמחני' כמאן דאמר כ"ח אין נדחין ואיחו אמר למילתיה במאן דאמר כ"ח נדחין ובפ"ק דקדושין אר"ש כ"ח נדחין ונחמכת חמורה פ' כיצד ובזבחים פ' א' והרמב"ם ז"ל בפ"ו מהל' פסולי המוקדשין כמז שאין כ"ח נדחין ואשם הקריב הורכב ופלוגא דחנאי היא אי כ"ח נדחין אי לא בפ' נהרש דבריות וביומא פ' ב' שעיר' רב אמר אין כ"ח נדחין ור' יוחנן אמר נדחין ואמר רבא מחני' דיקא ככר ואלו הממות חטאות ועולות חונות ונדרים חייב באחריותן נכוח חייב באחריותן דאלו

מסכת קנים

טז

ויראה לי שהוא פוסק כלן למע' כמעט' עול' עכ"ל
והראש"ל ד"ל השיג עליו וז"ל יראה לי וכו' אמר
אברהם טעה טעות גדולה ואם נח לימך היאך
אומרים לו הקריב פסולין למזבח וכו' מעיין
בהראש"ל לא ודאי אומרים לרלף הקריב לא כמנין
הטאות שחכמה קאמר ח' כ מאי יראה לי דקאמר
ואין זה כריך ראי' ועיין ואם לא עשה אותן בחקון
היאך יהיה כשר כמנין הטאות או כמנין עולה
עכ"ל ::

מתני' ד' נד"א נחובה ונדנה חבל נחובה
שנחברנה זו נזו"א' לזו וא' לזו ב' לזו
זכ' לזו ג' לזו וד' לזו מחכה כשר ומחכה פסול ח'
לזו זכ' לזו וז' לזו עשר לזו ק' לזו הממועט כשר
בין משס ח' בין מנ' שמות בין מאשה אחת בין מנ'
נשים :

מתני' ה' כיכר באשה אחת לידה ולידה זיכה
וזיכה משס ח' מנ' שמות לידה וזיכה
כיכר מנ' נש' פל זו לידה ועל זו לידה על זו זיכה
ועל זו זיכה משס ח' מנ' שמות על זו לידה ועל זו
זיכה ר' יוסי אומה"כ נשים שלקחו קניהן בעיניה
או שנתדמי קניהן לכהן או זה שירבה כהן יקריב
הטאת ואי זה שירבה יקריב עולה בין משס ח' בין
מנ' שמות :

הפירוש נד"א שאין כשר חלא כמנין הטאות
או כמנין עולות כשנחברנה חובה
בנדנה או נדנה נחובה כלומר סחומה נמפורשת
כמו שפירשנו נמשנה דלעיל חבל חס שתייהן חס
סתומות והם של ב' נשים חס י' ח' לזו וא' לזו
ב' לזו זכ' לזו ח' לזו וז' לזו עשר לזו ק' לזו הממועט כשר
כשר ומחכה פסול שלכל אחת מהן הטאת ועולה
בשנה ויקריבו מחכה למעלה ומחכה למטה ואם
אין שוין בקניהן לא לזו ח' לזו ב' לזו ג' לזו עשר
לזו ק' הממועט כשר שהיו שיה כחשאות ועולות
ויקריב חציין למעלה וחציין למטה ודין זה הוא
שזה בין שיהיו משס אחד בין שיהיו מנ' שמות בין
מאשה ח' בין מנ' נשים כמו שפירש כיכר וכו'
משס ח' באשה ח' כגון שחייבת לידה ולידה או
זיכה וזיכה מנ' שמות באשה ח' לידה וזיכה מנ'
נשים משס ח' על זו לידה ועל זו לידה על זו זיכה
ועל זו זיכה מנ' שמות ב' נשים על זו לידה ועל

דלא אחדו או נגנבו הטאת שנחברנה נחובה וכו'
כגון הטאת מפורשת נחובה סחומה שלא נחברנה
אי זו עולה ואי זו הטאת ח' להקריב כל שיש ספק
אם חטא' חס עולה לפי חס החובה הסתומה היא
ב' פרידן והא' היא עולה והב' הטאת אינו כשר
לא כמנין החטאות וכן חס היו הסתומות ד' פרידן
והב' חס עולות והב' חס הטאות אינו כשר לא ב'
הטאות והשאר פסולין וכעו"ה חפ' הן הרבה
הסתומין לא קרב חלא מחכה מהן הטאת ומחכה
הנשאר עם זה המערכת עמהם ואינה ניכרת
פסולו וכן הדין בעולה המפורשת שנחבר' נחובה
סתומה שאם הן ב' פרידן והקריב ח' עולה והב'
פסולות וכן חס היו הרבה לעולם אינו מקריב לא
חציין עולות והחצי האחר עם זה שנחברנה כהן
ואינו ניכר פסולין ולשון המשנה שאמר' בין שהיה
הנדנה ממועטת והחובה מרובה בין שהנדנה מרוב'
והחובה ממועטת בין ששתייהן שוות זה הלשון אינו
מדויק והל"ל בין שהמפורשת ממועטת והסתומה
מרובה בין שהמפורשת מרובה והסתומה ממועט'
בין ששתייהן שוות דלהכשיר אין הפרש בין נדנה
לחובה חלא בין עולה לחטאת והיו שתייהן נדנות
או שתייהן חובות או שהא' חובה והא' נדנה והחובה'
הן הנאים מחיוב דקרא והנדנות או הנדרים הן
הנאים בלא חיוב דקרא והרמב"ם ז"ל נפ"ת מהל'
פסולי המוקדשין כתב וז"ל חטאת העוף שנחברנה
בעולת העוף או עולת העוף שנחברנה בחטאת
העוף חפ' אחד דריבוא כלן ימותו נד"א כשהיו
מפורשות בשעת לקיחת הכעלי' זו הטאת וזו עולה
חבל חס הניח עופו' להניח מהן חטא' ומהן עולה
ולא פירש לא כלן סחומה ונחברנו חטאת בעולה
לפי חס היתה החובה אחת בחטאת חצי החובה
כשר וחצי פסול ויראה לי שהוא עשה אותן למטן
כמעשה חטאת וכן חס נחברנה עולה נחובה זו
הסתומה אין כשר חלא מנין עולות שבה חבל מנין
החטאות שחוב' עם העולה שנחבר' כהן פסולין
שהרי נחברנה עולה בחטאת בין שתהיה החובה
הסתומה מרובה על העולות שנחברנו כהן שיהיו
העולות מרובות על החובה הסתומה בין שיהיו ב'
שוות אין כשר לא מנין עולות שבהן לפי חס היתה
חובה שמים כעולו חצי החובה כשר וחצייה פסול

מסכת קנים

זו זינה והרמז'ס ז"ל כחז' נפ"ח מהלכות פסולי המוקדשין ז"ל חנוכה סחומה וסוכה אחרת סחומה שנתערבו בין שהיו שחיהן משם א' כגון קניי זבין או קניי זנות או מנ' שמות כגון קניי זבין וגם קניי ולדזחיהן שהיו שחיהן לאדם א' כן שהיו לב' אס' היו שחיהן שוות מחכה כשר ומחכה פסול מפני שהכל חביין עולות וחביין חטאות והחטאות למטה והעולה למעל' ואם עשה הכל למעלה חביין כשר' והן העולות ואם עשה כן למטה חביין כשרות וכן החטאות עשה חביין למעלה וחביין למטה חבי' החבי' שעשה למעלה כשר מפני התערובות והוא עולה' וחבי' החבי' שלמטה כשר והוא חטאות עכ"ל וכמו שפירשנו למעלה עוד בתנ' היו שני החנוכות הסחומות שנתערבו זו גרולה מזו כגון שהיה הא' ד' עופות והשניה ז' ואם עשה הכל למעלה והכל למטה מחכה כשר ומחכה פסול מטעם שביארנו עשה חביין למטה וחביין למעלה אס' אחר ששאל עשה כן המועט כשר ואם מדעמו המרובה כשר זה הכלל כל שיעשה הכהן מדעמו חביין למעלה וחביין למטה וא"ל שלא יהיו משל א' למעלה ולמטה הרי זה המרובה כשר הואיל והדבר ידוע שמקבת קרבנותיו למעלה ומקבתן למטה יהיו כל קרבנותיו פשרים עכ"ל וכתב עליו הראב"ד ז"ל עשה חביין למטה וכו' א"ל זה כתב בשביל שראה במשה דיש פ"ג דר"א נכהן נמלך אבל נכהן שחינו נמלך א' לזו וא' לזו וכו' מחכה כשר ימחכה פסול וכו' וכמה לשונו מקולקל' שאם עשה הסדורין שנתערבו חביין למעלה וחביין למטה מה לי שאל מה לי לא סא מחכה כשר ומחכה פסול לא שאם של אומרים לו לא תקריב מהם אלא כשיעור המועט ייעשה אותן חביין למעלה וחביין למטה שאין מקריבין פסולין למזבח ואם נא לעשות חטאות יותר אומרי' לו מן המועטות היא וכבר עשית חטאיה וכן אם נא לעשות עולות אומרי' לו מן המועטות היא וכבר הקריבה עולותיה אבל כשלא נמלך עשה חביין למעל' וחביין למטה כשיעור המרובה כשר שאפשר שעשה מהן חביין חטאות וחביין עולות ולא שעשה לה לחנוכה' כן שהרי חנה יודע' כמה עשה משלה למעלה ולמטה וכתב עשה מחברותיה לא שמביאה עם חננותיה נחמי' וכל מה שהוכשר בעשייתה

ויעיל לו עם חננו וממעט בהשלמת חנוכה עכ"ל ולשון המשנה א' זב' וז' וק' לאו דוקא דכן נזכר בפ"ג ועוד חטלום פ"זה בפ"ג נס' דר' יוסי אומר וכו' בערובין פ' ככל מערבין הוה סביר לן למימר דטעמיה דר' יוסי משום דס' לדי' נריה ודחינן דלאו משום האי טעמא דהא מוקים לה כשהמנו נאסמיעין ר' יוסי שהקנין מפורשות נעשית בהן זכר' ר' חסדא נשילת' כריחות ונפרק טרק נקלפי' ובפ' הריני נזיר' סליק פירקא הליכוחי' ה' :

פ"ב קן סחומה שפרח ממנה גזול לאויר או שפרח לבין החמות או שמח א' מהן יקח זוג לשני פרס לבין הקריתות פסול שפוסל אחד כנגדו שהגזול הפורח פסול ופוסל א' כנגדו :

הפ"י קן סחומה שלא נתפרשה בשעת לקיחה א"י זו חטאת וא"י זו עולה שפרח ממנו גזול והיא לי' שאל דקרא ותור וגזול דמחרבמין ושפירית' ובר' יונה אורחא דמילתא נקס שכן דרך לגדל בני יונה נכחי' ומפרים' משוכך לשוכך וזה הגזול פרח לאויר ולא ישוב עוד או שפרח לבין המיתות כלות' בין קנים אחרים שהדין נותן שימותו כלן כמו שמתפרש במשנה זוה' הפ' שהרי נתערבו חטאות ועולות או שמת אחד מזאת הקן הסחומה יקח זוג לשני דליבא למיחש למדי' ואפילו נכ' שעירי' וזה"ך שהדין נותן שיהיו ניקחין בא' אס' מח' א' מהן קורס' הגרלה יקח זוג לשני כדתנן ביומ' פ"ב שעירי' וזה"ך ואם אחר שהביא אחר תחתיו וקרב אחר זה הפורח לאויר או הוכר זה שנתערב בין המיתות והרי יש כאן פירור א' סחומה כיון שקרב האחר שהוא זוגו של זה שנמכר עתה זינחפרשו כעשייתו של כהן זוגו של זה זאוחו זוג ב' שלקחו תמורתו זה ולא נודע מ' הוא חטאתומי הוא עול נאחר זה כס' עולה כספק חטאת וימו' ואם ידע הכהן שכן זוגו הראשון נעשה חטאת יהיה כשר זה שחר או הזכר לעולה ואם הראשון והפרש כהן שהוא עולה וקריב יהיה דין זה הנמכר שהוכר שהוא חטאת כדון מפרש חטאתו ואנדרה והפרש אחרת תחתיה ונמכרת הראשונה שהיא מחה ובהא כ"ע מודו כן רבי בין רבנן שאם נמכר באחרונה שהראשונה מתה ולא פליגי' אלא במפרש ואנדרה והפרש אחרת תחתיה ונמכרת הראשונה והרי' שתי' עומדות לפניו דקאמר

מסכת קנים

דקאמר רבי נחמיה בנאחד מהן והנ' המות ואפי' א' רועה ובנדון זה גס כן אם קודם הקרבה אחר שנאמר דלקיחת בעלים הוצג הראשון וזה הנ' שלקחו תמורת זה שנמכר אם הוצגו של זה הנמכר נתפרש חטאת אשר זה לעולה ואם אחר שנתפרש עולה והיו ב' חטאות לפניו יקרב א' חטאת והשני לרבני ר' ימות ולרבני ספמים ירעה עד שיסתאב או יחסר אבר וימכרו ופלו דמיו לנדרה כדאיתא במורה נבוכים נקדשי מוכח כנ' לרקדק בזה לע"ד ונפ' הרני נזיר הקשו ממשנה זו לרבני יוחנן דאמר האומר לשלוחו ב' וקדש לי אשה אסור בכל הגשים שנעו' והא' הנא דשאר קנין מתקן ולא חייש' דדילמא האי דפרח הוא ומירץ דשאני אשה דניחא מקו דניר' פרח זה הגזול לון הקרבנו' פסול ופוסל אחר כנגדו כמו שיפרש במשנ' אחר זה :

מתני' כ' כיכר ב' נשים לזו ב' קנים ולזו ב' קנים פרח מזו לזו פוסל אחר כהליכתו חזר פוסל א' בחזרתו פרח וחזר פרח וחזר לא הפסיד כלום שאפי' הן מעוטות חין פחות מנ' :

הפירוש האי דנקט לה ננשי' הוא הדין בננשי' אם הם זכרים או מכורעי' לא דננשי' שכיחי קנים טפי מנאנשים שהם יולדות ושכיחא זיכות בהו יתיר מהאנשים ואם לזו שתי קנים שהן ד' עופות ולזו ג' ב' קנים וכולן סתומות שהם חציין חטאות וחציין עולות ופרח א' מזו לבין שתי קנים של זו נמכר לזו ג' ולזו ה' זו שאין לה אלא ג' תקח אחד מן השוק כדין גזול שפרח לאור או שמת' וזו שיש לה חמש תקריב ד' והה' פסול שאינו שלה וזהו ששנינו פוסל אחד כהליכתו ואם א' מהה' אחר שנתערב פרח אל הג' פסל א' מהם ואינו כשר מהם לא שנים שנחזירמו פסל א' שכיון שלא נודע זה שחזר אם הוא אותו שפרח בתחילה דינו לפסול א' נחזירמו כמו שפוסל אחד כהליכתו ויקרבו מאותו סדר שנפל העירוב מתחלה שלשה שאם זה שחזר הוא אותו ראשון שפרח לא הפסיד' כלום ומפני שהוא ספק הפסידה א' שלא נפסל לא אותו שפרח ראשונה ומתערב שפרח ממנו תחילה שנים בלכד שהראשון שפרח שמה לא חזר וזה שחזר הוא מהקן הנ' והוא פוסל א' כנגדו פרח וחזר פרח וחזר לא הפסיד כלום לפי שאפי' נתערבו כולן

הרי חציין פסולו וחציין כשרות ואפי' הם מעוטות שאין לכל א' לא ב' וז' הרמנ' ס' ז'ל בפ"ט מהל' פסולי המוקדשין ד' עופות סתומות וד' עופות שניות סתומות פרח א' מהראשונות לשניות פסול א' מן הנ' אחר שנתערב חזר א' מן הנ' ופרח הראשונות פסל א' מן הנ' ונמכר הכשר מן הראשונות שמים בלכד חזר א' ופרח מן הנ' לשניות אפילו כל היום יכולו חין מוסיק' להפסיד יתיר על זה שאפילו הם מעורביו כולן זו כזו מחכה כשר ומחכה פסול ע"כ וכבר נתפרש בפ"א טעם הפסול לפי שנתערבו חטאות בעולו ואין כשר לא במנין חטאות או במנין עולות ואילו שהן שוות מחכה פסול ומחכה כשר : **מתני'** ג' לזו א' לזו ב' לזו ג' לזו ד' ולזו ה' לזו ו' לזו ז' פרח מן הראשונה לכ' לג' לר' לה' לז' וחזר פוסל א' כהליכתו וא' בחזרתו :

הפ' אחר שפי' דין ב' נשים השוות נקניהם פי' דין הרבה נשים שאין שוין נקניהם ונקט מילמיה ב' נשים שהן חלוקות נקניהם שפרח זה הגזול מראשונה לכ' ואחר כך משניה לשלישית עד השביעית :

מתני' ד' הראשונה והנ' חין להם כלום הג' יש לה א' הד' יש לה ב' הה' יש לה ג' הו' יש לה ד' הו' יש לה ו' פרח וחזר פוסל כהליכתו אחר ואחר נחזירמו :

הפ' עמה הוא מפרש כיכר פוסל זה הגזול מהראשונה עד שבע חין הוא פוסל אחר כהליכתו וא' נחזירמו ואם פרח ולא חזר הראשונה דינה שתקח זוג לשני שנשאר כדין פרח לאור וככולן נפסל א' שמה זה הוא שפרח מן הראשונות ועכשיו אחר שפרח חזר ופרח מהאחרונה ל הראשונה הוא פוסל א' נחזירמו של כל א' יש לחוש שמה חין שלה ומשל חזרת' הוא ומוסיף פסול על הפסול הראשון הראשונה חין לה כלום לפי שהראשון לא חזר לה וזה שחזר של חזרתה הוא ונתערב עס שלה ושמה שחיהן האחת עולה והא' חטאת ונתערבו ופסולות והשניה ג' כ' שמה זה שפרח בתחלה נשאר בה ופוסל א' כנגדו ויש לה שני' כשרים וכ' פסולים וזה שחזר ג' כ' הוא משל חזרתה ולא זה הוא שפרח מחלה והוא פסול ופוסל א' כנגדו ונפסלו ב' הנשארים כהליכה כזו החזירה ולפום הכי גס היא חין לה כלום

מסכת קנים

כלום זה שאר כל אחת הפסידה ב' קנים כמו השניה
ושאר לג' א' ולד' וכן עד ה' כמו שפירשו המשנ'
זהו ג' כ' אע"פ שלא חזר חלילה הפסידה קן א' שזה
שפרח נשאר בה והוא פוסל א' כנגדו והפסידה ב'
פרידות שהן קן א' ואין לה לא ששפרח וחזר פוסל
בהליכתו אחר ואחר נחזירנו כמו שפרש נמשנה
שאחר זו :

מתני' ה' ה' וה' א' אין להם כלום ה' יש לה
א' וה' יש לה ב' ה' יש לה ה' פרח וחזר
פוסל א' בהליכתו וא' נחזירנו :
הפ' ה' וה' א' אין להם כלום כדין ראשונה וב'
נפריחה ראשונה שהרי לא נשאר לג' אלא
א' ולד' אלא שמים וזה וה' וה' כ"א מפסדת ב'
ונשאר לה א' ולד' ב' ו' יש לה ה' שהרי הפסידה
קן א' בהליכה זו פרח וחזר פוסל אחד וכו' כמו
שפרש אחר זה :

מתני' ו' ה' וה' א' אין להם כלום ה' יש לה
ד' ויש אומר ה' לא הפסידה כלום ואם
פרח מבין הממות לכולן כולן ימותו :
הפ' ה' וה' א' אין להם כלום כדין ראשונה וב'
נפריחה ראשונה שהרי לא נשאר לחמישית
לא א' ולא' שמים וה' יש לה ד' זהו לפי מה שנשאר
לה מפריחה שקודם זו וזה הוא כפי הכדר וטעם
י' א' למה לא הפסידה כלום לא אחפרש חי פליגי
אבלה מתני' דס' ל' שאין הנוזל הפורה פוסל אלא
א' כ' חזר ס' דאם לא חזר אמרי' זהו שפרח חתלה
זהו שחזר וא"כ שניעית לא הפסידה כלום שהרי
חינו חזר לה ואם זה הנוזל פרח מבין הממות
ימותו כולן כדין חטאת נהמה שמתערב עם
חטאת אחרות שנינו דנחיים ר"פ התערובות
שכולן ימותו משום דנעלי חיים חיינו ולא נטלי
כמ"ס למעלה נפ"א במשנה ג' :

מתני' ז' קן סחומה וקן מפורשת פרח מן
הסחומה למפורשת יקח וזו לשני חזר או
שפרח מן המפורשת ראשון הרי כולן ימותו :

הפ' קן סחומה שלא נחפרש נשעת לקיחה חיה
עולה וחזר חטאת ופרח מן הסחומה
למפורשת יקח וזו לשני כדין פרח לאויר או לנין
הממות או שמה א' מהם כדאי' נריש פרק'ף ואם
פירשתי וזו המפורשת שנתערבה בהם זו הסחומה

תור

בבב נחפרש דינא נפ"א אם הם מאשה א' משם א'
או משתי שמות וכן משתי גשים חזר זה הנוזל אל
המפורשת ימות שהרי נתערבה עולה וחטאת דשמה
זה שחזר חי הרשון שפרח אלא מהמפורשת ואין
ידוע אם חטאת אם עולה ומש' הכי ימותו וכן אם
פרח בראשונה מן המפורשת אל הסחומה ימותו
מהאי טעמא :

מתני' ח' חטאת מכאן ועולה מכאן וסחומה
באמצע פרח מן האמצע לכדין א' הילך
וא' הילך לא הפסיד כלום אלא אחר זה שהלך אכל
החטאת חטאת וזה שהלך אכל עולה עולה חזר
לאמצע האמצעים ימותו אלו יקרנו חטאת ואלו
יקרנו עולות חזר זה שפרח מהאמצע לכדין הרי
כולן ימותו :

הפ' חטאת מכאן נחפרשה נשעת לקיחה וכן
עולה מכאן וסחומה באמצע כגון שהם
צשל שחלונות של שזבך והאמצעית היא לאשה אחת
אם פרח מן האמצע לכדין א' לנין החטאות וא'
לנין העולות לא הפסיד כלום אלא יאמר הכהן
נשעת עשה שהקנין הם מחפרשות נעשיית בהן
כ"ס למעלה זה שהלך אכל חטאת חטאת וזה שהלך
אכל עולות עולה ויבאה י"ח זה הנוזל שפרח לנין
החטאות או לנין העולות אם חזר ופרח לאמצע
האמצעים ימותו שהרי יש בהם ספק חטאת ספק
עולה שהם היו ודאי קודם פריחה אלו חטאות ואלו
עולות וכשתערב זה נהן היו צריכין להחפרש
נעשיית כהן וקודם שנחפרש נשאר מעורבן ושמה
זה שחזר הוא מהקנועין שם ראשונה ונתערב או
חטאת מפורשת בסחומה או עולה מפורשת בסחומה
ואין להם תקנה ימותו וכן אם אחר שנתערב
זה הפורח חזר לכדין כולן ימותו שמה נחפרש
חטאת נעולה או עולה נחטאת כל שכן ראשונה
הקדמה לזו ומבאתי בג' א' האמצעים לא ימותו
וכתב הרמב"ם ז"ל בענין שבע גשים שיש לכ"א ב'
פרדות ופרח א' מן הנוזלות מן הראשונה עד ה'
שהוא פוסל אחר בהליכתו זה נחזירנו כשיעשה
ז' למטה וז' למעלה יהיה כשר' וז' פסולין מפני
התערבות גזולות שזרחו בהליכ' נחזירה :

מתני' ט' אין מביאין תורים כנגד ב' ולא בני
יונה כ"ת כיכר האשה שהקיפה חטאתה

מסכת קנים

יח

ואפדמא חוקנעט לא כן כתבו הרמב"ן ז"ל משמו
נפ"ק דקדושין ביהושיו ואם הנאה ועלמה ומתה
פשיטא שלא יביאו יורשין חטאתה שאפלו הפרישה
מחיים ומתה חנה קרנה דהויא חטאת שמתה
נעליה הלכה למשה מסיני היא ספמות ולא מקרב
בדאיחא במסכת תמורה בפ' יש בקרשי יסוד :

מליק פרקא והלכותיה טי

הפרק השלישי במה דברים אמורים בכהן נמלך
אבל כהן שאין נמלך אחת לזו ואחת לזו
שמים לזו ושמים לזו שלש לזו ושלש לזו עשר כולן
למען מחבה בשר ומחבה פסול למטה מחב' כשר
ומחבה פסול חכ"ן למטה וחכ"ן למעלה חת
שלמעלה מחבה בשר ומחבה פסול וחת שלמטה
מחבה בשר ומחבה פסול :

הפירוש זה חחר למע שטינו נפ' דרשון חטאת
שנעברה נעלה ועולה שנתערכה
נחטאת אפלו ח' ברכו ימותו כולן זק"ק השתם
שאין הדברים אמורים סימיות כולן חלל לכתחלה
ונכהן נמלך חלל נדענד חס לא נמלך הכהן
ועשאו כולן חס הם שוות המערכות שהיה ח' לזו וח'
לזו שמים לזו ושמים לזו ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
כולן למעל' מחבה בשר שהרי יש מחבה לעלה והם
כשרים וקמ"ל דאי' אקריב אריכי כדפרש"י בגמרא
נפ' המערכות דס"ל לתנא דידן דאין בעלי חיים
גדחין וכן נפ' שני שעירי ניומא חמר דבא דמתני'
דהם דיקא כרז דאמ' שאין נעלי חיי' נדחין דאע"ג
דמעקרא אידחו וכולן ימותו אי' אקריב נדענד
אריכי וכן חס עשאו כולן למטה מחבה כשר ומחב'
פסול שהרי חכ"ן הם חטאות והגתו אריכו ואם
עשה חכ"ן למעלה וחכ"ן למטה חת שלמעלה
מחב' כשר ומחב' פסול דשמו לא אקריב מהעולו'
חלל מחבה ואותו בשר וחת שלמטה מחבה כשר
ומחבה פסול דשמו לא אקריב מהחטאו לא מחבה
ואותו כשר :

בתני' כ' אחת לזו ואחת לזו ושלש לזו ועשר לזו
ומתה לזו עשה כולן למעלה מחבה כשר
ומחבה פסול לזו למטה מחבה כשר ומחבה פסול
חכ"ן למעלה וחכ"ן למטה המרובה כשר זה הכלל
כל מקום שאמה יכול לחלוק חת הקנין ולא יסו משל
חנה

חור ועולמה כן יונה חכפול ותניא עולמה חור
עולמה חור וחטאתה כ' חכפול ותניא עולמה כ' י'
כן עזאי אומר הולכין אחר הס' האשה שהביאה
חטאתה ומתה יביאו יורשין עולמה עולמה ומתה
ל' יורשין חטאתה :

הפ"י חן מביאין תורין כנ"י חס האשה חייבת
שני תורין לא כ' נ"י אקרינה חס ממין ח'
לא תקריב השני ממין אחר ונספרט פירש' יולד
ילפי' לה מקרא מה' ח' לחטאת וח' לעולה שחס
עולמה תחלה תביא חטאתה ממין עולמה והחם
מייחו למחני' דהבא כדחנין לה הכא ואם שנתה
והביאה חס' תור והשני כ' חכפול ופלגי ת"ק וכן
עזאי חס הולכין אחר הראשון ואותו חכפול או
חס הולכין אחר האחרון ואותו חכפול וכן הוכיחו
מחלוקת זו נספרא והאשה שמתה אחר שהביאה
חטאתה יביאו יורשין עולמה ונספרט פירש' שמיעת
הקול יליף לה מקרא דכתיב ח' לחטאת וח' לעולה
שתקדים חטאת לעולה שממין חטאת תביא עולה
כלומר חס חור תור ואם כ' כן יונה שאם הפריש
חטאתו ומת יביאו היורשים עולמו ומתה משמע
דלאו דוקא אשה חלל חס בגון זכר ומבורע
שחייבין חטאת ועולה לא דמתני' חן האשה משום
דרישא דמתני' באשה מיירי ונפ"ק דקדושין מייחו
לה להך מחני' דפלגי בה שמואל זר' יוחנן דשמואל
פטר דדוקא שהפרישה לא לא הפרישה לא יביאו
יורשין עולמה משום דס"ל דשעבודא לא דאורייתא
זר' ס"ל אפילו לא הפרישה דס"ל שעבודא
דאורייתא ואין היורשים חייבין להביא עולמה חלל
כשקרנה חטאתה מחיי' חלל לא קרנה חטאתה אין
היורשין חייבים להביא עולמה לפי שבשמתה פקע
מינה חובת חטאת וכיון שפקע ממנה ח"ח ח"ע פי'
שהפרישה עולמה מחיים חנה קרנה שאין עולמה
קרנה לא לאסר חטאת זכ"ס לר' דמוקי לה כשלא
הפרישה מחיי' חנה קרנה זה הדאפי' הפרישה
מודה ר"י שאינה קרנה בעד שתקריב חטאתה לא
הוקנעה עולמה וסיפא דמתני' עולמה ומתה לא
יביאו יורשין חטאתה אקריב דמשמע חס הוא חס לא
מתה תביא חטאתה הוה משמע פרק תמיד נשחט
שאין חטאת באה אחר עולה הראש' ד' ז' פי' דהאי
הביאה לאו דוקא חלל הפרישה ורישא מכאן

מסכת קנים

שהיה פסולות שאני אומר חטאת קריבה למעלה
ונסלה למטן :

הפירוש כבר כתבתי בפ"א שזו המשנה הניאזה
בפ' הערובות ומפורשת היא שכיון

שנחערה חטאת בעולה אם עשאן כולן למעלה או
כולן למטן מחכה כשר ומחכה פסול שלמעלה יש
עולה אחת ולמטה יש חטאת אחת ואם עשה חציין
למעלה וחציין למטה שחיהן פסולו מטעמא דאמר
שאיני אומר חטאת קריבה למעלה ועול' למטן וכולן
פסולותם ונזבחים פרק חטאת העוף הניאז משנה
זו בגמרא :

מתני' ד' חטאת ועולה וסחומה ומפורשת עשה
כולן למעלה מחכה כשר ומחכה פסול

כולן למטן מחכה כשר ומחכה פסול חציין למעלה
וחציין למטן אין כשר אלא כחומה והיא מחלקת
בניהן :

הפי' נכאן יש שלש קנין שהם ו' פרדין יש מהם
שמים עולות ושמים חטאות מפורשות

בשעת לקיחה ושמים סחומות ולקחוס נשות
או שלש נשותפות ונתעברו ולא הזכירו אם עשה
כולן למעלה או כולן למטה מחכה כשר ומחכה
פסול שהרי יש למעלה חצי חטאו' ולמטן חצי עולו'
ופסולין ואם עשה חציין למעלה וחציין למטן
שעשה שלש פרדין למעלה ושלש פרדין למטה הרי
יש למעלה אחת כדוראי שהיא עולה וא' למטה שהיא
ודאי חטאת כשיעור הסחומה והשמים שלמעלה
איפשר שהן חטאות והשמים שלמטן אפשר שהן
עולות ומשום הכי המפורשות פסולות והסחומה
כשרה והם בספק של מי היא ומשום הכי מחלק
בניהן ותשלים כל א' חונתה מביאה ומשנה זו ג"כ
הניאזר נזבחים פ' חטאת העוף בגמ' :

מתני' ה' חטאת שנתעברה נחובה אין כשר אלא
מניין חטאו' שנחובה חונה שנים כחטאת

מחכה כשר ומחכה פסול חטאת שני נחובה המנין
שנחובה כשר :

הפי' זאת המשנ' נזכרת בפ"א בקנין שוות במנין
ולא נאחד משנה זו אלא אם אין שוות

ופירושה שאם חטאת המפורשת נתעברה נסחומה
שזה הוא פי' חונה שיש בה חטאת ועולה אין כשר
אלא מנין חטאות שנחובה שבה המעורבת יש שלש
פרדות

חנה א' בין למעלה ובין למטן מחכה כשר ומחכה
פסול וכל מקום שאין חנה יכול לחלוק את הקנין
עד שיהיו משל אחת בין למעלה בין למטן המרובה
כשר :

הפירוש במשנה ראשונה פי' דין השווה והמשנה
זו פי' פירש דין אותן שוות לזו אחת

ולזו שתי' וכבר כתבתי בסוף פ' ראשון שאין המספר
הזה מדויק ורובו הקנין לאשה אחת אין מפני
גדר שהם כולן עולות לא מפני רבוי זינות שהציין
חטאות וחציין עולות ופי' התנא שאלו הקנין שאין
שוות אם עשאן כולן למעלה או כולן למטה מחכה
כשר ומחכה פסול שהרי עולות וחטאות מעורבות
זו בזו נשוא ואם עשה מחכה למעלה ומחכה
למטה המרובה כשר שאפשר שעשה מהן חציין
חטאות וחציין עולות ודנין שאלו שתי פרדות ולזו
ארבע פרדות ועשה ג' למטה וג' למעלה הרי אפשר
שזאת המרובה יש לה שמים למעלה ושמים למטה
ולמעט אפשר שכולן הן למטן או כולן הן למעלה
וכיון שלמטה אפשר שיהיה עולות למעלה וחטאות
למטה כשר ולא שיעלו לה לחונת' כולן שהרי אינה
יודעת כמה עשה משלה למעלה וכמה עשה משלה
למטה וכמה עשה מחנרותיה אלא שמביאה עם
חנרותיה המועטת שכריבין להניח הכל שהרי
חלקן פסול והיא הניח והתנה עם חנרותיה שאם
שלה הזכר יהיו לשל חנרות' ואם שלה לא הזכר
כלו מה שהניח עכשיו יהיה שלה וכל מה שהזכר
בעשייתו יועיל עם תנאי וממעט בהשלמת חובת
המרובה וכן פירש זה הראב"ד ז"ל כמ"ס למעלה
בסוף פ"א וזהו מה שזנינו זה הכלל כל מקו' שחמה
יכול לחלוק את הקנין ולא יהיו משל א' בין למעלה
בין למטה ובגין שהן שוות בקנין ועשה חציין
למעלה וחציין למטה שחמה חלקת אותן לשתיקן
נשוא אין נאחת מהן למעלה ולמטה מחכה כשר
ומחכה פסול וכל מקום שאין חנה יכול לחלוק את
הקנין ודכיון שה' מרובה והאחת מועט' וכשחלקת
אותן נשוא יהיה למרובה בין מלמעלה בין מלמטן
המרובה כשר וכדפרישית :

מתני' ג' חטאת לזו ועול' לזו עשה כולן למעלה
מחכה כשר ומחכה פסול למטן מחכה

כשר ומחכה פסול חצייה למעלה וחצייה למטה

מסכת קנים

יט

פרדות האחת הטלית מפורשת ושמים אחת הטלית
ואחת עולה שנסתומה ואין כשר אלא הטלית אחת
שא"ל לבא לירי ספק שהסתומה תפי' יקריב ממנה
זו הטלית הרי היא מפורשת נעשייתו של כהן
והנ' פסולות שהרי הנשאת מהסתומה היא עולה
ונתערבה עם הטלית המפורשת ופסולה ואם
הטלית הפ' ב' נחובה כגון שיש ב' טליתות מפורשות
והסתומה היא ארבע פרדין שמים הטלית ושמים
עולה והרי שש פרדות לפני הכהן יקריב ב' טליתות
שאפילו הם מהסתומות הרי נתפרשו נעשיית כהן
שכן טעמו' והשאר פסולין שהרי השאר מהסתומה
הם עולות ונתערבו עם המפורשות ונתערבה
טלית נעולה והם פסולות :

מתני' וכן עולה שנתערבה בחובה אין כשר
אלא מנין עולות שחובה חובה ב' בחובה
נעולה מחכה כשר ומחכה פסול עולה ב' בחובה
המנין שחובה כשר :

הפ' ז' זאת המשנה מפורשת היא שדין העולה
שנתערבה בסתומה כדין טלית שנתערבה
בסתומה וכשר נחפרש במשנה הקודמת :

מתני' ז' האשה שאמרה הרי עלי קן כשאלד זכר
מביאה שתי קני אחת לנדרה וא' לחובתה
ונתתם לכהן והכהן כריך לעשות ב' פרדין מלמעלן
ואחת מלמטן ולא עשה כן לא עשה שמים מלמעלן
ושתי' מלמטן ולא נמלך כריכה להביא עוד פרייה
אחת יקריבנה למעלן מעין אחד משני מנין מביא
פירשה לחובה להביא עוד ב' פרדין ממין א' משני
מנין מביא ד' קנעה נדרה כריכה להביא עוד חמש
פרדין ממין אחד משני מנין מביא שש ונתתם לכהן
ואין ידוע מה נתנה הלק הכהן ועשה ואין ידוע מה
עשה כריכ' עוד להביא ארבע פרדין לנדרה ושמים
לחובתה וטלית אחת כן עושי אומר ב' טליתות ח"ר
יהושע זה הוא שאמר כשהוא חי קולו ח' וכשהוא
מת קולו שבעה :

הפ' ח' האשה שאמרה הרי עלי קן כשאלד זכר
אורחא דמילתא נקט שהנשים שמחות
בשילוח זכרים יתר מהנקבות ובאנשים חינו כן
שהרי בפרק מ' שמת חיה האומר המזדוני כמה
נפטר רחמיה על אשתי אם נקבה יכול מאתים ואם
זכר יכול מנה משום דבת דתחלה סימן יפה לזנים

מסכת קנים

הראשונות שעשה למטה וזאת האחרת שהביאה להשלים הם פסולות השמים הראשונות שמהן עולות שהרי פירשה אוחן וזאת השלישית היא ספק חטאת כי שמה נשמים הראשונות שעשה למטה הא היתה חטאתה ופטור' היתה ממנה וזאת האחרונה לא נאה אלא על הספק וכל זה הוא אם הארבע פרדן שהביאה בתחלה הם ממין א' ארבע תורים או ארבעה בני יונה וכל אס הם שני מנין שתי תורים ושני בני יונה ועשה שמים למעלה ונ' למטה חניא ארבע פרדן שני בני יונה ושתי תורים דשמה אוחן שעשה למעל' היה אחת מהן חטאת ואין ידוע אם חור אס בני יונה זכריכה להשלים חטאתה מן הספק תור אחד וכן יונה אחד ואוחן שלמעלה שני זכריכה להשלים לנדרה דשמה עשין למטה בתחלה בשאר בן יונה אחד ותור אחד וזוהי די לה שסאס מה שעשה תחלה למעלה אין היו בני יונה ושמה האחד חטאת ופסול ושמה האחד עולה וכשר אס בן יונה היה הרי בן יונה זה משלם ואס תור היה הרי חור זה משלם ולשון פרשה נדרה הוא מלשון לפלא נדר דמתרגמין לא פרשה נדרה וכן דרך הנודרים לפרש זה אני מביא לנדר שנתתי כדי שיקריבם הכהן עולות וכשחין שם נדר מביאין חובתם סתם ומשום הכי חני פרשה נדרה קבעה נדרה ואמרה אס אלד זכר הרי עלי שתי תורים או הרי עלי שני בני יונה והביאה ארבע פרדן שמים לנדרה ושמים לחובתה והם בלן מין אחד או תורים או בני יונה ועשה שמים למטה ושמים למעלה והיא שנתה ולא ידעה באיזה מין קבעה אס בתורים אס בבני יונה הרי זה זכריכה להביא עוד חמש פרדן שתי תורים לנדרה אס הביאה תחלה בני יונה או שני בני יונה אס הביאה תחלה תורים ועשה ארבעתן למעלה ומביא פרדה אחת להשלים חובתה למעלה ולמטה אינה זכריכה בלוס שהרי עשה שמים למטה ויעלה אחד לחטאתה אס חור אס בן יונה שהרי לא קבעה בלוס לחובתה וכל זה הוא אס הביאם תחלה ממין אחד או תורים או בני יונה וכל אס הביאם חשני מנין שתי תורי' ושני בני יונה ולא ידעה כמה קבעה נדרה אס תורים אס בני יונה היא חייבת להביא שש שתי תורים ושני בני יונה לנדרה וכולן עולות למעלן ושתי תורים או שני בני יונה לחובתה

אחד למעל' ואחד למטה ומתנן לכהן ולא ידעה מה נתנה לו הדין הכהן ועשה ולא נודע מה עשה ה"ה אס זה תחלה הביאה ולא נתנה מתחלה כל' לכהן ומשום הכי נסיב לה הכי משום דמתני' מיידי דה' ר' יהושע נכופה והוא הוא תנא דחני רישא בדאמרין בזנחים פ' חטאת העוף ומשום דר' יהושע קאמר זהו שאמרו כשהוא חי קולו אחד כשהוא מת קולו שבעה נסיב לה הכי למימרא בתחלה הטעות לא היתה חייבת להוסיף אלא א' ומגלגל הדבר מטעמו לטעו' עד שבע שמים קבעה נדרה ועשה הכהן ולא ידע מה עשה זכריכה להביא שבע ארבע פרדן לנדרה שתי תורי' ושני בני יונה ועשה אוחן למעלה שהרי לא נודע אס קבעה נדרה ובמה קבעה ושתי פרדן לחובתה שני בני יונה או שתי תורים אחד למעל' ואחד למטה שהרי לה קבעה חובתה וחטאת אחת תור או בן יונה שמה קבעה גם בן כשר אחד לעולה וכן יונה או תור לחטאת אכל לחוש שמה קבעה חטאתה שתי תורים או שני בני יונה ולפ"י היתה זכריכה להביא שתי תורים ושני בני יונה שנים למעלה ושנים למטה וא"כ היו שמונה חין לחוש לזה שאין הנשים קובעות אלא עולתן ואס קבעה כשר לעולה חניה זכריכה אלא תור או בן יונה נמכא שהביאה שבע פרדן וכן עזאי ס"ל דכין ששנחה חיישי' שמה קבעה חטאתה וכיון דלא ידעי' באיזה מין קבעה חניא שתי חטאות משני מינין וכל לפדש בזה וכל החטאות האלו נאכלות מפני שהן ספק א"ר יהושע זהו שאמרו וכולי וכפרק חטאת העוף בזנחים גרסי' א"ר יהודה בר אבהו אומר היה ר' יהושע עולת העוף שעשה למטה כמעשה חטאת ולסס חטאת כיון שמלק דה' א' נמשכת ונעשית חטאת העוף ואקשי' עליה ממתני' דהכא חטאת לזו ועולה לזו עשין שתייהן למעלה מחכה כשר ומחכה פסול שתייהן למטה מחכה כשר ומחכה פסול אחת למעלה ואחת למטה שתייהן פסולות שאני אומר חטאת קריכה למעלן ועולה למטן נהי נמי דעולה קרנה למטה תמשך ותהוי חטאת העוף ומשמע דר' יהושע מודה בזה מחני' שהרי כופה דמתני' מיידי דה' ר' יהושע ופ' אמור דא"ר יהושע נדר נדרא תרי נדרי מי אמר חו אקשי' עליה דמתנן חטאת ועולה וסתומה ומפורשת עשה כולן למעלן מחכה כשר ומחכה

מסכת קנים

ימים חנונה :

הפ' נפרק שואל במסכת שבת הניחו הלכה זו
בברייתא דהכי תניא התם ח"ר ישמעאל נר
יוסף זקני ת"ח כל זמן שמזקנין חכמה מתוספת
בהן שנה' בישישים חכמה ואורך ימים חנונה אצל
זקני עמי הארץ כל זמן שמזקנין טפשות
מתוספת בהן שנאמר מסיר שפה לנאמנים ע"כ שם
אלא משנה זו נשנית על שם דני שמעון בן עקשיא
ואני שמעון בן החכם ר' במח זל"ה זכיתי לאורך
ימים ובהיומי בן ה' שני' וע' שנה זכיתי לפרש משנה
והנקראת מסכת קנים שהיא סוף סדר קדשים
וזמרו במס' אבות שהיא גופי הלכות וכמו שהלכה
החרונה שנזאת המסכתא היא על שם ר' שמעון בן
עקשיא ר' זכא השם למי ששמו כשמו לפרש אותה
וכאשר האריך השם ימי עד היום כן יזכה אותי
להוסיף חכמה ופנונה כמו שנאמר בישישים חכמה
ואורך ימים חנונה :

את זה כתוב בגליון כנגד מחני' ט' של מעלה
שהיא ר' שמעון בן עקשיא אומר זקני עמי
הארץ וכו' בכתבת ידי הרב המחבר ז"ל וכדי שלא
יחסר כלום לעמקינו כאן חט"פ שלא ידעתי כוננו
ז"ל כי חיון מענין המשנה במדרש משלי ברב עס
הדרת מלך אומר ר' חמא בר חנינא נח ורחה שבחו
וגדולתו של הקב"ה שאע"פ שיש לפניו חלק אלהי
לפי' וריני רבנות כחות של מלאכי השרת שיטכחוהו
וישרתוהו אינו רוכה בשנחן של כולן לא בשנחן של
ישראל שנאמר ברב עס הדרת מלך ואין עס אלא
ישראל שנאמר עס זו יברתי לי למה נשביל שחלמי
יספרו וכן הוא אומר נדיני עמים נאספו אומר רבי
סימון אמתי מתעלה הקב"ה בעולמו בשעה שישאל
נאספים נבתי בנסיות ובנתי מדרשות ונותנין שנת
להב"ה ר' ישמעאל אומר באחר שעה שהם נאספין
בנתי מדרשות ושומעים דברי תורה מפי חכם ואחר
כך עונין חמן יהא שמה רבא מנכר באותה שעה
הב"ה שמח ומתעלה בעולמו ואומר למלאכי השרת
באו וראו עס שיברתי לי בעולמי כמה הם משנחין
אותי באותה שעה הם מלכסין אותו הוד והדר לכך
נאמר ברב עס הדרת מלך ע"כ נשלמה מסכת קנים
תהלה לאל :

רבינו

ומחכה פסול כולן למטן מחכה כשר ומחכה פסול
חזין למעון וחזין למטן אינה כשרה אל' סתומה
ומתחלקת ביניהן ואלו מפורשות לה ואמאי נהי נמי
דעולה קרנה למטה תמשך ותהוי חטאת העוף ורבי
יהושע מורה בהא דחיהו איירי בה דתנן אומר רבי
יהושע זה הוא שאמרו וכולי ומתרכי אומר דא"ר
יהושע לאפוקי מדי מעולה למסק ליה לחונה מי
אמר ואל' המשניות שהקשו מהם לרב אלא בר אבהו
בכר פרשום במקומם והשתחא מפרשין כמחני'
כשהוא חי קולו אחד וכו' :

מתני' ח' ביכר קולו ז' שתי קרניו כ' חכוכרות
שני שוקיו שני חלילין עורו לחוף ומעיו
לנבלים ובני מעיו לכוורות ויש אומרים אף כמרו
לתכלת :

הפ' השתחא מפרש איך הוא כשהוא חי קולו ח'
שהוא כשהוא חי אין לו אלא קול ח' היובא
מגורו וכשהוא מת קולו שבעה שתי קרנים ושני
חלילין ועורו לחוף ומעיו לנבל' ובני מעיו לכוורות
מה שאמר שתי קרניו לחכוכרות היינו שופרות
דאמרין בנמרסא בפ' כמה מדליקין ובפ' לולב הגזול
בתלת מילי אשתנו שמהו מבי חרוב כי מקדשא וחד
מינייהו שיפורא חכוכרתא ובפ' כל הכלים אמרינן
המשתחוה לבהמה קרניה מה הן לחכוכרות שוקיה
מה הן לחלילין בני מעיה מה הן לכוורות ולפי שהיה
ר' יהושע משורר כי לוי היה כמו שנזכר בברייתא
דספרי והניחוהו נגמ' ערכין הזכיר לו הכל' שהם
כלי שיר וכן אמרו שם במרה מה הוא לתכלת ומה
שאמרה המשנה וי"א אף כמרו לתכלת לא נאמר
לענין קול שאין קול יובא לתכלת לא לומר שמאחר
שמכינו מאחר כשהוא חי יובא דבר אחר וכשהוא
מת יובאים ממנו שבעה דברים טבל להוסיף דבר
אחר למכוה בין מחיים בין לאחר מיתה והוא כמרו
לתכלת שגוזזין אותו בין מחיים בין לאחר מיתה
מן השלח וכונעין אותו לתכלת לביכית ולנגדי
כהונה :

מתני' ט' ר' שמעון בן עקשיא אומר זקני עמי
הארץ כל זמן שמזקנין דעתן מיטרפת
עליהן שנאמר מסיר שפה לנאמנים וטעם זקנים
יקח אצל זקני תורה אינו כן אלא כל זמן שהן מזקנין
דעתן מתשכח עליהם שנה' בישישים חכמה ואורך

מסכת קנים

ירושלמי זולתי מסכת מדות שאין בה לא נכלו ולא ירושלמי אלא שמקבת משניותה שניות ניומח וזנחים ונמס' תמיד ונמס' תמיד חין בה נמס' ירושלמי ונקבת פרק' יש לנו נמס' נכלה ונמס' קנים האחרונה מזה הסדר חין בה לא נמ' ירושלמי ולא נכלה ונמס' ונמס' אחרת לפי עניות דעתנו • הסדר השני ודעת הוא חדר טהרות שזריך דעת יתירה שהוא גדול מחכמה הלא תראה כי חגי הנביא לא שאל מהכהנים תורה אלא בה' טומאה ואמרו חכמים ז"ל דאשתגוש כהני בראשון מפסח' ונכל זה הסדר חין בו תלמוד נכלי וירושלמי זולתי נמס' גדה שיש בה תלמוד נכלי וירושלמי לפי שהוא נוהג נכל מקום ונכל זמן • וסוף הפסוק יראה ה' הוא אושרו שאין המדרש עיקר אלא המעשה ואי איכא יראה ה' אי ואי לא לא • וסי' ששה סדומים זמני' ק"ט • "זרעים" מועד "נשים" ישועות "קדשים" "טהרות" • ופירוש הסימן הזמן קטן והמלאכה מרונה והפועלים עבדים ובעל הבית דוחה והשכר הרבה אצרי מי שזכה לו :

רבינו הקדוש תקן המשניות כמו שזכר בפרק הנל על ינמחו והם ו' סדרים הנרמזים בפסוק והיה חמנות עתך חוסן ישועות חכמה ודעת כמו שזכר נפ' נמה מדיקין הסדר הראשון הוא חמנות והוא סדר זרעים דברים המלוים בחומות בעל הבית לחת לעניים ולכהנים וללוים הרבוי להם ונכל זה הסדר יש תלמוד ירושלמי ואין שם נכלי לא נברכות • הסדר השני עתך הוא סדר מועד ונכל זה הסדר יש ירושלמי גם נכלי זולתי מסכת שקלים שאין בה נכלי • הסדר השלישי חוסן לשון תרגום נחלה אחסנה והוא סדר נשים ש"י פריה ורביה אדם מנח ל' לנניו ונכל זה הסדר יש תלמוד נכלי גם ירושלמי • הסדר הרביעי ישועות הוא סדר נזיקין כי בהסכת הנזיקין יש ישועה ונכל זה הסדר יש תלמוד נכלי גם ירושלמי זולתי נמס' אבות ונמס' עדיות שאין בהם לא נכלי ולא ירושלמי וכבר פירשנו שתי מסכתות זו לפי עניות דעתנו • הסדר החמישי חכמת הוא סדר קדשים שזריך חכמה יתירה שנמסר לכהנים שנאמר בהם יורו מספיק ליעקב ונכל זה הסדר יש תלמוד נכלי גם

סדיקא מסכת קנים : בעזרת שוכן מעונים :



על ידי הפועל הנצב על המלאכה הבחור יוסף ב"ב אברהם ז"ל מפירדא :
ולע"ע עוסק במלאכת שמים בק"ק ליורנו יע"א :

